Faculteit Rechtsgeleerdheid

Academiejaar 2014-2015

Impact van het Wetboek Economisch Recht op de regelgeving inzake marktpraktijken

Masterproef van de opleiding

'Master in de rechten'

Ingediend door

Laurens Defreyne

(studentennummer: 00905648)

Promotor: Prof. Dr. Reinhard Steennot

Commissaris: Renzo van der Bruggen

Inhoudsopgave

Inleiding **1**

DEEL I: HET WETBOEK ECONOMISCH RECHT **3**

Hoofdstuk 1. Achtergrond **3**

1. Nood aan een wettelijk kader 3
2. Codificatie 4
3. Aanbouwwetgeving 5

Hoofdstuk 2. Regelgeving inzake marktpraktijken **5**

1. Boek I: definities 6
2. Boek VI: marktpraktijken en consumentenbescherming 6
3. Boek XIV: marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep 6
4. Boek XV: Rechtshandhaving 7
5. Boek XVI: Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen 7
6. Boek XVII: Bijzondere rechtsprocedures 8

Hoofdstuk 3. Europese richtlijnen **8**

1. Richtlijn Consumentenrechten 8
2. Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken 10

DEEL 2: BOEK I: definities **13**

Hoofdstuk 1: Algemene definities **13**

1. Onderneming 13
2. Beoefenaar van een vrij beroep. 15
3. Consument 18
4. Producten, diensten en goederen 20

Hoofdstuk 2. Definities eigen aan Boek VI **21**

1. Overeenkomst op afstand 21
   - 1.1. Georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand 21
   - 1.2. Techniek voor communicatie op afstand 24
   - 1.3. Geen gelijktijdige fysieke aanwezigheid 24
2. Duurzame gegevensdrager 26
3. Volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen 28
4. Verkoopruimten 29
5. Buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst 31
6. Verkoopovereenkomst en dienstenovereenkomst 36

7. Digitale inhoud 38
8. Openbare veiling 39
9. Commerciële garantie 40
10. Aanvullende overeenkomst 41

DEEL III: BOEK VI 42

Hoofdstuk 1. Toepassingsgebied 42

1. Personeel toepassingsgebied 42
2. Materieel toepassingsgebied 42

2.1. Producten, goederen en diensten 42
2.2. Boek VI als lex generalis 42
2.3. Door de Richtlijn Consumentenrechten uitgesloten overeenkomsten 43
2.4. Financiële instrumenten 45
2.4.1. Achtergrond 45
2.4.2. Financiële diensten versus financiële instrumenten 46
2.4.3. KB 23 maart 2014 47
2.4.4. Impact 48

3. Temporeel toepassingsgebied 49

Hoofdstuk 2. Structuur Boek VI 50

Hoofdstuk 3. Informatie van de markt 51

1. Algemene verplichting tot informatie van de consument 51

1.1. Precontractuele informatieplicht 51
1.2. Inhoud informatieverplichtingen 54
1.3. Opmerkingen 59

2. Promoties inzake prijzen 61

2.1. Prijsverlaging 61
2.2. Uitverkopen 63
2.3. Opruiming en solden 66
2.3.1. Soldenperiode 66
2.3.2. Sperperiode 66
2.3.3. Verenigbaarheid met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken? 67
2.3.4. Nut van de solden- en sperperiode 69
2.4. Advies Raad voor het Verbruik 70

Hoofdstuk 4. Overeenkomsten met consumenten 71

1. Algemene bepalingen 71

1.1. Default-opties 71
1.1.1. Verbod 71
1.1.2. Sanctie 73
1.1.3. Bewijs 74

1.1.4. Verminderde consumentenbescherming? 74
1.1.5. In-apps 75
1.2. Overschrijden kosten voor gebruiken betaalmiddelen 77
1.2.1. Verbod 77
1.2.2. Betaalmiddel 77
1.2.3. Kosten van de onderneming 78
1.2.4. Artikel VII.55, §3 WER 80
1.3. Leveringstermijn 80
1.3.1. 30 dagen leveringstermijn 80
1.3.2. Aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is 82
1.4. Risico overdracht bij verstuurde goederen 84
1.4.1. Risico van verlies en beschadiging 84
1.4.2. IKEA-constructie 86
2. Overeenkomsten op afstand 86
2.1 Informatieplicht 87
2.1.1. Algemene precontractuele informatieplicht 87
a. Inhoud 87
b. Wijze van informatieverstrekking 93
c. Sancties bij de niet naleving van de informatieplicht 94
2.1.2. Bijzondere precontractuele informatieplicht 97
a. Elektronische overeenkomsten met betalingsverplichtingen 97
b. Informatieplicht op websites 99
2.1.3. Bevestiging na de sluiting van de overeenkomst. 100
a. Algemeen 100
b. Double opt-in voor overeenkomsten op afstand per telefoon 102
2.2. Herroepingsrecht 104
2.2.1. Achtergrond 104
2.2.2. Aanvang van de termijn 104
2.2.3. Uitoefening van het herroepingsrecht 106
2.2.4. Aanvangen diensten tijdens herroepingstermijn 107
2.2.5. Uitzonderingen op herroepingsrecht 108
2.2.6. Gevolgen van de herroeping 113
a. Gevolgen voor de consument 113
b. Gevolgen voor de onderneming 118
c. Risico 120
d. Lot aanvullende overeenkomsten. 120
e. Verbintenisrechtelijke gevolgen 120
2.3. Impact 121
3. Buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten. 123

3.1. Informatieverplichting ... 124
3.1.1. Precontractuele informatieverplichtingen ... 124
3.1.2. Bevestiging ... 126
3.2. Herroepingsrecht ... 127
3.2.1. Algemeen ... 127
3.2.2. Uitzonderingen op het herroepingsrecht ... 128
3.2.3. Gevolgen van de herroeping ... 128
3.2.4. Verbod om een voorschot te eisen ... 129
3.3. Ambulante handel ... 131
4. Openbare verkopen. ... 132
5. Onrechtmatige bedingen ... 133
Hoofdstuk 5. Verboden praktijken ... 134
1. Verkoop met verlies ... 134
Hoofdstuk 6. Collectieve consumentenakkoorden – Bijzondere regels inzake geregistreerde benamingen ... 137
DEEL IV: BOEK XIV: MARKTPRAKTIJKEN EN CONSU-MENTENBESCHERMING VOOR VRIJE BEROEPERS ... 139
Hoofdstuk 1. Doelstelling ... 139
Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied ... 139
1. Personeel toepassingsgebied ... 139
2. Materieel toepassingsgebied ... 140
3. Temporeel toepassingsgebied ... 141
Hoofdstuk 3. Kritiek ... 141
Hoofdstuk 4. Belangrijkste verschillen gevolgen ... 145
1. Buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten ... 145
2. Materiële bevoegdheid rechtbanken ... 145
DEEL V: BOEK XV: Rechtshandhaving ... 147
Hoofdstuk 1: Strafrechtelijke sancties ... 147
Hoofdstuk 2: Gedeelde toezicht FSMA en FOD Economie voor financiële diensten ... 149
Hoofdstuk 3: Tussenkomst tuchtrechtelijke overheid ... 149
DEEL VI: BOEK XVI: BUITENGERECHTELIJKE REGELING VAN CONSUMENTENGESCHILLEN ... 151
Hoofdstuk 1. Achtergrond ... 151

Hoofdstuk 2. De consumentenombudsdienst. 152

DEEL VII: BOEK XVII: BIJZONDERE RECHTSPROCEDURES 153

Hoofdstuk 1: Rechtsvordering tot collectief herstel 153

1. Achtergrond 153
2. Doelstelling 153
3. Procedure 154

Hoofdstuk 2: Vordering tot staking 155

DEEL VIII: IMPACT WETBOEK ECONOMISCH RECHT OP DE REGELGEVING INZAKE MARKTPRAKTIJKEN 156

Hoofdstuk 1. Definities 156

Hoofdstuk 2. Boek VI 158

Hoofdstuk 3. Boek VI en de conformiteit met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken 161

Hoofdstuk 4. Beoefenaars van vrije beroepers 163

Hoofdstuk 5. Rechtshandhaving en Class actions 164

BESLUIT 166

BIBLIOGRAFIE 169

Inleiding

1. De onderneming vormt de rode draad doorheen het Wetboek Economisch Recht. Ook voor wat betreft de regelgeving inzake marktpraktijken is de onderneming het kernbegrip. In het Wetboek Economisch Recht heeft de wetgever bijzondere aandacht besteed aan hoe een onderneming zich moet gedragen op de markt. In het kader van deze masterproef zal specifiek worden nagegaan hoe het Wetboek Economisch Recht de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming heeft trachten te realiseren. Tegenwoordig zijn beide materies danig met elkaar verweven.

2. Voor de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming bood het Wetboek Economisch Recht een unieke kans om komaf te maken met de problemen die heersten onder de WMPC. Het doel van deze masterproef is om na te gaan in welke mate de wetgever effectief de rechtszekerheid heeft kunnen verhogen en waarin het eventueel heeft tekortgekomen. Aan de hand van een uitgebreide bespreking van de nieuwe bepalingen wordt onderzocht wat er precies verandert in de praktijk voor de consument en voor het marktgebeuren.

3. Het uitgangspunt van deze masterproef is Boek VI van het Wetboek Economisch Recht. Dit boek bevat de algemene materiële regels inzake markt-praktijken en consumentenbescherming. Om de materiële bepalingen beter te begrijpen heeft de wetgever een afzonderlijk boek ingevoerd met definities. Gelet op het enorme belang van dat begrippenapparaat zal er worden aangevangen met een bespreking van de begrippen die relevant zijn voor Boek VI.

4. Boek VI brengt geen metamorfose met zich mee: het neemt in essentie de bepalingen van de WMPC over, doch past ze op verscheidene plaatsen wel aan. De wijzigingen die werden aangebracht vloeien voornamelijk voort uit de Richtlijn Consumentenrechten. Boek VI is al meer dan één jaar in werking dus dringt een uitgebreide beschouwing zich op. In eerste instantie zal worden nagegaan waar zich een wetswijziging heeft voorgedaan en wat de precieze gevolgen ervan zijn. Hierbij dient per geval te worden bestudeerd of de nieuwe

regels effectief meer rechtszekerheid en bescherming bieden. Er zijn ook bepalingen weggevallen, zodanig dat ook deze impact niet mag worden vergeten. Tevens zullen af en toe recente praktijken worden toegelicht die ondernemingen vaak hanteren. Daarbij zal worden nagegaan in welke mate die praktijken overeenstemmen met Boek VI. Tot slot wordt er aandacht besteed aan het feit of de regels conform het Europees recht zijn.

5. Ook de reglementering omtrent beoefenaars van vrije beroepers in Boek XIV van het Wetboek Economisch Recht wordt aangehaald. Deze materie wordt echter niet besproken omdat er inhoudelijk weinig opmerkelijke verschillen zijn in vergelijking met Boek VI. Er wordt daarentegen uitgebreid stilgestaan bij het feit dat er een afzonderlijk boek werd gecreëerd. Al jaren is de bijzondere behandeling van vrije beroepers aan kritiek onderhevig. Met de invoering van het Wetboek Economisch Recht is dit niet anders.

6. In een rechtstaat zijn materiële regels niet voldoende. Deze regels moeten ook kunnen worden afgedwongen. Dit zal voornamelijk gebeuren voor de rechtbank. Zo is sinds kort een vordering tot collectief herstel mogelijk wanneer bepaalde consumentrechtelijke regels worden geschonden. Daarnaast voorziet het Wetboek Economisch Recht voortaan ook in de mogelijkheid om bij consumentengeschillen tot een buitengerechtelijke oplossing te komen. Hiertoe werd onder meer een consumentenombudsdienst opgericht. Met betrekking tot deze procedures wordt enkel de essentie vermeld en de relevantie met betrekking tot de regelgeving inzake marktpraktijken. Het staat namelijk buiten kijf dat deze procedures een invloed -kunnen- hebben op het afdwingen van de materiële regels. Tussendoor wordt ook nog een afzonderlijk deel voorzien betreffende de rechtshandhaving van Boek VI en Boek XIV.

DEEL I: HET WETBOEK ECONOMISCH RECHT

Hoofdstuk 1. Achtergrond

1. Nood aan een wettelijk kader

7. Behoorlijke wetgeving is een noodzaak in een rechtstaat. In de huidige samenleving wordt dit steeds belangrijker. Daarom moet wetgeving toegankelijk, berekenbaar en betrouwbaar zijn.[1] Om de economische activiteit te stimuleren is een transparante, uitvoerbare en duurzame wetgeving onontbeerlijk.[2]

Het Belgisch economisch recht kwam sinds eind vorige eeuw tekort op die basisvereisten. Er ontstond een overvloed aan economische regelgeving wat resulteerde tot grote versnippering, onder meer wegens de deels kunstmatige scheiding van het privaatrecht (commercieel privaatrecht) en het administratief of publiek recht. Er vormde zich een wildgroei aan teksten die reeds jaren geleden werden opgeheven maar soms onbedachtzaam bleven hangen in de gepubliceerde wetten omdat niemand echt daarop attent was. Bovendien waren vele wetten niet aangepast aan de gewijzigde economische achtergrond. Tenslotte was er het fenomeen van *multilevel governance*. Zo ontwierp het Europees recht eigen concepten, hun eigen vocabularium, hun eigen oplossing etc. Daarnaast raakten ook de Gewesten geleidelijk vertrouwd met eigen accenten en de verleiding om stelselmatig afstand te nemen van de federale Staat en haar normen.[3]

Daarom werd tijdens de legislatuur 2010-2014 de economische wetgeving grondig opgefrist. Het idee om het economische recht grondig te moderniseren ontstond in 2006. Toen werd er reeds een Ronde Tafel georganiseerd waaraan zowel juristen, academici als economen deelnamen. Daar werd het idee geopperd

---

[1] P. POPELIER en J. VAN NIEUWENHOVE, *Toegang tot de wet,* Brugge, Die Keure 2008, 5; I. VEROUGSTRAETE, *Wetboek economisch recht: overzicht en algemene beginselen,* http://economie.fgov.be/nl/binaries/Texte_Verougstraete_tcm325-244997.pdf.

[2] I. VEROUGHSTRAETE, "Het Wetboek Economisch Recht: een aanbouwwetgeving", *RW* 2015, nr. 41, 1603.

[3] I. VEROUGSTRAETE, "*Wetboek Economisch recht: overzicht en algemene beginselen",* http://economie.fgov.be/nl/binaries/Texte_Verougstraete_tcm325-244997.pdf.

om grote delen van het economisch recht te *codificeren*.[4] Het hoofddoel van het Wetboek Economisch Recht was om een algemeen, duidelijk en duurzaam wettelijk kader uit te werken tot reorganisatie van de economische wetgeving in een wetboek waarin de wetten die tot het economisch recht behoren worden samengebracht en, indien nodig worden gemoderniseerd.[5]

2. Codificatie

8. *Codificatie verwijst naar een veel- of alomvattende wetgeving die met betrekking tot een materie die thematisch voldoende samenhangt om te kunnen aanleiding geven tot een volledige, coherente en gestructureerde regeling. Kenmerk van codificatie is daarenboven dat zij uitgaat van een globale visie die erop bedacht is een evenwicht te vinden tussen alle bij de regeling betrokken belangen, en dit ook wanneer de regeling er in de eerste plaats op bedacht is een of andere zwak geachte bevolkingsgroep, zoals werknemers en consumenten te beschermen.*[6]

De codificatie van het economisch recht beoogt een instrument te creëren dat de economische activiteit, evenals de economische groei zou kunnen stimuleren.[7] Volgens de memorie van toelichting waren de richtsnoeren voor het wetboek het opmaken van een wettelijk kader waarbij er zo veel mogelijk algemene principes worden vooropgesteld, waarbij wordt uitgegaan van een globale visie die een evenwicht beoogt tussen alle betrokken belangen in de hedendaagse economische context. Daarbij moest het bestaande recht worden geharmoniseerd en vereenvoudigd. Tenslotte wordt opgemerkt dat het wetboek sectorale regelingen of bijzondere regelingen in beginsel niet zal behandelden. [8]

---

[4] J. STEENBERGEN, "Het Wetboek van Economisch Recht. Achtergrond en opzet", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 1.
[5] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 2543/001, 3.
[6] W. VAN GERVEN en S. LIERMAN, *Beginselen van Belgisch privaatrecht – Algemeen Deel – Veertig jaar later,* Mechelen, Kluwer, 189.
[7] X, "*Handelingen van het colloquium: 'codificatie van de economische wetgeving",* *http://economie.fgov.be/nl/binaries/0477-09-01-A5_tcm325-81484.pdf.*
[8] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 2543/001, 9-10.

3. Aanbouwwetgeving

9. Het Wetboek Economisch Recht is samengesteld uit achttien boeken, die zeer uiteenlopende economische materies behandelen. Toch regelt het niet alle economische aspecten. Het Wetboek herneemt onder andere niet de regelgeving inzake verzekeringsrecht, insolventierecht of financieel recht. Ook het Wetboek van Koophandel en het Wetboek van Vennootschappen werden niet mee gecodificeerd. Vooral dit laatste wordt door sommige auteurs als een gemiste kans gezien.[9] Al heeft de bevoegde minister onlangs te kennen gegeven dat hij werk wil maken om de Wet op de Continuïteit van de Onderneming, de Faillissementswet en zelf het Wetboek van Koophandel te integreren in het Wetboek Economisch Recht.[10]

10. Het Wetboek Economisch Recht is tot stand gekomen via de techniek van *aanbouwwetgeving*.[11] Dit maakt de invoering van diverse boeken in fases gemakkelijker. Op die manier was het mogelijk dat de werkzaamheden boek per boek zouden worden georganiseerd en werd vermeden dat alles zou afhangen van een akkoord over het geheel. Bovendien zou via deze werkwijze de nummering van de artikelen ook niet telkens in de war worden gestuurd indien een boek niet zou worden goedgekeurd of indien er nieuwe materies worden toegevoegd.[12]

Hoofdstuk 2. Regelgeving inzake marktpraktijken

Het Wetboek Economisch Recht heeft bijzondere aandacht besteed aan de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming. 2 van de 18 boeken zijn volledig gewijd aan deze materie. Voor de regeling inzake marktpraktijken zijn vooral Boek I, Boek VI en Boek XIV van belang. Daarnaast

[9] E. PIETERS, K. BYTTEBIER, R. FELTKAMP, "Le Code de droit économique – Survol du contenu et des principales nouveautés", *TBH* 2015/5, 332;
[10] Beleidsverklaring minister van Justitie, 17 november 2014, doc 0020/017, 32-33.
[11] *Parl. St.* Kamer 2012-13, nr. 2543/001, 3.
[12] J. STEENBERGEN, "Het Wetboek van Economisch Recht. Achtergrond en opzet", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 2; I. VEROUGHSTRAETE, "Het Wetboek Economisch Recht: een aanbouwwetgeving", *RW* 2015, nr. 41, 1605.

verdient ook Boek XV, Boek XVI en Boek XVII aandacht. In dit hoofdstuk wordt een korte duiding gegeven bij de verschillende boeken.

1. Boek I: definities

11. Voor een wetboek is het noodzakelijk dat de begrippen doorheen het wetboek een zelfde inhoud hebben en dat die eenvormigheid de latere evolutie van het recht bepaalt.[13] Aangezien de definities een eenvormige verklaring inhouden van doorheen het Wetboek gehanteerde terminologie past het volgens de wetgever om daarmee aan te vangen.[14]

12. Boek I vangt aan met een lijst van algemene definities die gelden voor heel het WER. Er werd evenwel voorzien dat er kan worden afgeweken van die algemene definities wanneer een bepaald boek dit vereist. Daarnaast bevat Boek I nog een hele reeks aan bijzondere definities die eigen zijn aan een welbepaald boek.

2. Boek VI: marktpraktijken en consumentenbescherming

13. Op 31 mei 2014 is het nieuwe boek VI betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming van het Wetboek Economisch Recht in werking getreden. Dit boek heft de WMPC op. Boek VI brengt echter geen metamorfose met zich mee: het neemt in feite de bepalingen van de WMPC over doch past ze op verscheidene plaatsen aan. De wijzigingen die werden aangebracht vloeien voornamelijk voort uit de Europese richtlijn Consumentenrechten.

3. Boek XIV: marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep

14. Ten tijde van de WHPC en WMPC werden beoefenaars van vrije beroepen[15] uitgesloten uit het toepassingsgebied van de WMPC (art. 3, §2 WMPC). Het Belgisch Grondwettelijke Hof achtte deze uitsluiting echter ongrondwettelijk wegens een schending van het gelijkheidsbeginsel.[16] Met dat arrest waren vrije

[13] I. VEROUGSTRAETE, "*Wetboek Economisch recht: overzicht en algemene beginselen",* http://economie.fgov.be/nl/binaries/Texte_Verougstraete_tcm325-244997.pdf.
[14] *Parl. St.* Kamer 2012-13, nr. 2543/001, 3.
[15] Ook tandartsen en kinesisten werden uitgesloten (art. 3, §2 WMPC).
[16] GwH 9 juli 2013, nr. 99/2013.

beroepers dus ook onderworpen aan de WMPC. De beroepsorganisaties hadden hier echter veel kritiek op gelet op de specifieke taak en statuut van de vrije beroeper.

Als tegemoetkoming heeft de wetgever met de wet van 15 mei 2014 een nieuw boek toegevoegd aan het Wetboek Economisch Recht: Boek XIV: marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep. Er werd m.a.w. een afzonderlijk boek voorzien dat als *lex specialis* geldt en van toepassing is op de beoefenaars van een vrij beroep voor de intellectuele prestaties kenmerkend aan deze beroepen. De inhoud van dit boek komt in grote mate overeen met de inhoud van Boek VI. Enkel de bepalingen die niet relevant zijn voor de beoefenaars van een vrij beroep werden niet in Boek XIV hernomen.

4. Boek XV: Rechtshandhaving

15. Voortaan zijn de meeste bepalingen van hoofdstuk 10 van de WMPC betreffende opsporing en vaststelling van inbreuken opgenomen in Boek XV WER.[17] Waar dit vroeger nog onder de WMPC zelf werd geregeld wordt dit voortaan gereglementeerd in een specifiek boek. Het valt dus op dat deze bepalingen, net zoals de definities, afgezonderd zijn ten opzichte van de materiële bepalingen. Uiteraard regelt Boek XV de rechtshandhaving voor heel het Wetboek Economisch Recht en niet enkel voor Boek VI en Boek XIV. Met de invoering van Boek XV beoogt de wetgever meer transparantie en administratie vereenvoudiging door uniformiteit in de thans disparate opsporings-bevoegdheden en strafbepalingen na te streven.[18]

5. Boek XVI: Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen

16. Het Wetboek Economisch Recht heeft ook bijzondere aandacht besteed aan de buitengerechtelijke geschillenregeling inzake consumentenzaken. De wetgever heeft beseft dat de regeling van geschillen buiten de gerechtelijke sfeer een interessant alternatief kan bieden voor de consument: snelheid, beperkte

[17] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 49.
[18] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 2837/001, 3.

kosten en minder formaliteiten.[19] Om dit doel te bereiken werd onder meer een consumentenombudsdienst opgericht.

6. Boek XVII: Bijzondere rechtsprocedures

17. Tenslotte bevat Boek XVVI twee bijzondere rechtsprocedures: namelijk de vordering tot staken en de rechtsvordering tot collectief herstel. Deze laatste vordering is nieuw in het Belgisch consumentenrecht en is beter gekend als de *class action.*

Hoofdstuk 3. Europese richtlijnen

Het hedendaagse Belgische recht wordt meer en meer beïnvloed door Europese wetgeving. Voor de regelen inzake marktpraktijken en consumentenbescherming zijn vooral [20] de Richtlijn Consumentenrechten en de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken van belang. Gelet op het enorme belang van deze twee richtlijnen wordt kort de essentie ervan besproken.

1. Richtlijn Consumentenrechten

18. De Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten [21] vindt zijn rechtsgrond in artikel 114 van het Verdrag Betreffende de werking van de Europese Unie. Met deze Richtlijn hoopt de Europese wetgever dat een eengemaakte regime van consumentenrechten het consumentenvertrouwen in de interne markt zal doen toenemen.[22]

19. De Commissie streefde oorspronkelijk naar een ruimere richtlijn. Het was de bedoeling om vier bestaande richtlijnen met betrekking tot consumentenrechten op te heffen en te vervangen door één algemene richtlijn. Uiteindelijk zijn er

[19] *Parl. St.* Kamer 2013-14, doc 3360/001, 3.
[20] En vooral in het kader van deze masterproef.
[21] Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad, *Pb.L.*22 november 2011, nr. 304, 64.
[22] M. DESOMER en B. BALLESTER, "De nieuwe Richtlijn Consumentenrechten in het kort", *DCCR* 2011, nr. 92-93, 245.

slechts twee richtlijnen ingetrokken en vervangen door de Richtlijn Consumentenrechten: de Richtlijn inzake verkoop op afstand en de Richtlijn inzake overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten. De Richtlijn betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten en de Richtlijn over bepaalde aspecten van de verkoop van en garanties voor consumptie-goederen werden behouden.

20. De Richtlijn Consumentenrechten beschermt consumenten in hun verhouding met handelaren (B2C). Noch de WMPC, noch het Wetboek Economisch Recht hanteren echter het begrip "handelaar". Het Wetboek Economisch Recht maakt gebruik van het begrip "onderneming". Dit zal tot gevolg hebben dat indien het begrip "onderneming" in een consumentenrechtelijke context het begrip "handelaar" omzet uit de richtlijn, moet voor de interpretatie van het begrip "onderneming" de Europese invulling van het begrip "handelaar" als toetssteen worden genomen.[23]

21. Het overgrote deel van de richtlijn heeft betrekking op overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten en overeenkomsten gesloten op afstand. Daarnaast bevat de richtlijn ook enkele bepalingen die van toepassing zijn op alle overeenkomsten tussen consument en onderneming. Het bevat onder meer een uitgebreide informatieverplichting en regels inzake risico-overgang, communicatie per telefoon, vergoedingen voor het gebruik van betaalmiddelen, default opties etc. Bij het bespreken van Boek VI zal duidelijk worden aangeven wanneer een bepaling een omzetting is van de Richtlijn Consumentenrechten. Hierbij zal vaak gebruik worden gemaakt van een door de Europese Commissie opgestelde *Guidance* over de dichtlijn.[24] Deze Guidance bevat een aantal nuttige richtsnoeren en praktische voorbeelden, maar is niet bindend.

---

[23] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 765; E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 382.

[24] European Commission, Guidance document concernig Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rigths, June 2014.

22. In beginsel is de Richtlijn Consumentenrechten gebaseerd op het principe van volledige of maximale harmonisatie wat wil zeggen dat de lidstaten geen nationale wetgeving mogen aannemen die afwijken van de bepalingen van de richtlijn, tenzij in de richtlijn anders is bepaald (art. 4). Het zal dus kunnen voorkomen dat de WMPC meer consumentenbescherming bood maar dit niet kon worden overgenomen in Boek VI gelet op het maximale harmonisatiekarakter van de Richtlijn.[25] Vervolgens stelt artikel 24 dat de bepalingen van de richtlijn van dwingend recht zijn. Bijgevolg kan er via contractuele bepalingen niet worden afgeweken van de bescherming die de richtlijn biedt.[26]

2. Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken

23. Ook de Richtlijn 2005/29 EG betreffende oneerlijke handelspraktijken[27] vindt zijn grondslag in artikel 114 VWEU. Artikel 3 van de richtlijn bakent het toepassingsgebied af tot *oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten* (B2C). Hieruit vloeit voort dat de richtlijn niet de handelspraktijken tussen ondernemingen onderling regelt.

24. Het begrip *handelspraktijken* wordt in de richtlijn gedefinieerd als "iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een handelaar, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product aan consumenten (art. 2. d). Daarenboven heeft het Hof van Justitie het toepassingsgebied zeer ruim geïnterpreteerd.[28] Ook hier wordt het begrip "handelaar" gebruikt in tegenstelling tot het Belgisch nationaal recht dat de term "onderneming" hanteert. Hetgeen hieromtrent werd uiteengezet inzake de Richtlijn Consumentenrechten geldt hier ook (supra nr. 20).

---

[25] E. TERRYN, *Bedenktijden in het consumentenrecht: het herroepingsrecht als instrument van consumentenbescherming,* Antwerpen, Intersentia, 2008, 443

[26] A. DIERICK, De Europese Richtlijn Consumentenrechten. Richtlijn 2011/83/EU en de impact op de Belgische Wet Marktpraktijken, *N.K.W.* 2014, 1, 3.

[27] Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt, *Pb. L.* 11 juni 2005, nr. 149, 22.

[28] J. STUYCK, "Het aankondigen van uitverkopen mag niet vooraf tot bepaalde situaties worden beperkt", *DCCR* 2013/1, 13.

25. Ook de Richtlijn Oneerlijke handelspraktijken is gesteund op het principe van maximale harmonisatie (art. 4). Met betrekking tot deze richtlijn heeft het Hof van Justitie expliciet gesteld dat lidstaten, binnen het geharmoniseerde gebied en behoudens de door de richtlijn voorziene uitzonderingen, geen verdergaande bepalingen mogen aannemen, zelfs niet met het oog om de consument een ruimere bescherming te bieden.[29]

26. De richtlijn is vooral van belang omwille van zijn bijlage I die een exhaustieve lijst (zwarte lijst) bevat van 31 handelspraktijken die onder alle omstandigheden als oneerlijk worden beschouwd. De in de zwarte lijst voorkomende handelspraktijken zijn in alle omstandigheden verboden zonder dat er een individuele toetsing op hun eerlijk karakter vereist is. Valt een praktijk niet onder de zwarte lijst, dan zal uiteraard nog individueel kunnen worden nagegaan of ze al dan niet oneerlijk is.[30]

Gelet op het maximale harmonisatiekarakter van de richtlijn kan de Belgische wetgever geen handelspraktijken invoeren die onder alle omstandigheden als oneerlijk worden beschouwd wanneer die handelspraktijken niet voorkomen op de zwarte lijst. Volgens vaststaande rechtspraak van het Hof van Justitie zijn nationale maatregelen die op een algemene wijze een praktijk verbieden die niet is voorzien in de zwarte lijst in strijd met de richtlijn, voor zover dit verbod de bescherming van de consument beoogt.[31] Van zodra een nationale maatregel een B2C-doelstelling heeft is de richtlijn van toepassing, zelfs indien dezelfde maatregel daarnaast ook de bescherming van de ondernemingen beoogt. Bijgevolg vallen enkel de bepalingen die uitsluitend de bescherming van ondernemingen beogen buiten het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken.

---

[29] HvJ 23 april 2009, *VTB-VAB tegen Total Belgium,* zaak C-261/07 en *Galatea BVBA tegen Sanoma Magazines Belgium NV,* zaak C-299/07, overweging 51.
[30] J. STUYCK, "De nieuwe richtlijn oneerlijke handelspraktijken. Gevolgen voor de wet op de handelspraktijken", *TBH* 2005/9, 911.
[31] HvJ 23 april 2009, *VTB-VAB tegen Total Belgium,* zaak C-261/07 en *Galatea BVBA tegen Sanoma Magazines Belgium NV,* zaak C-299/07*;* HvJ 30 juni 2011, *Wamo tegen JBC,* zaak C-288/10; HvJ 15 december 2011, *Inno tegen Unizo,* zaak C-126/11.

De Belgische wetgever heeft het hier enorm moeilijk mee. Het Wetboek van Economisch Recht bevat enkele bepalingen die niet of vermoedelijk niet verenigbaar zijn met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken. Denk hierbij aan het verbod om met verlies te verkopen, de reglementering inzake solden en sperperiodes of de regelgeving inzake prijsvermindering en uitverkopen. Ook grote delen van de reglementering omtrent ambulante activiteiten zouden in strijd zijn met deze richtlijn, maar deze wetgeving wordt niet geregeld in het Wetboek Economisch Recht.

DEEL 2: BOEK I: definities

Hoofdstuk 1: Algemene definities

Boek I bevat twee titels: algemene definities en definities eigen aan bepaalde boeken. Met de titel algemene definities wil de wetgever aantonen dat het gaat om definities die gelden voor heel het Wetboek Economisch Recht, tenzij voor een specifiek boek anders wordt bepaald (art. I.1 WER). Hier worden enkel de definities besproken die van belang zijn inzake marktpraktijken en consumentenbescherming.

1. Onderneming

27. Een onderneming is "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen" (art. I.1, 1° WER).

28. Deze definitie is ongewijzigd overgenomen uit artikel 2, 1° WMPC. Er kan kort worden herhaald dat met een economisch doel wordt bedoeld dat er een economische activiteit plaatsvindt, namelijk het aanbieden van goederen en diensten op een bepaalde markt. Het is daarbij irrelevant of er al dan niet winst wordt behaald. Daarentegen is het wel cruciaal dat de activiteit plaatsvindt binnen een zekere organisatie, hetgeen een duurzaamheid veronderstelt. Binnen welke rechtsvorm (natuurlijke persoon of rechtspersoon) deze activiteit wordt georganiseerd is nog steeds van geen belang.

29. Deze definitie van een onderneming wijkt dus nog steeds af van de definitie die in de Consumentenrechtenrichtlijn en in de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken is vooropgesteld. Op zich is dit geen probleem, maar het dient nogmaals te worden benadrukt dat indien het begrip "onderneming" een omzetting is van het begrip "handelaar" uit een consumentenbeschermende richtlijn, het begrip "onderneming" dan moet worden geïnterpreteerd conform de invulling van het begrip "handelaar" uit de desbetreffende Europese

richtlijn.[32] De definitie van onderneming sluit daarentegen meer aan bij de bewoordingen die traditioneel in de rechtspraak van het Hof van Justitie voor de mededingrechtelijke ondernemingsdefinitie wordt gebruikt, met name "elke eenheid die een economische activiteit uitoefent ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd". Veelal wordt deze definitie verder aangevuld dat de activiteit moet bestaan uit het aanbieden van goederen en diensten op een bepaalde markt.[33]

Recent heeft het Hof van Justitie in het arrest *BKK Mobil Oil* geoordeeld dat het consumentenrechtelijk ondernemingsbegrip uit de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken ruimer dient te worden opgevat dan het mededingings-rechtelijk ondernemingsbegrip. *In casu* besliste het Hof dat een publiekrechtelijke instelling die is belast met een taak van algemeen belang, zoals het beheer van een verplichte ziekteverzekering, als een onderneming kan worden beschouwd. Verwijzend naar het doel van de richtlijn dat erin bestaat de consument te beschermen, die zich in een zwakke positie bevindt, stelde het Hof *dat het irrelevant is of het gaat om een publiekrechtelijke of particuliere instellingen en welke specifieke taak zij behartigt*.[34] Deze interpretatie gaat duidelijk verder dan de invulling die het Hof van Justitie reeds gaf aan het begrip onderneming in het mededingingsrecht.[35] In een mededingingsrechtelijke zaak had het Hof aanvaard dat ziekenfondsverenigingen die louter een taak van beheer van het socialezekerheidsstelsel vervullen die hun door de wet is opgelegd, niet handelen als ondernemingen die een economische activiteit

[32] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 765; E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 382.
[33] J. GODDAER, "De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel", *DCCR* 2012, nr.95, 19-20.
[34] HvJ 3 oktober 2013, *Mobil Oil Körperschaft des öffentlichen Rechts v Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV,* zaak C-59/12, overweging 37 en 41.
[35] B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 146; R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 6.

verrichten.[36] Aangezien ook het mededingingsrecht in het Wetboek van Economisch Recht (Boek IV) wordt geregeld valt het te betreuren dat eenzelfde begrip binnen het Wetboek toch een verschillende inhoud zal hebben naargelang het specifieke rechtsdomein.[37]

30. Deze nieuwe en ruime interpretatie van het begrip onderneming zal niet alleen relevant zijn voor de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken, maar zal naar alle waarschijnlijkheid ook worden toegepast op andere richtlijnen die de consument beschermen en een gelijkwaardig toepassingsgebied hebben.[38] In zijn conclusie bij het arrest *BKK Mobil Oil* verwees de Advocaat Generaal naar de Richtlijn Onrechtmatige Bedingen en naar de Richtlijn Consumentenrechten.[39] Waar de memorie van toelichting bij de WMPC nog stelde dat instellingen van publiekrecht slechts ondernemingen zijn voor die activiteiten die buiten hun wettelijke taak van algemeen belang vallen,[40] is deze toelichting terecht niet overgenomen in het Wetboek Economisch Recht.

2. Beoefenaar van een vrij beroep.

31. Alhoewel de definitie van beoefenaar van een vrij beroep niet wordt gedefinieerd onder de titel algemene definities maar bij de definities die eigen zijn aan Boek XIV wordt dit begrip toch hier behandeld aangezien er nog steeds een onderscheid bestaat tussen titularissen van vrije beroepers en ondernemingen. Artikel I.8, 35° WER definieert een beoefenaar van een vrij beroep als "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming is gehouden, onderworpen is aan een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan en geen koopman is in de zin van artikel 1 van het Wetboek van Koophandel".

---

[36] HvJ 16 maart 2004, *AOK Bundesverband,* zaak C-264/01 en C-355/01.
[37] C. CAUFFMAN, "De ene onderneming is de andere niet. De interpretatie van het begrip "onderneming" in de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de verhouding tot het gelijkluidende begrip in het mededingingsrecht", *DCCR* 2014, nr. 104, 75.
[38] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 6.
[39] Conclusie advocaat generaal Bot, 4 juli 2013, C-59/12, *BKK Mobil Oil, overweging 41.*
[40] *Parl. St.* Kamer, 2009-2010, nr. 2340/001, 37-38.

32. De huidige definitie van een beoefenaar van een vrij beroep stelt niet meer uitdrukkelijk dat een vrije beroeper een onderneming is, hoewel hierover geen discussie meer bestaat.[41] Voorts heeft de wetgever de definitie van een beoefenaar van een vrij beroep verfijnd door te eisen dat hij zijn beroepsactiviteit moet uitoefenen op een intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid. Met de zinsnede "op een intellectuele onafhankelijke wijze" wil de wetgever benadrukken dat er een bijzondere relatie bestaat tussen de beoefenaar van het vrij beroep en de cliënt: de titularis van het vrij beroep treedt ten aanzien van zijn cliënt in eer en geweten op vanuit zijn specifieke kennis en tegen de achtergrond van zijn professionele normenkader. Intellectuele prestaties kunnen zowel de verkoop van goederen als het leveren van diensten zijn.[42] Met de term "eigen verantwoordelijkheid" wordt bedoeld dat de beoefenaar van een vrij beroep geen exclusieve beroepsrelatie heeft ten opzichte van één specifieke opdrachtgever en zodanig ook individuele verantwoordelijkheid draagt voor de concrete uitoefening van zijn opdracht. Niets belet echter dat de uitoefening van een vrij beroep onverenigbaar zou zijn met het statuut van werknemer: bijvoorbeeld een arts die werkzaam is in een ziekenhuis.[43] Verder wordt er toegevoegd dat een verplichte voorafgaande opleiding en permanente vorming vereist is. Zoals vroeger reeds het geval was onder de WMPC, is het nog steeds vereist dat een vrije beroeper onderworpen is aan een tuchtorgaan en geen koopman is. Voortaan is het wel mogelijk dat een tuchtorgaan wordt opgericht *krachtens* een wet en niet enkel *bij* een wet. Alle voorwaarden die in de definitie aanwezig zijn moeten cumulatief worden nageleefd.

33. Het doel was om een positieve omschrijving van het begrip beoefenaar van een vrij beroep te creëren, al is dit niet geheel geslaagd aangezien er nog steeds geen sprake mag zijn van een koopman. Daarbij valt het ook te betreuren dat het archaïsch koopmansbegrip uit het Wetboek van Koophandel nog steeds wordt

---

[41] B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 147.
[42] *Parl. St.* Kamer, 2013-2014, doc 3423/001, 18.
[43] *Parl. St.* Kamer, 2013-2014, doc 3423/001, 18.

gebruikt, [44] terwijl het Wetboek van Economisch Recht streeft naar modernisering. Verder merkt GEENS op dat zeker bij de meer recente vrije beroepen het feit dat zij geen handelaar zijn soms meer het gevolg van een kwalificatie als vrij beroep te zijn (in het bijzonder door het feit van onderworpen te zijn aan een bij wet opgericht tuchtorgaan) dan de oorzaak van zulke kwalificatie.[45]

34. Tandartsen en kinesisten zullen dus gewoon onder Boek VI vallen daar zij geen bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan hebben, ook al worden ze traditioneel als vrije beroepers beschouwd. Ook immobiliënmakelaars zijn geen vrije beroepers in de zin van artikel I.8, 35° WER. Deze laatsten zijn nochtans onderworpen aan een tuchtorgaan doch hun activiteiten zijn commercieel.[46] In de parlementaire debatten werd de vraag gesteld of het niet raadzaam zou zijn om een limitatieve lijst van beoefenaars van vrije beroepers op te stellen. De wetgever heeft dit niet aangedurfd omwille van het feit dat de toepassing van deze definitie moet kunnen ressorteren onder de gebruikelijke beoordelings-bevoegdheid van de hoven en rechtbanken.[47]

35. Niettegenstaande dat vrije beroepers ondernemingen zijn werd er toch een specifiek boek ingevoerd voor vrije beroepers. Zo'n onderscheid wordt echter niet gemaakt in de Europese richtlijnen, het is een typisch Belgische regeling. Boek XIV zal gelden als een *lex specialis*, d.w.z. dat hoewel Boek VI de vrije beroepen niet uitdrukkelijk uitsluit, zij wel onder Boek XIV zullen vallen. [48] Boek XIV is immers de specifieke wettekst geschreven op maat van de beoefenaar van

---

[44] E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 390.
[45] K. GEENS, " De plaats van het vrij beroep in het ondernemings- en marktrecht" in B. TILLEMAN en E. TERRYN (eds.), *Beginselen van Belgisch privaatrecht. Handels- en economisch recht. Deel I Ondernemingsrecht. A,* Antwerpen, Kluwer, 2011, 303; B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 147.
[46] F. GLANSDORFF, "Le code de droit économique et les professions libérales" in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht,* Brussel, Larcier, 2014 224
[47] *Parl. St.* Kamer, 2013-2014, nr. 3423/001, 19.
[48] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 771.

een vrij beroep waarbij prestaties worden geleverd die kenmerkend zijn voor het beroep. Dit afzonderlijk boek voor titularissen van vrije beroepen stuit echter op hevige kritiek (infra nr. 294 e.v.).

3. Consument

36. Een consument is "iedere natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit vallen" (art.I,1, 2° WER).

37. De definitie van consument is letterlijk overgenomen uit de Richtlijn Consumentenrechten.[49] Het vertoont echter wel enkele verschillen met het consumentenbegrip uit de WMPC waar het werd gedefinieerd als "elke natuurlijke persoon, die uitsluitend voor niet-beroepsmatige doeleinden, op de markt gebrachte producten verwerft of gebruikt" (art. 2, 2° WMPC). Zo is de vereiste weggevallen dat er *uitsluitend* voor privédoeleinden moet worden gehandeld. Bovendien is het ook niet meer noodzakelijk dat er producten moeten worden verworven of worden gebruikt. Net zoals het consumentenbegrip dat wordt gehanteerd in de WMPC blijven rechtspersonen uit het toepassingsgebied van de regeling uitgesloten. Daarnaast geldt nog steeds het bestemmingscriterium.[50]

38. Overweging 17 van de Consumentenrichtlijn bepaalt dat indien een overeenkomst wordt gesloten voor doeleinden die deels binnen en deels buiten de handelsactiviteit van de persoon liggen en het handelsoogmerk zo beperkt is dat het binnen de globale context van de overeenkomst niet overheerst, die persoon echter ook als consument dient te worden beschouwd. Anders dan in de WMPC hoeft de overeenkomst niet uitsluitend buiten beroepsdoeleinden te worden verricht. Een zogenaamde gemengde overeenkomst is tegenwoordig wel mogelijk. Het schoolvoorbeeld hiervan is een advocaat die zijn kledij draagt

[49] Artikel 2.1. Richtlijn Consumentenrechten.
[50] Zie R. STEENNOT, F. BOGAERT, D. BRULOOT. D. GOENS, *Wet Marktpraktijken,* Antwerpen, Intersentia, 2010, 10.

zowel in zijn vrije tijd als tijdens zijn professionele werkzaamheden.[51] Concreet betekent dit dat er telkens een afweging moet worden gemaakt tussen de privédoeleinden en de professionele doeleinden van de koper. Als finaal blijkt dat het goed werd gekocht met een hoofdzakelijk professioneel doel, zal hij geen consument zijn in de zin van artikel I.1, 2° WER.[52] De meeste auteurs zijn de mening toegedaan dat dergelijke opvatting in de lijn ligt van het *Gruber*-arrest.[53] Het Hof van Justitie oordeelde dat een natuurlijke persoon bij gemengd gebruik als een consument kan worden beschouwd indien de overeenkomst zo losstaat van de beroepsactiviteit van de betrokkene dat het verband marginaal wordt en bijgevolg binnen de verrichting, in haar totaliteit beschouwd slechts een onbetekenende rol speelt.[54] Die auteurs menen dat het Hof met het *Gruber-arrest* overeenkomsten met een gemengde bestemming onder bepaalde voorwaarden toch onder de bescherming van het consumentenrecht wilde plaatsen. Andere auteurs zien overweging 17 van de Consumentenrichtlijn net als volledig contrasterend met het standpunt van het Hof in het arrest *Gruber*. Het Hof zou, naar hun opvatting, in dat arrest een duidelijk signaal hebben gegeven dat consumenten vrijwel uitsluitend moeten handelen voor niet-beroepsmatige doeleinden, willen zij consumentenbescherming genieten.[55]

39. In tegenstelling tot de WHPC en de WMPC hoeft onder het WER een natuurlijke persoon geen producten meer te verwerven of te gebruiken wil hij als een consument worden beschouwd. Het grootste gevolg hiervan is dat voortaan een borg of een derde-pandgever als een consument kan worden aanzien. Onder de WHPC en de WMPC kon dit nooit het geval zijn. Dit werd onder meer bevestigd in de rechtspraak omdat een consument werd gezien als een eindgebruiker die goederen en diensten verwerft of gebruikt. Volgens de rechter

---

[51] E. PIETERS, K. BYTTEBIER, R. FELTKAMP, "Le Code de droit économique – Survol du contenu et des principales nouveautés", *TBH* 2015/5, 335.
[52] J. GODDAER, "De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel", *DCCR* 2012, nr. 95, 20-21.
[53] HvJ 20 januari 2005, *Gruber vs Bay WA AG,* zaak C-464/01.
[54] HvJ 20 januari 2005, *Gruber vs Bay WA AG,* zaak C-464/01, overweging 39.
[55] G. STRAETMANS, "Het Europese Consumentenacquis: genese en toekomstblik" in J. MEEUSEN, G. STRAETMANS, A. VAN DEN BOSSCHE (eds.), Het EG-consumentenacquis: nu en straks, Antwerpen, 2009, 25; J. GODDAER, De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel, *DCCR* 2012, nr. 95, 21.

kon een borgsteller in geen geval als een eindgebruiker worden beschouwd aangezien enkel de borgsteller zich verbindt om een prestatie te leveren ten voordele van de onderneming.[56] De onderneming moet met andere woorden geen tegenprestatie leveren. Bijgevolg ontvangt de borg geen goed of dienst. Hetzelfde gold met betrekking tot een derde-pandgever. Ook enkel hij verbindt zich om een prestatie te leveren en zal bijgevolg niets verwerven of kunnen gebruiken. Aangezien de huidige definitie niet meer voorziet dat producten moeten worden verworven of worden gebruikt, kan voortaan een borgsteller of derde-pandgever een consument zijn in de zin van artikel I.1, 2° WER. Het zal namelijk voldoende zijn dat de borg of derde-pandgever handelt voor privédoeleinden. Het Hof van Justitie was al meer dan 15 jaar deze opvatting genegen. [57] Het oordeelde dat wanneer een borg optreedt buiten zijn beroepsactiviteit, het reeds voldoende is om als een consument te worden beschouwd. Wel voegt het Hof toe dat het onderliggende hoofdcontract waaruit de accessoire borgtocht volgt een overeenkomst moet zijn tussen een consument en een onderneming. De schuld waarvoor borg is gesteld zal met andere woorden ook hoofdzakelijk voor privédoeleinden moeten zijn aangegaan. Met de invoering van het nieuwe begrip consument in het Wetboek Economisch Recht zal de gedachtegang van het Hof van Justitie uiteindelijk navolging krijgen.

4. Producten, diensten en goederen

40. Het begrip product omvat "goederen en diensten, onroerende goederen, rechten en verplichtingen" (art. I.1, 4° WER).

Een dienst is "elke prestatie verricht door een onderneming in het kader van haar professionele activiteit of in uitvoering van haar statutair doel" (art. I.1, 5° WER).

Goederen zijn "alle lichamelijke roerende zaken" (art. I.1, 6° WER)

[56] Brussel 12 november 2003, *Journal des Tribunaux* 2004, 186.
[57] HvJ 17 maart 1998, *Hypotheken- Und Wechselbank AG*, zaak C-45/96.

41. De definities van producten, diensten en goederen vertonen geen verschillen met de definities die werden teruggevonden in de WMPC. Er moet wel worden opgemerkt dat deze definities moeten worden geïnterpreteerd in de context van de Europese consumentenbeschermende richtlijnen. Deze definities kunnen dus afwijken van de gebruikelijke betekenis in het burgerlijk recht.[58] Zo zijn goederen in de zin van artikel I.1, 6° WER enkel lichamelijke roerende zaken en niet zoals in het gemeen recht ook onroerende zaken.

Hoofdstuk 2. Definities eigen aan Boek VI

In dit hoofdstuk worden de begrippen besproken die specifiek en enkel gelden voor Boek VI. Deze definities gelden dus niet voor de andere boeken.

1. Overeenkomst op afstand

1.1. Georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand

42. Een overeenkomst op afstand is "elke overeenkomst die tussen de onderneming en de consument wordt gesloten in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de onderneming en de consument en waarbij, tot op en met inbegrip van het moment waarop de overeenkomst wordt gesloten, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van een of meer technieken voor communicatie op afstand" (art. I.8, 15° WER).

43. Het blijft vereist dat de overeenkomst wordt gesloten tussen een consument en een onderneming in het kader van een *georganiseerd systeem* voor verkoop of dienstverlening op afstand. Onder georganiseerd systeem wordt nog steeds verstaan dat ondernemers slechts onder de regelen inzake overeenkomst op afstand vallen wanneer zij met een zekere regelmaat goederen of diensten op afstand verkopen.[59] Ten tijde van de WMPC gold nog dat enkel de onderneming

[58] R. STEENNOT, F. BOGAERT, D. BRULOOT. D. GOENS, *Wet Marktpraktijken,* Antwerpen, Intersentia, 2010, 11.
[59] I. DEMUYNCK, "Handelspraktijken en consumentenbescherming in een virtuele omgeving" in *Privaatrecht in de virtuele en reële wereld. Postuniversitaire cyclus Willy Delva 2000-2001,* Antwerpen, Kluwer, 2002, 125; G. STRAETMANS, "Recente tendensen in handelspraktijken", *CBR Jaarboek 2006*, Antwerpen, Maklu, 2006, 173-174.

het systeem kon organiseren. Boek I en meer specifiek de memorie van toelichting stellen dat tegenwoordig georganiseerde systemen voor verkoop of dienstverlening op afstand ook de systemen omvatten die door andere derden dan de onderneming worden aangeboden, doch door de onderneming worden gebruikt. Denk hierbij aan online platforms. Een loutere website met informatie en contactgegevens geldt niet als een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand.[60] Het valt toe te juichen dat met de wijziging van deze definitie overeenkomsten die worden gesloten tussen een consument en een onderneming via sites zoals Kapaza, 2dehands en eBay overeenkomsten op afstand in de zin van artikel I.8, 15° WER kunnen zijn. Al was dit volgens sommigen auteurs reeds het geval naar aanleiding van een uitspraak van het Duitse Bundesgerichtshof[61] waar werd aanvaard dat een overeenkomst gesloten op eBay als een overeenkomst op afstand kan worden beschouwd.[62]

44. In tegenstelling tot het *voorstel* van de Richtlijn Consumentenrechten is een occasionele overeenkomst via een techniek voor communicatie op afstand volgens het WER geen overeenkomst op afstand in de zin van artikel I.8, 15° WER. De Europese Commissie had tot doel het toepassingsgebied van overeenkomsten op afstand uit te breiden tot alle overeenkomsten die gebruik maken van technieken van communicatie op afstand, zonder dat het vereist was dat er een georganiseerd systeem werd gebruikt.[63] Zo ver is het uiteindelijk niet gekomen in de Consumentenrichtlijn. De mening in de rechtsleer hieromtrent is verdeeld. TERRYN stelt dat de uitbreiding van het toepassingsgebied verregaande gevolgen met zich zou meebrengen indien er geen sprake moet zijn van een georganiseerd systeem.[64] STEENNOT daarentegen houdt rekening met het doel van het herroepingsrecht. Het herroepingsrecht zou niet mogen worden beperkt tot overeenkomsten op afstand die binnen een georganiseerd systeem zijn

[60] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 12.
[61] BGH 3 november 2004, beschikbaar op www.jurpc.de/rechtspr/20040281.htm.
[62] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 26; M.A. POHAR, "Commerce électronique et société de l'information", *R.E.D.C.* 2004/4, 332-333.
[63] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 4.
[64] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 928.

afgesloten. Hij merkt wel op dat de gedetailleerde informatieverplichting voor de onderneming dan misschien zou moeten wegvallen.[65] TERRYN kan worden bijgetreden aangezien het inderdaad te ver zou gaan om alle overeenkomsten die worden gesloten via een techniek voor communicatie op afstand te beschouwen als overeenkomsten in de zin van artikel I.8, 15° WER. Er zouden teveel inspanningen worden gevraagd van de onderneming wanneer het eenmalig een goed of dienst wil aanbieden. Anders zou zelf een onderneming onderworpen zijn aan de regeling van overeenkomsten op afstand wanneer zij goederen verkoopt met behulp van communicatietechnieken op afstand die eigenlijk buiten haar gebruikelijke activiteiten plaatsvinden. Denk hierbij aan een bakker die via een tweedehandswebsite zijn broodmachine verkoopt aan een consument. Ook de informatieverplichtingen en de bijhorende sancties zijn proportioneel te zwaar voor een occasionele overeenkomst. Er kan dan ook niet worden gesproken van een gemiste kans. Dit belet niet dat "een zekere regelmaat" bijzonder soepel mag worden geïnterpreteerd, zodanig dat er vrij snel sprake is van een georganiseerd systeem.

45. *Quid* met een advies per telefoon of per e-mail aan een consument. Deze materie belangt vooral de advocatuur aan. Indien een onderneming een website heeft, zijn ze verplicht om gegevens op hun site te plaatsen die een snel contact mogelijk maakt. De vraag is dan of bij adviezen de bepalingen voor overeenkomsten op afstand moeten worden nageleefd. Volgens TERRYN niet. Volgens haar is er hierbij geen sprake van een georganiseerd systeem voor dienstverlening op afstand. Een georganiseerd systeem vergt namelijk enige organisatie en planmatigheid. Het gebruik van een techniek voor communicatie op afstand dient voornamelijk voor een vlotte en efficiëntere dienstverlening.[66] Wanneer slechts toevallig gebruik wordt gemaakt van communicatiemiddelen op afstand is er geen sprake van een georganiseerd systeem. Uiteraard geldt het voorafgaande niet indien de ondernemingen zich profileren en organiseren als

[65] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 22.
[66] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 127.

dienstverstrekkers op afstand. Bijvoorbeeld via een callcenter voor juridisch advies.[67]

1.2. Techniek voor communicatie op afstand

46. Bij het sluiten van een overeenkomst op afstand moet gebruik worden gemaakt van een techniek voor communicatie op afstand. Dit begrip wordt gedefinieerd als "ieder middel dat zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van onderneming en consument, kan worden gebruikt voor de sluiting van de overeenkomst tussen deze partijen" (art. I.8, 16° WER). Volgende methodes kunnen een techniek voor communicatie op afstand uitmaken: telefoon, internet, post, fax, mail etc.

1.3. Geen gelijktijdige fysieke aanwezigheid

47. Voortaan vermeldt de definitie uitdrukkelijk dat het moet gaan om situaties waarbij er *geen gelijktijdige fysieke aanwezigheid* van de onderneming en de consument is tot en met het sluiten van de overeenkomst. Onder de WMPC stond deze voorwaarde niet in de definitie van verkoop op afstand maar bij de definitie van het begrip techniek voor communicatie op afstand. In wezen verandert er dus niets. De wetgever wil voorkomen dat gebruik wordt gemaakt van technieken zoals "Near Field Communication" of mobiele transacties in fysieke aanwezigheid van beide partijen.[68] Er mag dus enkel geen gelijktijdige fysieke aanwezigheid zijn *tot en met het sluiten* van de overeenkomst. De gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de partijen na het sluiten van de overeenkomst (bijvoorbeeld bij de levering of bij de betaling) weerhoudt de kwalificatie als overeenkomst op afstand niet.[69]

---

[67] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 127-128.

[68] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 170

[69] E. TERRYN, "Artikel 77 WHPC" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2008, 14; R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 2.

48. Volgens de memorie van toelichting bestrijkt de definitie ook de situaties waarin een consument een verkoopruimte enkel bezoekt om informatie over de goederen of diensten in te winnen, terwijl hij vervolgens de overeenkomst op afstand onderhandelt en afsluit.[70] Dit is het fenomeen *showrooming.*[71] Een dergelijke ruime invulling van het begrip overeenkomst op afstand is echter niet in overeenstemming met de doelstelling van het herroepingsrecht dat aan de consument wordt verstrekt.[72] Uitgangspunt van het herroepingsrecht is de consument te beschermen wegens informatie-asymmetrie aangezien hij bij een overeenkomst op afstand de goederen niet heeft kunnen bezichtigen, onderzoeken, etc. Terecht merken STEENNOT en TERRYN dan ook op dat indien de consument voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst de verkoopruimte heeft bezocht met het oog op het verzamelen van informatie, er onmogelijk sprake kan zijn van informatie-asymmetrie.[73] Daarbij stelt zich de vraag tot wanneer er precies sprake is van *informatie inwinnen*. Een kledingstuk passen in een boetiek zal hier wellicht nog onder vallen. Maar wat als een consument in de voormiddag een reisbureau bezoekt en daar specifieke vragen stelt over een bepaald hotel (bijvoorbeeld de aanwezigheid van een zwembad of een optie tot all-inclusive) en dan 's avonds dat hotel online boekt via de website van het reisbureau? Zolang er in het reisbureau geen onderhandelingen hebben plaatsgevonden (bijvoorbeeld over de prijs of de opties), zal het volgens de memorie van toelichting gaan om een overeenkomst op afstand in de zin van artikel I.8, 15° WER.

49. Daarentegen wordt een overeenkomst die met behulp van een middel voor communicatie op afstand wordt geïnitieerd, maar uiteindelijk wordt gesloten in de verkoopruimten van de onderneming, niet als een overeenkomst op afstand beschouwd.[74] Tot slot is ook een overeenkomst voor een reservering van een dienst bij een beroepsbeoefenaar die met behulp van een middel voor

---

[70] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 12.
[71] Showrooming is de praktijk waarbij een potentiële koper een goed onderzoekt in een traditionele winkel maar het goed uiteindelijk online –aan een lagere prijs- aankoopt.
[72] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 27.
[73] Ibid., 24.
[74] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 12.

communicatie op afstand wordt gesloten geen overeenkomst in de zin van artikel I.8, 15° WER, omdat er in dergelijke gevallen *niet uitsluitend* gebruik wordt gemaakt van technieken voor communicatie op afstand. Denk bijvoorbeeld aan een reservering bij een kapper of een garagist. In de rechtsleer wordt hierbij vaak de hypothese behandeld waarbij de consument zijn boodschappen online bestelt en ze zelf gaat ophalen in de supermarkt. In het geval er geen verplichting wordt opgelegd aan de consument om de goederen af te halen zal er geen sprake zijn van een op afstand gesloten overeenkomst. Dit omwille van het feit dat de consument te allen tijde de bestelde goederen kan weigeren aan te kopen, zonder gehouden te zijn tot enige schadevergoeding.[75] Indien daarentegen de consument verplicht[76] is om de goederen af te halen zal er wel sprake zijn van een overeenkomst op afstand.[77]

2. Duurzame gegevensdrager

50. Artikel I.8, 19° WER definieert duurzame gegevensdrager als "ieder hulpmiddel dat de consument of de onderneming in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is aangepast aan het doel waarvoor de informatie is bestemd, en die een ongewijzigde weergave van de opgeslagen informatie mogelijk maakt".

51. Waar in artikel 2, 25° van de WMPC nog sprake was van duurzame drager wordt in het WER gesproken over duurzame *gegevens*drager. Daarenboven zijn er inhoudelijk ook een aantal verschillen. Zo is de vereiste dat de informatie *gemakkelijk* toegankelijk moet zijn weggevallen. Hieruit kan worden afgeleid dat de informatie *gewoon* toegankelijk moet zijn. Daarnaast is de voorwaarde dat de opgeslagen informatie ongewijzigd *reproduceerbaar* moet zijn ook geschrapt. Het is voldoende dat ze ongewijzigd kan worden weergegeven. Tot slot, het belangrijkste verschil is dat er voortaan ook rekening wordt gehouden met

[75] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, 24, 928.
[76] Het miskennen van de verplichting zal aanleiding geven tot het betalen van schadevergoeding in hoofde van de consument aan de onderneming.
[77] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 3.

informatie die de handelaar kan opslaan wanneer de informatie naar hem is gericht. Dit kan onder meer van belang kan zijn voor de kennisgeving en de bewijslast van de herroeping door de consument.[78]

52. Volgens het Hof van Justitie moet een duurzame drager dezelfde functies vervullen als papier. Daarbij specifieert het door te stellen dat een drager slechts als duurzaam kan worden beschouwd indien:

- het de consument in staat stelt de aan hem persoonlijk gerichte informatie op te slaan;
- de informatie niet kan worden gewijzigd;
- de informatie gedurende een passende termijn toegankelijk is; en
- de drager de consument de mogelijkheid biedt om deze informatie ongewijzigd weer te geven. [79]

Het Hof oordeelde *in concreto* dat de inhoud van een gewone webpagina waarvan enkel de hyperlink werd meegedeeld aan de consument in een e-mail geen duurzame drager was.[80] Aangezien het begrip duurzame gegevensdrager geen fundamentele wijziging heeft ondergaan blijft het arrest van het Hof van Justitie relevant. De vraag of het Hof van Justitie een geavanceerde website wel als duurzame drager beschouwt, blijft tot op heden echter onbeantwoord.[81] Het Hof heeft zich bewust niet uitgesproken over het gebruik van een ontwikkelde website.[82] TERRYN merkt daarbij op dat de kwalificatie van een geavanceerde website als duurzame gegevensdrager in de toekomst mogelijk is, maar het duidelijk is dat de standaardwebsite zoals vandaag gekend nog niet aan de vereiste van een duurzame gegevensdrager voldoet.[83] Volgens LOOS zal een

---

[78] J. STUYCK, "*Handelspraktijken,* in *Handels- en Economisch Recht. Beginselen van Belgisch Privaatrecht",* Mechelen, Kluwer, 2013, 451.
[79] HvJ 5 juli 2012, *Content Services,* zaak C49/11, overweging 41-43
[80] In dezelfde zin: Vred. Waver 18 februari 2014, *DCCR* 2014, nr. 104, noot J. LAFFINEUR
[81] S. DE POURCQ, "De informatieverplichting bij verkoop op afstand: een hyperlink die naar een gewone website leidt, volstaat niet", *DCCR* 2012, nr. 97, 72.
[82] HvJ 5 juli 2012, *Content Services,* zaak C49/11, overweging 49
[83] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 931.

website daarentegen niet snel voldoen als duurzame gegevensdrager daar de eisen die het Hof stelt van zeer specifieke aard zijn.[84]

53. Voorbeelden van duurzame gegevensdragers zijn onder andere een brief, een audio- of videocassette, een diskette, de inhoud van een e-mail, de bijlage bij een e-mail, een fax, een harde schijf, een USB-stick etc. Berichten via SMS en MMS komen in principe ook in aanmerking als duurzame gegevensdragers aangezien ze informatie ongewijzigd weer kunnen geven.

3. Volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen

54. Volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen zijn "goederen die niet geprefabriceerd zijn en die worden vervaardigd op basis van een individuele keuze of beslissing van de consument" (art. I.8, 30° WER).

55. Het betreffen goederen die vervaardigd zijn op specifieke wijze en die worden vervaardigd op basis van een individuele keuze of beslissing van de consument. Het betreffen cumulatieve voorwaarden.[85] De goederen zullen dus op maat gemaakt zijn van de consument en kunnen niet worden doorverkocht zoals standaardgoederen.[86] In principe kan enkel de consument die gevraagd heeft om het goed te vervaardigen het goed nuttig gebruiken. Het betreft bijvoorbeeld een fotoalbum, een kostuum op maat, uitnodigingen, geboortekaartjes etc. Zoals uit de opsomming blijkt slaat het op alle goederen die kennelijk gepersonaliseerd zijn.

56. Een tiental jaar geleden heeft het Duitse Bundesgerichtshof[87] geoordeeld dat goederen die zijn samengesteld volgens de specificaties van de consument niet onder deze definitie vallen indien het geleverde goed uit standaardonderdelen bestaat en door de onderneming met een in verhouding kleine kost weer uit

[84] M.B.M. LOOS, "Ontwikkelingen in het Europees Consumentenrecht in 2012", *Nederlands Tijdschrift voor Europees recht* 2013, 102, 108.
[85] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 8
[86] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 13.
[87] BGH 13 maart 2003, noot N. FISCHER, *Der Betrieb* 2003, 1103-1105.

elkaar kunnen worden gehaald.[88] Deze uitspraak werd in België ook algemeen aanvaard en zal kunnen worden behouden gelet op de toelichting bij Boek VI. De memorie van toelichting stelt dat wanneer een onderneming verschillende opties aanbiedt bij een bepaald goed, het uiteindelijke goed niet is vervaardigd volgens de specificaties van de consument.[89] Het zal hier bijvoorbeeld gaan om de gevallen waarbij de onderneming op zijn website de mogelijkheid voorziet voor de consument om de auto in een bepaald kleur te verkrijgen. In tegenstelling tot de uitspraak van het Bundesgerichtshof zal het niet vereist zijn dat de onderneming de standaardonderdelen eenvoudig en goedkoop uit elkaar kan halen.

57. Hier kan reeds worden opgemerkt dat het begrip "volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen" van belang is voor overeenkomsten op afstand en overeenkomsten gesloten buiten de onderneming. Bij beide overeenkomsten zal de consument namelijk geen herroepingsrecht hebben indien de goederen zijn vervaardigd volgens zijn specificaties.

4. Verkoopruimten

58. Een verkoopruimte kan volgens de definitie in artikel I.8, 32° WER op twee manieren worden ingevuld. Het betreft:

- iedere onverplaatsbare ruimte voor detailhandel waar de onderneming op permanente basis zijn activiteiten uitvoert of
- iedere verplaatsbare ruimte voor detailhandel waar de onderneming gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert.

59. Het onderscheidingscriterium is hier of de onderneming haar activiteiten al dan niet op een verplaatsbare ruimte voor detailhandel uitvoert. Indien de ruimte onverplaatsbaar is moeten de activiteiten op een *permanente* basis worden uitgeoefend. Indien daarentegen de ruimte verplaatsbaar is, is het voldoende dat de onderneming *gewoonlijk* haar activiteiten uitvoert in die ruimte. Bij dit laatste moet worden gedacht aan kraampjes, bestelwagens en

[88] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 10.
[89] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 13.

vrachtwagens.[90] Een kraam op de wekelijkse markt is bijvoorbeeld een -verplaatsbare- verkoopruimte. Ook een frietkraam of andere klassieke kraampjes aan de ingang bij een welbepaalde expositiehal voldoen aan de definitie van verkoopruimte indien die kraampjes op elk salon worden gehouden.[91] Daarentegen zijn dergelijke kraampjes of standen geen verkoop-ruimtes indien de salons, beurzen of tentoonstellingen slechts één maal per jaar worden georganiseerd. Hier kan er namelijk moeilijk worden gesproken van een gewoonlijke activiteit. Ruimten voor detailhandel waar de handelaar op seizoenbasis zijn activiteiten houdt, bijvoorbeeld tijdens het toeristenseizoen of in een skioord of badplaats, zijn volgens de memorie van toelichting eveneens verkoopruimten aangezien de onderneming er gewoonlijk zijn activiteiten uitoefent.[92]

60. Uit een letterlijke lezing van de definitie zou men kunnen afgeleiden dat *onverplaatsbare ruimtes* voor detailhandel waar de onderneming op seizoenbasis slechts *gewoonlijk* zijn activiteiten houdt, geen verkoopruimte is. Denk bijvoorbeeld aan een onderneming die in Gent een winkel uitbaat maar in de zomer 2 maanden aan de kust een niet-verplaatsbare pop-up winkel openhoudt. Het betreft een onverplaatsbare ruimte, doch de activiteit wordt niet permanent uitgeoefend. Het kan geenszins de bedoeling zijn dat er hier dan geen sprake zou zijn van een verkoopruimte. Een soepele interpretatie van het begrip "permanente activiteiten" is dan ook vereist. Anders zouden heel veel onverplaatsbare pop-up zaken geen verkoopruimte zijn en zouden de strenge regels inzake buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten op dergelijke ondernemingen van toepassing zijn.

61. Tenslotte moet het gaan om een ruimte waar detailhandel wordt uitgeoefend. Een overeenkomst die wordt gesloten op publieke plaatsen zoals straten, sportstadia, winkelcentra, stranden of het perron van een station kan niet worden beschouwd als een overeenkomst die is gesloten binnen een ruimte voor

[90] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 14.
[91] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 15.
[92] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 15.

detailhandel. Volgens het arrest *Travel-VAC* moet het ruimten voor detailhandel betreffen die duidelijk als verkoopruimte aan het publiek kenbaar zijn gemaakt.[93] Indien de onderneming ruimten gebruikt die niet duidelijk als verkoopruimte aan het publiek kenbaar zijn gemaakt, zullen de overeenkomsten met consumenten als buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten moeten worden beschouwd.[94]

5. Buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst

62. In vier gevallen spreekt artikel I.8, 31° WER over een buiten de verkoopruimte gesloten overeenkomst. Het gaat om elke overeenkomst gesloten tussen een onderneming en een consument:

> a) *die wordt gesloten in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de onderneming en de consument op een andere plaats dan de verkoopruimten van de onderneming*; of

63. De bedoelde hypotheses zijn voornamelijk de overeenkomsten gesloten bij de consument thuis of op zijn arbeidsplaats en op openbare plaatsen. Denk bij dit laatste aan de overeenkomsten gesloten op straten, winkelcentra, openbare pleinen, stranden, op het perron in het station, etc. Anders dan bij overeenkomsten op afstand is er bij buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten wel een gelijktijdige fysieke aanwezigheid vereist. Voortaan beschikt Boek I in tegenstelling tot artikel 58 WMPC niet langer over een limitatieve opsomming van verkopen die als een *verkoop buiten de lokalen van de onderneming* kunnen worden beschouwd. Ten tijde van de WMPC was bijvoorbeeld een verkoop die op straat werd afgesloten geen overeenkomst buiten de lokalen van de onderneming. Onder het Wetboek Economisch Recht is dit wel het geval aangezien er op algemene wijze wordt bepaald dat het alle plaatsen betreffen die niet de verkoopruimten van de onderneming zijn en waarbij er een gelijktijdige fysieke aanwezigheid is. Een ander belangrijk verschil betreft de overeenkomsten die bij de consument thuis worden gesloten. Artikel 59 van de WMPC bepaalde dat de consument de bescherming verloor zodra hij de ondernemer voorafgaand en uitdrukkelijk had uitgenodigd om bij hem thuis

[93] HvJ 22 april, *Travel Vac*, zaak C-423/97, overweging 37.
[94] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 18.

langs te komen met het oog op het sluiten van de overeenkomst. Deze uitzondering mocht niet worden overgenomen door de Consumentenrichtlijn, zodat een consument die bij hem thuis een overeenkomst sluit in elk geval zal kunnen genieten van de door de wet geboden bescherming. *A fortiori* is voortaan een overeenkomst gesloten bij een andere consument thuis ook een buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomst. Denk hierbij aan homeparty's. Daarnaast bepaalde de WMPC dat de regelen betreffende de verkoop buiten de lokalen van de onderneming op een beurs, salon of tentoonstelling slechts van toepassing waren indien het bedrag hoger was dan 200 euro en er ter plaatste geen betaling van het volledige bedrag had plaatsgevonden. Deze bepaling is niet meer overgenomen. Bijgevolg is voortaan elke verkoop op een salon of beurs in principe een verkoop buiten de verkoopruimte, tenzij de onderneming haar activiteiten gewoonlijk op beurzen of tentoonstellingen uitvoert.

Het valt toe te juichen dat het toepassingsgebied is verruimt tot alle overeenkomsten gesloten op elke plaats behoudens de verkoopruimten van de onderneming. Onder de WMPC werden de gevallen van "overeenkomsten gesloten buiten de lokalen van de onderneming" nog limitatief opgesomd, hetgeen een veel beperkter toepassingsgebied gaf.

> b) *waarover een aanbod werd gedaan door de consument onder dezelfde omstandigheden als bedoeld onder a);* of

64. Het grote verschil met a) is dat de consument het aanbod doet in plaats van de onderneming. Onder dezelfde voorwaarden wordt verstaan dat het gaat om transacties die niet binnen de verkoopruimte zijn gesloten maar waarbij er een gelijktijdig fysiek contact is. De memorie van toelichting geeft als voorbeeld de consument die zijn auto te koop stelt op de oprit van zijn huis en bij hem thuis de verkoopovereenkomst sluit met een handelaar in tweedehandswagens.[95]

> c) *die gesloten wordt in de verkoopruimten van de onderneming of met behulp van een techniek voor communicatie op afstand, onmiddellijk nadat de consument persoonlijk en individueel is aangesproken op een plaats die*

[95] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 13-14.

niet de verkoopruimte van de onderneming is, in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de onderneming en de consument; of

65. Het beoogt de situaties waarin de consument persoonlijk en individueel wordt aangesproken buiten de verkoopruimte (bijvoorbeeld op straat of bij de consument thuis) maar waarbij de overeenkomst onmiddellijk daarna wordt gesloten binnen de verkoopruimte van de onderneming of met behulp van een middel voor communicatie op afstand.[96] In dit geval zijn de regelen inzake buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten van toepassing alhoewel de overeenkomst in werkelijkheid binnen de verkoopruimte van de onderneming is gesloten.

Daarbij worden niet bedoeld de gevallen waarin de onderneming zelf eerst bij de consument thuis komt (bv. om kostenraming te geven) en de overeenkomst pas op een later tijdstip wordt gesloten in de verkoopruimten van de onderneming of met behulp van een middel voor communicatie op afstand. De overeenkomst wordt dan namelijk niet onmiddellijk gesloten nadat de onderneming de consument heeft aangesproken. Er wordt daarbij wel verondersteld dat de consument de tijd heeft gehad om over de kostenraming na te denken alvorens de overeenkomst te sluiten.[97] Onder *onmiddellijk* moet bijgevolg worden begrepen dat de consument na te zijn aangesproken zich naar de verkoopruimte begeeft zonder dat hij de tijd heeft gehad om een afweging te maken over de te sluiten overeenkomst. Indien dus de consument de verkoopruimte verlaat en de volgende dag op eigen initiatief terugkeert en de overeenkomst dan pas wordt ondertekend, is dit uiteraard geen buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomst.[98]

66. Essentieel is dat de consument persoonlijk en individueel wordt aangesproken. Hierbij worden dus niet de situaties beoogd waarbij de onderneming zich met behulp van een luidspreker richt naar een hele groep

[96] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 14.
[97] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 14.
[98] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 16.

mensen[99] of wanneer er flyers worden uitgedeeld.[100] Volgens het *voorstel* van de Richtlijn Consumentenrechten was het de bedoeling dat er reeds onderhandelingen hadden plaatsgevonden op een plaats die niet de verkoopruimte is vooraleer de overeenkomst wordt gesloten binnen de verkoopruimte. De bewoording in de uiteindelijke Richtlijn Consumentenrechten en Boek I is iets anders daar het voldoende is dat de consument individueel en persoonlijk wordt aangesproken. Het is dus niet vereist dat er onderhandelingen worden gevoerd al zal dit in de praktijk niet veel verschil uitmaken daar er meestal automatisch een dialoog zal ontstaan wanneer de consument persoonlijk en individueel wordt aangesproken door de onderneming.

67. Dezelfde vragen die met betrekking tot de Richtlijn Consumentenrechten werden gesteld kunnen hier ook worden gesteld: kan er nog overrompelings-gevaar bestaan indien de consument na te zijn aangesproken zich naar de winkel begeeft om daar een overeenkomst af te sluiten?[101] De gedachtegang bij de Richtlijn Consumentenrechten bestaat erin te vermijden dat de toepassing van de regelen inzake buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten wordt omzeild (overweging 21). Uit de praktijk blijkt het dat dit een nuttige bepaling is. Zo zijn er gevallen geweest waar bejaarde mensen thuis werden opgezocht en vervolgens met de wagen naar de verkoopruimte van de verkoper werden gebracht om er de overeenkomst te sluiten.[102] Eenmaal de consument echter is overgehaald om zich naar de verkoopruimte te begeven zal het moeilijk zijn voor een doorsnee consument om de overeenkomst toch niet te sluiten. Hoe zal de consument durven uitleggen om toch de overeenkomst niet te ondertekenen indien hij heeft meegereden met de vertegenwoordiger van de onderneming of hem heeft gevolgd met de auto naar de verkoopruimte? Het overrompelingsgevaar blijft in dergelijke gevallen dus bestaan. Het is dan ook noodzakelijk dat de consument in dergelijke gevallen een herroepingsrecht heeft.

---

[99] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 13.
[100] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 18.
[101] R. STEENNOT, C. BIQUET-MATHIEU en J. LOLY, "Het herroepingsrecht: het voorstel van richtlijn betreffende consumentenrechten en haar impact op de Belgische wetgeving", *DCCR* 2009, nr. 84-85, 93.
[102] Ibid., 93.

68. Tot slot dient te worden opgemerkt dat het moeilijk zal zijn voor de consument om aan te tonen dat hij is aangesproken buiten de verkoopruimte terwijl de overeenkomst uitdrukkelijk vermeldt dat ze werd gesloten in de verkoopruimte van de onderneming. Al gaat het hier weliswaar om een rechtsfeit dat met alle middelen van recht kan worden bewezen, zal het toch moeilijk zijn om dit in de praktijk aan te tonen.[103]

> d) die gesloten wordt tijdens een excursie die door de onderneming is georganiseerd met als doel of effect de promotie en de verkoop van goederen of diensten aan de consument.

69. Deze bepaling was ook al grotendeels terug te vinden in de WMPC en in de WHPC. In Boek I is er echter toegevoegd dat de excursie moet georganiseerd zijn met als doel of effect de promotie en de verkoop van goederen of diensten aan de consument. Volgens overweging 21 van de Richtlijn Consumentenrechten is het voldoende dat er tijdens de uitstap reclame wordt gemaakt voor de goederen of diensten.

70. Waar onder de WMPC nog uitdrukkelijk werd vermeld dat het een buiten de verkoopruimte georganiseerde excursie moest zijn, wordt dit in Boek I niet overgenomen. Ook in de WHPC werd niet uitdrukkelijk gesteld dat de excursie moest zijn georganiseerd buiten de verkoopruimte. Evenwel had het Hof van Justitie ten tijde van de WHPC reeds geoordeeld dat *een excursie* een uitnodiging is aan de consument om zich naar een andere plaats dan de verkoopruimte te begeven.[104] De invulling van het begrip excursie die reeds ten tijde van de WHPC werd gehanteerd kan bijgevolg nog steeds worden gebruikt: het moet minstens gaan om een vervoer waarbij het traject –mede- gekozen is omwille van

---

[103] R. STEENNOT, C. BIQUET-MATHIEU en J. LOLY, "Het herroepingsrecht: het voorstel van richtlijn betreffende consumentenrechten en haar impact op de Belgische wetgeving", *DCCR* 2009, 84-85, 93.
[104] Hvj 22 april, Travel Vac., C-423/97, *DCCR 1999,* noot H. DECONINCK, 250.

bezienswaardigheden. Het enkele vervoer van de consumenten naar de verkoopruimte valt daar niet onder.[105]

6. Verkoopovereenkomst en dienstenovereenkomst

71. Een *verkoopovereenkomst* is "iedere overeenkomst waarbij de onderneming de eigendom van goederen aan de consument overdraagt of zich ertoe verbindt deze over te dragen en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen, met inbegrip van elke overeenkomst die zowel goederen als diensten betreft" (art. I.8,33° WER).

72. Het betreft de overeenkomsten waarbij lichamelijke roerende zaken in eigendom worden overgedragen tegen betaling van een prijs. Overeenkomsten waarbij de eigendom van onroerende goederen wordt overgedragen vallen niet binnen de toepassing van het begrip verkoopovereenkomst. Daarenboven zijn enkel de overeenkomsten waarbij een onderneming de eigendom overdraagt aan een consument verkoopovereenkomsten. Overeenkomsten waarbij de consument tegen de betaling van een prijs de eigendom van een goed overdraagt aan een onderneming zijn geen verkoopovereenkomsten in de zin van artikel I.8, 33° WER.[106]

73. Daarnaast is een *dienstenovereenkomst* "iedere andere overeenkomst dan een verkoopovereenkomst, waarbij de onderneming de consument een dienst levert of zich ertoe verbindt een dienst te leveren en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen" (art. I.8, 34° WER).

74. Gelet op het feit dat de consument *een prijs dient te betalen* brengt dit met zich mee dat een "gratis" overeenkomst niet kan worden beschouwd als een verkoopovereenkomst noch als een dienstenovereenkomst. Daarentegen valt volgens VANDENDRIESSCHE een "gratis" overeenkomst echter wel onder het

[105] H. SWENNEN, "Bepaalde Handelspraktijken", in J. STUYCK en P. WYTINCK (eds), *De nieuwe wet Handelspraktijken,* Brussel, Story-Scientia, 1992, 104.
[106] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 16.

algemeen toepassingsgebied van Boek VI aangezien er doorgaans wordt verwezen naar *"iedere overeenkomst die (…)"*.[107]

75. De definitie van een verkoopovereenkomst stelt uitdrukkelijk dat indien de overeenkomst zowel goederen als diensten tot voorwerp heeft, het als een verkoopovereenkomst moet worden gekwalificeerd. Bijgevolg kunnen voortaan gemengde overeenkomsten geen dienstenovereenkomsten meer zijn. Zo is bijvoorbeeld een overeenkomst waarbij zowel een gsm als een abonnement wordt verkocht een verkoopovereenkomst.[108] Dit zal zelf het geval zijn indien de levering van het goed accessoir is aan de levering van de dienst.[109] In de Guidance bij de Richtlijn Consumentenrechten wordt echter een onderscheid gemaakt naargelang het hoofddoel van de overeenkomst: een gemengde overeenkomst zou alleen een verkoopovereenkomst zijn als het *werkelijke hoofddoel* de overdracht van de eigendom van specifieke goederen is. De relatieve waarde van de goederen en diensten zou daarbij niet bepalend zijn.[110] Gelet op de duidelijke wettekst van de Richtlijn Consumentenrechten en het feit dat de Guidance een niet-bindend document is, is het maar de vraag in hoeverre deze interpretatie wordt gevolgd. Naar mijn mening primeert de duidelijke wettekst en zijn gemengde overeenkomsten zonder meer verkoop-overeenkomsten. Deze discussie zal in de praktijk voornamelijk van belang zijn met betrekking tot de regels inzake de verlenging van overeenkomsten.[111] De regels inzake verlenging van overeenkomsten golden ten tijde van de WMPC enkel voor dienstenovereenkomsten, doch voortaan zullen deze regels ook van toepassing zijn op gemengde overeenkomsten.

76. Het belang van het onderscheid tussen verkoopovereenkomsten en dienstenovereenkomsten is voornamelijk van belang bij overeenkomsten op

---

[107] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht* Brussel, Larcier, 2014, 174.
[108] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 924.
[109] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 16.
[110] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 7-8.
[111] Artikel VI.91 WER neemt artikel 82 WMPC integraal over.

afstand en bij overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten. Zo is er o.a. een verschil bij de berekening van de aanvang van de herroepingstermijn (infra nr. 213), bij de gevolgen van het uitoefenen van het herroepingsrecht (infra nr. 233) en bij de vorm van digitale inhoud (infra nr. 78).

7. Digitale inhoud

77. Voortaan is er ook een beknopte definitie voor digitale inhoud. Digitale inhoud zijn "gegevens die in digitale vorm geleverd en geproduceerd worden" (art. I.8, 35° WER). Het gaat om cumulatieve voorwaarden. Het louter produceren in digitale vorm volstaat dus niet opdat het over digitale inhoud zou gaan.[112] Hierbij dient in eerste instantie te worden gedacht aan computerprogramma's, games, muziek, video's, teksten etc.

78. Er heerst al lange tijd onduidelijkheid of de levering van digitale inhoud een dienstenovereenkomst of een verkoopovereenkomst uitmaakt. Boek I heeft duidelijkheid geschept door te stellen dat er een onderscheid moet worden gemaakt naargelang de digitale inhoud al dan niet wordt geleverd op een materiële drager. Indien de digitale inhoud wordt geleverd op een materiële drager dient deze te worden beschouwd als een goed in de zin van artikel I.1, 6° WER.[113] Niets nieuws, daar deze opvatting reeds werd aanvaard onder de WHPC en de WMPC.[114] Wordt de digitale inhoud daarentegen niet geleverd op een materiële drager (bijvoorbeeld downloaden, streamen of online toegang), dan gaat het volgens de memorie van toelichting om een dienst en betreft het bijgevolg een dienstenovereenkomst.[115]

79. De Richtlijn Consumentenrechten bepaalt echter in overweging 19 dat digitale inhoud die niet op een materiële drager geleverd wordt voor de toepassing van de richtlijn noch een verkoop-, noch een dienstenovereenkomst is. In de memorie van toelichting bevindt zich geen verduidelijking waarom de

---

[112] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 16.
[113] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 16.
[114] J. MEEUSEN, "De aanknopingspunten van de nieuwe wet handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument", *T.PR.* 1994, 106.
[115] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 16.

Belgische wetgever de Europese richtlijn niet heeft gevolgd. De Belgische kwalificatie brengt echter een groot gevolg met zich mee. De levering van digitale inhoud is ofwel een dienstenovereenkomst ofwel een verkoopovereenkomst. Zoals hierboven werd vermeld, moet er een tegenprestatie zijn aan een dienstenovereenkomst of verkoopovereenkomst. Dit zou tot gevolg hebben dat de materiële bepalingen van Boek VI niet van toepassingen zijn op de gratis levering van digitale inhoud, terwijl volgens de Guidance bij de Richtlijn Consumentenrechten de Europese wetgever dit wel voor ogen had.[116] Volgens TERRYN moet het Belgisch recht echter richtlijnconform worden geïnterpreteerd zodanig dat de omzettingsbepalingen ook moeten worden toegepast op de "gratis" levering van digitale inhoud.[117]

8. Openbare veiling

80. Een openbare veiling is "een verkoopmethode waarbij goederen of diensten door de onderneming worden aangeboden aan consumenten die persoonlijk aanwezig zijn of de mogelijkheid krijgen om persoonlijk aanwezig te zijn op de veiling, door middel van een transparante competitieve biedprocedure, onder leiding van een ministeriële ambtenaar die belast is met de openbare verkoopverrichtingen, en waarbij de winnende bieder verplicht is de goederen of diensten af te nemen" (art. I.8, 36° WER).

81. Indien gebruik wordt gemaakt van online-platforms voor een veiling zal het geen openbare veiling betreffen in de zin van artikel I.8, 36° WER.[118] Er is namelijk geen persoonlijke aanwezigheid van de consument of een mogelijkheid hiertoe. Zo zijn sites zoals eBay geen openbare veilingen, desondanks ze in de regel werken met een systeem van opbod.[119] In tegenstelling tot hetgeen is bepaald inzake openbare verkopen moet het bij openbare veilingen niet gaan om

[116] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 73.
[117] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 131.
[118] Overweging 24 Richtlijn Consumentenrechten.
[119] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 939.

reeds gebruikte goederen. Uiteraard is een openbare veiling van tweedehandsgoederen wel mogelijk.

82. VANDENDRIESSCHE merkt terecht op dat de terminologie nogal verwarrend kan zijn. Zo was er ten tijde van de WMPC reeds sprake van "openbare verkopen", "openbare tekoopaanbiedingen" en daar komt met de invoering van het Wetboek Economisch Recht nog eens "openbare veilingen" bij. In artikel VI.45, §2 WER worden de termen "openbare veiling" en "openbare verkoop" zelfs in hetzelfde artikel gebruikt.[120] Het was dan ook raadzaam geweest om een duidelijker onderscheid te maken tussen de verschillende begrippen. Bijvoorbeeld door de term "*publiek verkoop bij opbod"* te hanteren in plaats van "openbare veiling".

83. Het begrip openbare veiling zal voornamelijk van belang zijn inzake de overeenkomsten op afstand en de overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimte, daar bij openbare veilingen de consument geen herroepingsrecht zal hebben (infra nr. 230).

9. Commerciële garantie

84. Een commerciële garantie is "iedere verbintenis van de onderneming of een producent om boven hetgeen hij wettelijk verplicht is uit hoofde van het recht op conformiteit, aan de consument de betaalde prijs terug te betalen of de goederen op enigerlei wijze te vervangen, herstellen of onderhouden, wanneer die niet voldoen aan de specificaties of aan enige andere vereisten die geen verband houden met de conformiteit, die vermeld zijn in de garantieverklaring of in de desbetreffende reclameboodschappen ten tijde van of voor de sluiting van de overeenkomst" (art. I.8, 37° WER).

85. Zoals uit de definitie blijkt moet een commerciële garantie worden onderscheiden van een *wettelijke garantie*. Een wettelijke garantie vloeit voort uit de wet. Het is met andere woorden verplicht voor de onderneming om deze garantie te verstrekken. De bekendste wettelijke garantie is de tweejarige

[120] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 175.

garantie voor roerende goederen (art. 1649quater BW). Een commerciële garantie daarentegen is gebaseerd op het principe van contractsvrijheid waarbij de ondernemer vrijwillig de garantie kan verstrekken. De consument heeft bijgevolg geen recht op een commerciële garantie. Dit kan bijvoorbeeld door de wettelijke garantie van twee jaar uit te breiden tot vier jaar. Uiteraard kan er door de commerciële garantie geen afbreuk worden gedaan aan de wettelijke garantie. Tot slot kan een commerciële garantie zowel door de verkoper, de fabrikant als een derde worden verstrekt terwijl de wettelijke garantie enkel kan worden verleend door de verkoper.

10. Aanvullende overeenkomst

86. Een aanvullende overeenkomst is "een overeenkomst waarbij een consument goederen of diensten verwerft in verband met een overeenkomst, en deze goederen of diensten door de onderneming worden geleverd of door een derde partij op basis van een afspraak tussen die derde partij en de onderneming" (art. I.8, 38° WER).

87. De definitie van het begrip "aanvullende overeenkomst" is nieuw. Het belangrijkste om te onthouden is het feit dat de verwerving van de goederen of diensten in verband staat met een andere overeenkomst. In de rechtsleer wordt vooropgesteld dat moet worden nagegaan of het zin heeft de bijkomende overeenkomst te sluiten zonder de hoofdovereenkomst.[121] Bijvoorbeeld de aankoop van een auto waaraan een onderhoudscontract is gekoppeld. Zonder auto is een onderhoudscontract redelijk zinloos.

88. Het begrip "aanvullende overeenkomst" is van belang voor de uitoefening van het herroepingsrecht bij overeenkomsten op afstand en overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten (infra nr. 246).

[121] R. STEENNOT, C. BIQUET-MATHIEU en J. LOLY, "Het herroepingsrecht: het voorstel van richtlijn betreffende consumentenrechten en haar impact op de Belgische wetgeving", *DCCR* 2009, nr. 84-85, 140; T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 793.

DEEL III: BOEK VI

Hoofdstuk 1. Toepassingsgebied

1. Personeel toepassingsgebied

89. De in Boek I gedefinieerde begrippen "consument" en "onderneming" bepalen het personeel toepassingsgebied van Boek VI. Boek VI zal van toepassing zijn op alle ondernemingen met inbegrip van de beoefenaars van een vrij beroep, maar alleen voor hun niet-intellectuele en niet kenmerkende prestaties (zie uitgebreid deel IV).

2. Materieel toepassingsgebied

2.1. Producten, goederen en diensten.

90. De in Boek I gedefinieerde begrippen "producten", goederen" en "diensten" bepalen het materieel toepassingsgebied van Boek VI WER.

2.2. Boek VI als lex generalis

91. De memorie van toelichting bepaalt dat het toepassingsgebied van Boek VI gelijklopend is aan dat van de WMPC.[122] Boek VI beoogt voornamelijk de regeling van de marktpraktijken en de bescherming van de consument, onverminderd de bijzondere regels die hieromtrent zijn vastgesteld in bepaalde sectoren (art. VI.1, §1 WER). De memorie van toelichting verduidelijkt dat Boek VI als *lex generalis* cumulatief van toepassing zal zijn op alle sectoren waar bijzondere regels gelden, tenzij er voor een bepaalde sector een *lex specialis* bestaat die afwijkt van de *lex generalis* of eraan tegengesteld is, in welk geval de *lex specialis* primeert op basis van het adagium *lex specialis derogat legi generali.*[123] Bovendien laat Boek VI de Koning wel toe om in bijzondere (soepelere of striktere) regels te voorzien voor financiële diensten (art. VI.1, §2 WER).[124] De Koning heeft van deze bevoegdheid reeds gebruik gemaakt met het KB van 23 maart 2014 (infra nr. 101 e.v.).

[122] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 18.
[123] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 19-21.
[124] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 21.

2.3. Door de Richtlijn Consumentenrechten uitgesloten overeenkomsten

92. De memorie van toelichting stelt dat het toepassingsgebied van Boek VI ruimer is dan vooropgesteld door de Richtlijn Consumentenrechten.[125] Boek VI is namelijk ook van toepassing op de dertien overeenkomsten die door artikel 3.3. van de Richtlijn Consumentenrechten expliciet worden uitgesloten. Het betreft o.a. de overeenkomsten betreffende:

-sociale diensten;

-gezondheidszorgen;

-geldspelen;

-financiële diensten;

-vervoerdiensten voor passagiers;

-…

Teneinde het materieel toepassingsgebied van de WMPC te behouden heeft de Belgische wetgever ervoor geopteerd deze uitsluitingen niet over te nemen. Hiervoor vond de Belgische wetgever een juridische grondslag in overweging 13 van de Richtlijn Consumentenrechten waarin wordt gesteld dat de lidstaten bevoegd blijven om overeenkomstig het Unierecht de bepalingen van de richtlijn toe te passen op gebieden die niet onder het toepassingsgebied ervan vallen.

93. Door de uitzonderingen van de Richtlijn Consumentenrechten niet over te nemen, heeft de Belgische wetgever het toepassingsgebied van de richtlijn verregaand uitgebreid. Dit brengt met zich mee dat sommige formalistische bepalingen van de richtlijn ook moeten worden toegepast op situaties die de richtlijn niet voor ogen had. Zo is bijvoorbeeld de richtlijn niet van toepassing op een oproep naar een dienst voor telefonische inlichtingen of televoting tijdens een show. België heeft deze uitzondering niet overgenomen wat tot gevolg heeft dat bij dergelijke overeenkomsten alle precontractuele informatie moet worden gegeven én op een duurzame drager moet worden bevestigd. Uiteraard is dit in de praktijk niet werkbaar. Daarom stelt TERRYN voor om de uitbreiding op korte

[125] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 18.

termijn te evalueren en eventueel aanpassingen aan te brengen aan de uitzonderingen.[126]

94. De voorbereidende werken bevatten geen uitgebreide en individuele motivering waarom de door de Richtlijn Consumentenrechten uitdrukkelijk uitgesloten overeenkomsten toch onder het toepassingsgebied van Boek VI worden gebracht. De wetgever wilde wellicht een zekere continuïteit behouden aangezien sommige van de overeenkomsten vroeger reeds waren onderworpen aan de WMPC. Enkel wat financiële diensten betreft wordt de inclusie uitgelegd door te verwijzen naar het onderscheid onder de WMPC tussen financiële instrumenten (die niet onder de WMPC vielen) en andere financiële diensten dan financiële instrumenten (die wel onder de WMPC vielen).[127] De memorie van toelichting stelt terecht dat de uitsluiting van financiële instrumenten onder de WMPC leidde tot onnodige interpretatieproblemen wegens incoherentie, het nutteloos en het niet conform het Europees recht was.[128]

95. Nochtans heeft de Richtlijn Consumentenrechten in zijn overwegingen uitdrukkelijk aangehaald dat bepaalde overeenkomsten niet mogen worden onderworpen aan de richtlijn. Zo staat te lezen in overweging 29 dat de bepalingen van de Consumentenrichtlijn niet geschikt zijn voor sociale diensten. Hetzelfde wordt teruggevonden in overweging 30 met betrekking tot gezondheidszorg. Gezondheidszorg vereist namelijk een bijzondere regeling gezien het algemeen belang en de technische complexiteit ervan. Ook de overeenkomsten die gokactiviteiten inhouden worden door overweging 31 uitgesloten omdat de lidstaten strengere maatregelen moeten kunnen vaststellen om de consument te beschermen. Tenslotte wordt in overweging 32 zelfs expliciet gesteld dat de *bestaande wetgeving van de Unie, onder meer op het gebied van financiële diensten voor consumenten, pakketreizen en timesharing*

---

[126] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 134.
[127] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 179.
[128] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 20.

reeds talrijke regels inzake consumentenbescherming omvat, bijgevolg *mag de Consumentenrichtlijn niet van toepassing zijn* op de laatst genoemde overeenkomsten.

96. De Belgische wetgever was deze mening niet toegedaan: hij meent blijkbaar dat de regels van de Richtlijn Consumentenrechten wel geschikt zijn voor deze uitgesloten overeenkomsten en dat de gelijktijdige toepassing van andere consumentenregels met de principes van de Richtlijn Consumentenrechten geen onnodige interpretatieproblemen tot gevolg zal hebben. Het wil een zo groot mogelijk aantal overeenkomsten vatten om de rechtszekerheid te verhogen. Op zich is dit een aanvaardbaar uitgangspunt, maar er valt toch te vrezen voor een hoog potentieel van met elkaar conflicterende of afwijkende normen. Vooral in de gevallen waarin de -Europese- wetgever reeds specifieke wetgeving heeft voorzien valt dit enigszins te betreuren. VANDENDRIESSCHE verwoordt het mooi door te concluderen dat in de toekomst de Belgische rechtspraktijk zal worden bedreven in het toepassen van het adagium *lex specialis derogat legi generali.*[129]

2.4. Financiële instrumenten

2.4.1. Achtergrond

97. Zoals reeds is aangehaald worden financiële instrumenten niet langer uitgesloten uit het materieel toepassingsgebied. De WHPC en WMPC sloten namelijk effecten en andere financiële instrumenten zoals bedoeld in de wetgeving betreffende de financiële transacties en de financiële markten uit van haar toepassingsgebied (art. 1, lid 2 WHPC en art. 3, §1 WMPC). Aan de Koning werd vervolgens de machtiging gegeven om sommige bepalingen van de WHPC toch van toepassing te verklaren op effecten en andere financiële instrumenten, wat is gebeurd bij KB van 5 december 2000.[130] Dit Koninklijk Besluit bleef zijn werking behouden onder de WMPC.

---

[129] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 180.

[130] V. COLAERT, "De toepassing van Boek VI van het Wetboek van economisch recht op de financiële sector" in V. COLAERT en A. LECOCQ (eds.), *De levenscyclus van bank-, beleggings- en verzekeringsproducten,* Brussel, Larcier, 128.

98. Ten tijde van de WHPC en de WMPC moest er bijgevolg een onderscheid worden gemaakt tussen financiële diensten en financiële instrumenten. Een financiële dienst werd gedefinieerd als "iedere dienst van bancaire aard of op het gebied van kredietverstrekking, verzekering, individuele pensioenen, beleggingen en betalingen" (art. 2, 24° WMPC). Financiële instrumenten vond zijn definitie terug in artikel 2, 1° Wet Financieel Toezicht.[131] Het omvatte onder andere effecten, verscheidene derivaten en rechten van deelneming in instellingen voor collectieve belegging. Financiële diensten vielen onder het toepassingsgebied van de WHPC en de WMPC, financiële instrumenten in principe[132] niet. Daarbij rees de vraag wat de gevolgen waren van diensten die betrekking hebben op financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld beleggingsadvies.[133] In het *Citibank arrest*[134] werd geoordeeld dat de uitsluiting van financiële instrumenten uit het toepassingsgebied van de WHPC (en later de WMPC) strikt moet worden geïnterpreteerd. Enkel verkooptransacties van financiële instrumenten zijn principieel uitgesloten uit het toepassingsgebied.[135] Voor Boek VI zal deze kwestie niet meer relevant zijn daar Boek VI financiële instrumenten niet langer uitsluit. Dit doet echter geen afbreuk aan het belang van een definitieve beslissing over het precieze toepassingsgebied van de WMPC aangezien de rechtbanken nog enkele jaren zullen moeten oordelen over zaken waarin de WMPC wordt toegepast.[136]

2.4.2. Financiële diensten versus financiële instrumenten

99. Aan de definitie van financiële dienst (art. I.8, 18° WER) werd met de invoering van het Boek VI niets gewijzigd. Het KB van 23 maart 2014 en het Verslag aan de Koning lichten echter de draagwijdte van het begrip verder toe. Luidens dat Verslag omvat de notie financiële diensten alle financiële producten

---

131 Wet 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS* 4 september 2002.
132 Behalve voor de bepalingen die bij KB van toepassing werden verklaard.
133 R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 11.
134 Brussel 21 mei 2012, *Dr. Pén. Entr.* 2012/3, 143, noot A. LECOCQ, P. PROESMANS en N. VAN DER EECKE.
135 V. COLAERT, "De toepassing van Boek VI van het Wetboek van economisch recht op de financiële sector" in V. COLAERT en A. LECOCQ (eds.), *De levenscyclus van bank-, beleggings- en verzekeringsproducten,* Brussel, Larcier, 128-129.
136 Ibid., 129.

in de zin van artikel 2, 39° Wet Financieel Toezicht. Met name alle spaar-, verzekerings-, en beleggingsproducten, met inbegrip van alle financiële instrumenten in de zin van artikel 2, 1° van dezelfde wet.[137] Ter verduidelijking, financiële diensten omvatten voortaan financiële producten en vervolgens omvatten financiële producten financiële instrumenten. Bijgevolg is een financieel instrument een financiële dienst.

100. ZOWEL STEENNOT en TERRYN als COLAERT stellen terecht dat deze materie haast onleesbaar wordt aangezien het begrip "financiële dienst" ook de "financiële producten" omvat, terwijl het begrip "product" zoals gedefinieerd in Boek I WER daarentegen zowel goederen als diensten omvat.[138] De begrippen "product" en "dienst" in "financieel product en "financiële dienst" moeten blijkbaar anders worden geïnterpreteerd dan de definities van het Wetboek Economisch Recht voorschrijven. [139] Tot slot moet hierbij moet worden opgemerkt dat het begrip financiële dienst uit het WER een ruimere definitie heeft dan hetzelfde begrip in artikel 2, 40° van de Wet Financieel Toezicht.

2.4.3. KB 23 maart 2014

101. Met de invoering van Boek VI zijn zowel financiële diensten als financiële instrumenten onderworpen aan de regels inzake marktpraktijken, doch de Koning kan voor een of meerdere categorieën van financiële diensten bijzondere regels vaststellen of afwijken van de toepassing van sommige bepalingen van dit boek (art. VI.1, §2 WER). Van deze mogelijkheid werd gebruik gemaakt bij KB van 23 maart 2014.[140] Hierdoor zijn een aantal bepalingen van Boek VI niet van toepassing op financiële diensten. Hieronder wordt kort de essentie van het Koninklijk Besluit besproken.

---

[137] Verslag aan de Koning bij het KB, *BS* 3 april 2014, 28702.
[138] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 12.
[139] V. COLAERT, "De toepassing van Boek VI van het Wetboek van economisch recht op de financiële sector" in V. COLAERT en A. LECOCQ (eds.), *De levenscyclus van bank-, beleggings- en verzekeringsproducten,* Brussel, Larcier, 129.
[140] KB 23 maart 2014 tot het nemen van bijzondere maatregelen en tot afwijken van sommige bepalingen van boek VI van het Wetboek van Economisch Recht voor bepaalde categorieën van financiële diensten, *BS* 3 april 2014.

102. Artikel VI.3, §2 WER dat bepaalt dat bij homogene diensten de prijs schriftelijk, leesbaar en ondubbelzinnig moet worden aangeduid, is niet van toepassing op de prijs van beleggingsinstrumenten die te koop of ter inschrijving worden aangeboden en waarbij deze prijs niet op voorhand is bepaald. Het verbod op misleidende omissies van art. VI.99 WER blijft wel gelden. Bovendien heeft deze uitzondering enkel betrekking op de prijs van beleggingsinstrumenten maar niet op de lasten en kosten die verbonden zijn aan hun verwerving, bijvoorbeeld het commissieloon voor de tussenpersoon (art. 2 KB).[141] Vervolgens sluit het KB de toepassing van artikel VI.5 WER uit: het is niet verplicht dat de prijzen voor consumenten minstens in euro worden vermeld indien het financiële product is uitgedrukt in een ander devies dan de euro. Opnieuw moet de prijs van de lasten en de kosten van dat financieel product wel in euro aan de consument worden aangekondigd (art. 3 KB). Daarnaast zijn de bepalingen van artikel VI.18 en VI.19 WER inzake aankondigingen van prijsvermindering niet van toepassing bij de tekoopaanbieding of aanbieding tot inschrijving aan de consument van beleggingsinstrumenten waarvan de prijs afhankelijk is van schommelingen op de financiële markt waarop de onderneming geen enkel invloed heeft (art. 4 KB). Tenslotte worden nog een hele reeks uitzonderingen voorzien waarbij bepaalde clausules in overeenkomsten met betrekking tot beleggingsinstrumenten en deviezen niet onrechtmatig worden geacht (art. 5 KB).[142] Deze uitzonderingen zijn gebaseerd op de bijlage bij de Richtlijn Onrechtmatige Bedingen.[143]

2.4.4. Impact

103. De toepassing van de algemene reglementering inzake marktpraktijken en consumentenbescherming op de financiële sector zal cumulatief van toepassing zijn met de specifieke reglementering inzake de bescherming van de financiële

[141] H. TILLEY, "KB 23 maart 2014 bepaalt afwijkingen op Boek VI Wetboek economisch recht voor bepaalde categorieën van financiële diensten", *B.F.R.* 2014/1-2, 90.
[142] Zie V. COLAERT, "De toepassing van Boek VI van het Wetboek van economisch recht op de financiële sector" in V. COLAERT en A. LECOCQ (eds.), *De levenscyclus van bank-, beleggings- en verzekeringsproducten,* Brussel, Larcier, 140-144.
[143] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 14.

consument.[144] Ook voor financiële instrumenten geldt Boek VI voortaan als *lex generalis.*[145] Zo stelt de memorie van toelichting dat de emittent die zijn aandelen of obligaties te koop of ter inschrijving aanbiedt een financiële dienst verricht.[146] Volgens COLAERT is één van de opmerkelijkste gevolgen dat de regelgeving inzake marktpraktijk en consumentenbescherming voortaan ook van toepassing zal zijn tijdens de looptijd van openbare tekoopaanbiedingen, openbare veilingen of openbare verkopen van financiële instrumenten. Het was trouwens zo dat de uitsluiting tijdens de looptijd van een openbare tekoopaanbieding, een openbaar bod of een openbare verkoop van financiële instrumenten in strijd was met het Europees Recht.[147]

Alhoewel overeenkomsten met betrekking tot financiële diensten onder het toepassingsgebied blijven, brengt dit toch ook enkele gevolgen teweeg. Zo zal bijvoorbeeld een consument een herroepingsrecht hebben wanneer een bankagent de consument thuis bezoekt, op verzoek van de consument, om er bijvoorbeeld een hypothecair krediet te sluiten.[148] Uiteraard dient er bij dit alles rekening te worden gehouden met het Koninklijk Besluit van 23 maart 2014.

3. Temporeel toepassingsgebied

104. Boek VI trad in werking op 31 mei 2014. Bijgevolg zijn alle overeenkomsten gesloten op of na 31 mei onderworpen aan Boek VI. Het is dus mogelijk dat overeenkomsten gesloten na 31 mei 2014 een precontractuele fase hebben voor 31 mei 2014, wanneer boek VI nog niet van toepassing is.

144 B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 152.
145 *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 6.
146 *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 21.
147 V. COLAERT, "De toepassing van Boek VI van het Wetboek van economisch recht op de financiële sector" in V. COLAERT en A. LECOCQ (eds.), *De levenscyclus van bank-, beleggings- en verzekeringsproducten,* Brussel, Larcier, 153-154.
148 R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 13.

Hoofdstuk 2. Structuur Boek VI

105. In de volgende hoofdstukken volgt een algemene bespreking van Boek VI. Het is de bedoeling om weer te geven wat de impact is van Boek VI op de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming. Enkel de thema's of artikelen die noemenswaardig zijn veranderd sinds de invoering van Boek VI worden besproken. Om het overzicht te bewaren wordt kort de structuur van Boek VI weergegeven. Hierbij worden enkele zaken in vraag gesteld.

106. Boek VI vangt aan met de titel "algemene principes" en daaropvolgend de titel "informatie van de markt". Vervolgens worden de "overeenkomsten met consumenten behandeld". Belangrijk in deze titel zijn de overeenkomst gesloten op afstand en de overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten. Titel 4 bevat de "verboden praktijken". Tot slot bevatten titel 5 en 6 respectievelijk de regelen inzake "collectieve consumentenovereenkomsten" en "bijzondere regels inzake geregistreerde benamingen".

107. Boek VI regelt nog steeds een breed en gevarieerd aantal materies. Enerzijds bevat het verscheidene bepalingen omtrent B2C- en B2B-handelspraktijken en anderzijds zijn er bepalingen betreffende B2C-overeenkomsten. Deze opdeling is echter nog altijd niet helemaal doorgedrongen bij de Belgische wetgever. Het blijft merkwaardig dat de regelen inzake het gezamenlijk aanbod onder de titel overeenkomsten met consumenten wordt geplaatst daar het in wezen een handelspraktijk is.[149] Hetzelfde geldt voor vergelijkende reclame en openbare verkopen. En tot slot: hoe kan het dat de reglementering inzake solden en sperperiodes zich nog steeds bevindt onder de titel informatie van de markt terwijl de wetgever zelfs expliciet heeft gesteld dat deze reglementering er op gericht is de eerlijke marktpraktijken tussen ondernemingen te verzekeren? Alhoewel de meeste kritieken hieromtrent reeds waren gekend onder de WMPC zijn ze toch genegeerd. Het zou aangewezen zijn

[149] J. STUYCK, "Handelspraktijken", in *Beginselen van Belgisch Privaatrecht. Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2013, 428.

deze regelgevingen te plaatsen onder titel 4 van Boek VI WER. Uiteraard dient het woord "verboden" dan te worden geschrapt uit de titel. Onder deze titel zal vervolgens een onderscheid moeten worden gemaakt tussen "verboden" en "toegelaten" handelspraktijken.

108. KEIRSBILCK en STUYCK bekritiseerden de structuur van de WMPC daar het geen duidelijke en logische structuur zou bevatten. Ze hadden gepleit voor een duidelijke vierdeling van definities, handelspraktijken, consumentencontracten en afdwinging.[150] Met het Wetboek Economisch Recht is hier gedeeltelijk aan tegemoet gekomen. De definities en de rechtshandhaving zijn zelfs overgeheveld naar afzonderlijke boeken. Waar de WHPC nog zeer onoverzichtelijk was en de WMPC hier gedeeltelijk aan tegemoet is gekomen, is deze positieve lijn echter onvoldoende doorgetrokken.

109. Tot slot dient ook nog vermeld te worden dat de consumenten-overeenkomst bij uitstek, namelijk de consumentenkoop, nog altijd in het Burgerlijk Wetboek wordt geregeld. Volgens sommigen zou deze regelgeving perfect passen in het Wetboek Economisch Recht.[151] Positief is wel dat de regelen inzake consumentenkrediet zijn geïncorporeerd in Boek VII van het Wetboek Economisch recht.[152]

Hoofdstuk 3. Informatie van de markt

1. Algemene verplichting tot informatie van de consument

1.1. Precontractuele informatieplicht

110. De reeds bestaande informatieplicht van artikel 4 WMPC werd grondig uitgebreid en verduidelijkt. Voortaan stelt artikel VI.2 WER dat de mededeling van de informatie moet gebeuren *vooraleer een consument wordt gebonden* door

[150] B. KEIRSBILCK en J. STUYCK, "Een kritische analyse van de wet marktpraktijken en consumentenbescherming", *TBH* 2010/8, 716.
[151] Y. NINANE en A. BOCHON, "Actualités en matière de contract de consommation" in A. PUTTEMANS (ed), *Le droit de la consommation dans le nouveau Code de droit économique,* Brussel, Bruylant, 2014, 77.
[152] *BS* 28 mei 2014; inwerkingtreding 1 april 2015.

een andere overeenkomst dan een overeenkomst gesloten op afstand of buiten de verkoopruimten, of door een overeenkomst bedoeld in artikel VI.66 WER. Deze bepaling maakt duidelijk dat het hier gaat om een precontractuele informatieverplichting: de informatie moet worden verstrekt *vooraleer* de overeenkomst gesloten is. Dit staat in contrast met artikel 4 WMPC waar gold dat de informatie moest worden gegeven *ten laatste op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst.* Bepaalde auteurs stellen echter de vraag of deze subtiele aanpassing enig verschil zal uitmaken in de praktijk.[153] Logischerwijze zal het niet mogelijk zijn om de contractuele informatie voor het eerst te vermelden op een document dat wordt opgemaakt of overhandigd na de contractsluiting. Waar de informatie onder de WMPC nog kon worden meegedeeld op de bestelbon, zal dit voortaan niet meer mogelijk zijn. Bovendien is het ook niet mogelijk om de consument een document te laten ondertekenen of aanvinken waarin hij verklaart kennis te hebben genomen van de algemene voorwaarden en deze te hebben aanvaard, wanneer die algemene voorwaarden in werkelijkheid -nog- niet werden verstrekt.[154]

111. Daarnaast stelt artikel VI.2 WER dat de informatie moet worden *verstrekt op duidelijke en begrijpelijke wijze*. Aangezien de onderneming de informatie moet *verstrekken* wijst dit op een actieve handeling van de onderneming. Het veronderstelt dat de onderneming de informatie meedeelt zonder dat de consument er om moet vragen.[155] Tevens moet de verstrekte informatie duidelijk en begrijpelijk zijn. Het komt erop neer dat de consument de informatie begrijpt of kan begrijpen. Dubbelzinnigheden of onduidelijkheden moet worden vermeden.[156] De informatie kan mondeling worden verstrekt, want er wordt nergens vereist dat dit op papier of op een duurzame gegevensdrager dient te gebeuren. Uiteraard kan dit omwille van bewijsredenen aangeraden zijn.

---

153 T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 775.
154 Ibid., 775; A. DE BOECK, "General information Pbligations in Belgian (and French) Law of Obligations versus Article of Book VI on 'market practices and consumer protection' in the Belgian Economic Law Code", *REDC* 2013/3-4, 402.
155 Zie HvJ 5 juli 2012, *Content Services,* zaak C49/11, overwegingen 31-33.
156 T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 775.

112. De Belgische wetgever heeft geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid voorzien in artikel 5.3. Richtlijn Consumentenrechten dat toelaat om geen informatieverplichtingen op te leggen aan de onderneming voor *alledaagse transacties* die onmiddellijk op het ogenblik van de sluiting van de overeenkomst worden uitgevoerd. Het slaat op verrichtingen die het dagelijks leven aangaan en die onmiddellijk worden uitgevoerd zodra ze worden afgesloten. Denk hierbij aan het kopen van kledij of het haar laten knippen. Het uitgangspunt was dat consumenten vertrouwd zijn met dergelijke transacties en dat het doorgaans gaat om overeenkomsten van een beperkte waarde. De Belgische wetgever heeft deze uitzondering niet opgenomen omwille van het feit dat het begrip "alledaagse transacties" niet werd gedefinieerd en dit juridische onzekerheid met zich zou meebrengen.[157] Desalniettemin bepaald artikel VI.2 WER dat er enkel informatie moet worden verstrekt *als de informatie niet al duidelijk is uit de context.* Uit de aard van de overeenkomst zal blijken of de informatie reeds voldoende duidelijk is.[158] De vraag is wanneer informatie reeds duidelijk is uit de context. Volgens HONDIUS zal dit grote onduidelijkheden met zich mee brengen.[159] Het begrip "alledaagse transacties" is echter nog onduidelijker. Wordt hiermee bedoeld regelmatige transacties of transacties met een minieme prijs, of een combinatie? En wanneer is een prijs bovendien laag? Bijvoorbeeld het nemen van kopieën in een copycenter is relatief goedkoop maar niet alledaags. Hetzelfde geldt voor het laten bijmaken van een sleutel.[160] Naar mijn mening heeft de Belgische wetgever een goede beslissing genomen door te stellen dat er enkel informatie moet worden meegedeeld indien de informatie niet blijkt uit de context. Het betreft een open norm waarbij de informatieverplichting naar redelijkheid moet worden beoordeeld. Als bijvoorbeeld een verkoop plaatsvindt in een verkoopruimte, zijn doorgaans de voornaamste kenmerken van een product duidelijk, net zoals de identiteit van de onderneming en de wijze van

---

157 *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 24.

158 A. DE BOECK, "General information Obligations in Belgian (and French) Law of Obligations versus Article of Book VI on 'market practices and consumer protection' in the Belgian Economic Law Code", *REDC* 2013/3-4, 412.

159 E. HONDIUS, "De toekomst van het consumentenrecht" in J. MEEUSEN, G. STRAETMANS en A.M. VAN DEN BOSSCHE (eds), *Het EG-consumentenacquis; nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2009, 115.

160 M. LOOS en J. LUZAK, "De nieuwe richtlijn consumentenrechten", *TvCH* 2011/5, 190.

levering (de consument kan het goed meenemen). Of, als een consument een goed koopt ter plaatse in een winkel, kan worden geacht dat hij het adres kent.[161] Het feit dat het dan gaat om alledaagse transacties heeft hier dan ook weinig belang, het is vooral de context die belangrijk is.

113. Aangezien Boek VI niets vermeldt omtrent de bewijslast met betrekking tot de precontractuele informatieverplichtingen gelden –net zoals in de WMPC- de algemene principes van artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek. Volgens de *actori incumbit probatio* regel dient de consument te bewijzen dat de onderneming de informatieverplichting heeft miskend.[162]

1.2. Inhoud informatieverplichtingen

114. Artikel VI.2 WER bevat een limitatieve lijst van informatieverplichtingen die de ondernemer moet verstrekken bij elke overeenkomst behalve bij overeenkomsten op afstand, een buiten de verkoopruimte gesloten overeenkomst of bij een overeenkomst bedoeld in artikel VI.66. De informatie omvat:

> 1° *de voornaamste kenmerken van het product, op een wijze die is aangepast aan het gebruikte communicatiemiddel en aan het betrokken product;*

115. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de *voornaamste* kenmerken van het product moeten worden verstrekt in plaats van de *belangrijkste* kenmerken waarvan sprake was in artikel 4 WMPC. Reeds bij de invoering van de WMPC werd er al geredetwist of het noodzakelijk was dat enkel de belangrijkste kenmerken moesten worden meegedeeld.[163] Er werd toen gesteld dat de toenmalige richtlijn diende te worden nageleefd. In de huidige Richtlijn

---

[161] I. SAMOY en E. TERRYN, Informatie aan consumenten in het Voorstel voor een Richtlijn Consumentenrechten, *DCCR* 2009, 84-85, 48; T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 779.

[162] A. DE BOECK, "General information Obligations in Belgian (and French) Law of Obligations versus Article of Book VI on 'market practices and consumer protection' in the Belgian Economic Law Code", *REDC* 2013/3-4, 404.

[163] B. KEIRSBILCK en J. STUYCK, "Een kritische analyse van de wet marktpraktijken en consumentenbescherming", *TBH* 2010/8, 721.

Consumentenrechten wordt er gewag gemaakt van de voornaamste kenmerken. Voortaan zal er dus een verruimde informatieverplichting gelden.

Daarnaast moet deze informatie worden verstrekt *op een wijze die is aangepast aan het gebruikte communicatiemiddel en aan het betrokken product.* Deze bepaling komt in eerste instantie als ietwat vaag over, doch het voordeel hierbij is dat de rechter rekening kan houden met de concrete omstandigheden van de tekoopaanbieding of contractsluiting en met de precieze aard van het betrokken product. Op die manier kan *in concreto* worden beoordeeld of de onderneming voldoende informatie heeft verstrekt met betrekking tot de voornaamste kenmerken.[164]

> 2° *de identiteit van de onderneming, onder meer haar ondernemingsnummer, haar handelsnaam, het geografisch adres waar zij gevestigd is en haar telefoonnummer;*

116. Voortaan is het ook verplicht dat het ondernemingsnummer wordt verstrekt. Deze bepaling is ingegeven teneinde in overeenstemming te zijn met artikel 18 van de dienstenwet van 26 maart 2010.[165]

> 3° *de totale prijs van het product, met inbegrip van alle belastingen, en alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald, of als door de aard van het product de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend, en, desgevallend, alle extra vracht-, leverings-, of portokosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, in ieder geval het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd zijn;*

117. Het valt op dat artikel VI.2, 3° WER specifieke informatieverplichtingen bevat omtrent de prijs van het product, terwijl er binnen Boek VI ook nog eens

---

[164] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 775.
[165] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 25.

een apart hoofdstuk aan prijsaanduiding is gewijd. *A fortiori* zijn er zelfs enkele overlappingen tussen artikel VI.2, 3° en artikelen VI.3 en VI.4 van het WER. Volgens BAES was het verkieslijk geweest om artikel VI.2, 3° WER op te nemen in het hoofdstuk prijsaanduiding.[166]

> 4° *desgevallend, de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de onderneming zich verbindt het product te leveren en het beleid van de onderneming inzake klachtenbehandeling;*

118. De notie "desgevallend" is nogal archaïsch. De bewoording die wordt gebruikt in de Richtlijn Consumentenrechten is duidelijker: "voor zover van toepassing". Het komt er dus op neer dat de informatie slechts moet worden verstrekt voor zover er daartoe aanleiding tot bestaat.

> 5° *naast een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen desgevallend het bestaan en de voorwaarden van diensten na verkoop en commerciële garanties;*

119. Onder artikel 4 WMPC moest informatie met betrekking tot de wettelijke rechten van de consument niet worden meegedeeld,[167] terwijl voortaan artikel VI.2, 5° WER de onderneming verplicht de consument te herinneren aan het bestaan van de wettelijke waarborgen. De wetgever heeft niet toegelicht wat onder *herinneren* moet worden begrepen. Een loutere melding van het bestaan van wettelijke rechten zal wellicht niet voldoende zijn. Er zal moeten worden gespecifieerd welke rechten de consument precies heeft. Er zal bijvoorbeeld duidelijk moeten worden aangegeven dat hij recht heeft op de tweejarige garantietermijn bij roerende goederen ingevolge artikel 1649bis en volgende van het Burgerlijk Wetboek.

---

166 T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 777.
167 Brussel 3 mei 2002, noot E. TERRYN; E. TERRYN, "De informatieplicht van artikel 30 WHPC niet verzoenbaar met "nemo censetur ignorare legem"?", *DCCR* 2003, nr. 59, 68.

Wanneer de onderneming daarnaast extra garanties toestaat dan diegene waartoe zij wettelijk verplicht is, moet de onderneming het *bestaan én de voorwaarden* van die garanties meedelen.[168] Hetzelfde geldt voor diensten na een verkoopovereenkomst. Hierbij dient nog te worden aangestipt dat volgens artikel VI.100, 10° WER het een onderneming verboden is om consumenten te doen geloven dat ze een extra waarborg genieten terwijl het in werkelijkheid gaat om een wettelijke of reglementair recht.

> 6° *desgevallend, de duur van de overeenkomst, of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;*
>
> 7° *desgevallend, de verkoopsvoorwaarden, rekening houdend met de door de consument uitgedrukte behoefte aan informatie en met het door de consument meegedeelde of redelijkerwijze voorzienbare gebruik;*

120. De Belgische wetgever achtte de informatieverplichtingen opgelegd door de Consumentenrichtlijn nog onvoldoende en voegde zelf een punt 7 toe. De memorie van toelichting stelt onomwonden dat het de inhoud van artikel 4 WMPC, die niet voorkomt in de Richtlijn Consumentenrechten, herneemt.[169] Dit is evenwel toegelaten aangezien de Richtlijn Consumentenrechten een minimale harmonisatie voorziet voor wat betreft de informatieverplichtingen voor andere overeenkomsten dan de overeenkomsten op afstand en de buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten (art. 5.4. Consumentenrichtlijn).[170] Er kan echter worden afgevraagd welke informatie nog nuttig is om bijkomend te verstrekken. Deze vage bepaling kan dan ook in laatste instantie worden gezien als een catch-all bepaling: artikel VI.2, 7° WER houdt een verplichting in om rekening te houden met de behoefte aan informatie van de consument en met het meegedeelde of voorzienbare gebruik. Deze verplichting komt niet uitdrukkelijk voor in enig ander deel van artikel VI.2 WER. De toevoeging zorgt er wel voor dat

---

[168] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 777.
[169] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 24.
[170] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 25.

flexibiliteit en dynamiek aan het artikel wordt verleend in die zin dat er in specifieke gevallen mogelijk toch onvoldoende informatie wordt gegeven ook al zijn alle andere punten vervuld.[171] Op deze manier biedt artikel VI.2, 7° WER een extra bescherming doordat de onderneming ertoe wordt verplicht om rekening te houden met de wensen van de consument.

> 8° *desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud, met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;*

121. Onder functionaliteit wordt verstaan de verschillende manieren van gebruik van de digitale inhoud, bijvoorbeeld voor de observatie van het consumentengedrag, de aan- of afwezigheid van technische beperkingen, zoals de bescherming via digital rights management of de regiocodering.[172] Bij dit laatste geeft BAES een duidelijke illustratie: bij de verkoop van een CD moet worden meegedeeld dat deze op een bepaalde manier beschermd is dat het maken van een kopie of het omzetten van deze CD naar geluidsbestanden niet mogelijk is. [173] Meer concreet bevat de Guidance bij de Richtlijn Consumentenrechten een niet-limitatieve lijst omtrent welke informatie inzake de functionaliteit van digitale inhoud tenminste moet worden verstrekt.[174] Indien passend voor het product moet onder meer de volgende informatie worden verstrekt: de taal van de inhoud, voor video- of audiobestanden: de speelduur van de inhoud, voor downloadbare bestanden: het bestandstype en de grootte, etc. Deze informatieverplichting is volledig nieuw en kan als zeer nuttig en relevant worden beschouwd voor de consument.[175]

---

[171] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 778.
[172] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 26.
[173] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 778.
[174] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 76.
[175] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 9.

9° *desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software en andere diensten waarvan de onderneming op de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn;*

122. Met informatie over de interoperabiliteit van digitale inhoud wordt bedoeld "de informatie betreffende de standaardhardware en de standaardsoftware waarmee de digitale inhoud compatibel is". Denk hierbij aan het besturingssysteem of de vereiste versie.[176] Ook de noodzaak om over andere diensten te beschikken, zoals bijvoorbeeld een internetverbinding, vormt relevante informatie.[177] Het komt er op neer dat informatie moet worden verstrekt omtrent de toestellen waarmee de inhoud kan worden gebruikt. Een voorbeeld maakt dit duidelijk: indien een videospel wordt aangekocht moet de onderneming informeren over welke minimale vereisten de computer dient te voldoen om het spel te kunnen spelen.

1.3. Opmerkingen

123. Het is geen sinecure om als onderneming aan alle informatieverplichtingen te voldoen. Daarbij zijn informatieverplichtingen niet enkel opgelegd in artikel VI.2 WER maar ook in diverse andere wetgevingen. Vaak zal een onderneming informatieverplichtingen moeten naleven die gedeeltelijk overlappen en waarbij verschillende formaliteiten moeten worden nageleefd.[178] Vooraleer een onderneming wenst over te gaan tot het voeren van commerciële activiteiten met consumenten zal hij eerst grondig moeten nagaan wanneer en welke informatie hij moet meedelen aan zijn cliënten. Daarbij merken SAMOY en TERRYN op dat steeds meer wordt afgestapt van het adagium *caveat emptor,* voornamelijk inzake consumentencontracten, maar ook in andere rechtstakken.[179] Er wordt verondersteld dat het voor consumenten onmogelijk of onredelijk is om op zelfstandige wijze toereikende informatie te verweven, zodat aan de medecontractant van de consument wordt opgelegd om voor deze toereikende

[176] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 26
[177] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 26; Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 77.
[178] I. SAMOY en E. TERRYN, "Informatie aan consumenten in het Voorstel voor een Richtlijn Consumentenrechten", *DCCR* 2009, nr. 84-85, 39.
[179] Ibid., 38.

informatie te zorgen.[180] In Boek VI is de informatieverplichting wel heel erg hoog zodanig dat kan worden afgevraagd of de consument niet zal worden overstelpt met informatie en door de bomen het bos niet meer zal zien.

124. DE BOECK haalt aan dat de informatieverstrekking enkel in een unilaterale weg gebeurt. Ze betreurt het dan ook dat er nergens een informatieverplichting wordt opgelegd ten aanzien van de consument zodanig dat de ondernemer kan voldoen aan de verwachtingen van de consument.[181] BAES reageerde hierop door te stellen dat artikel VI.2 WER al zeer volledig is en reeds een helder kader schept over wat moet worden meegedeeld. Bovendien wordt er ook rekening gehouden met wat de consument precies heeft laten weten aan de onderneming, met name de verplichting in het aangehaalde artikel VI.2, 7° WER waarbij de uitgedrukte behoefte aan informatie doorslaggevend kan zijn. Drukt de consument geen specifieke behoefte uit, dan kan volgens BAES daar uiteraard moeilijk rekening mee worden gehouden.[182]

125. Helaas voorziet Boek VI niet in privaatrechtelijke sancties ingeval de onderneming zijn informatieverplichting miskent. Hierbij kan de vraag worden gesteld wat het nut is van zo'n uitgebreide lijst van informatie als er toch geen specifieke sancties zijn opgenomen. Niettemin kan die inbreuk zowel beteugeld worden met een vordering tot staken, als met sancties van gemeen recht zoals bijvoorbeeld de gedwongen uitvoering. Uiteraard is ook een *culpa in contrahendo* mogelijk indien de precontractuele informatieverplichting niet wordt nageleefd. Een *culpa in contrahendo* zal worden bestraft op basis van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek indien ook schade en oorzakelijk verband worden aangetoond.[183] Daarnaast kan in het geval van een gebrek aan

---

[180] E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Intersentia, Antwerpen, 2011, 76.
[181] A. DE BOECK, "General information Pbligations in Belgian (and French) Law of Obligations versus Article of Book VI on 'market practices and consumer protection' in the Belgian Economic Law Code", *REDC* 2013/3-4, 410.
[182] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 778.
[183] A. DE BOECK, "General information Pbligations in Belgian (and French) Law of Obligations versus Article of Book VI on 'market practices and consumer protection' in the Belgian Economic Law Code", *REDC* 2013/3-4, 412.

toestemming de nietigheid worden gevorderd. Indien bovendien de onderneming de algemene voorwaarden niet heeft bekend gemaakt of de consument deze niet heeft geaccepteerd, zijn deze voorwaarden simpelweg niet tegenwerpelijk aan de consument. Tenslotte biedt artikel VI.38 WER een laatste vangnet indien er sprake is van een misleiding door omissie.[184]

2. Promoties inzake prijzen

In Boek VI bestaat het hoofdstuk promoties inzake prijzen nog steeds uit 4 afdelingen. Namelijk 1) verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijs (vervolg: prijsverlaging), 2) uitverkopen, 3) opruiming of solden en 4) titels die recht geven op terugbetaling of prijsvermindering. Enkel de afdelingen inzake uitverkopen en solden zijn inhoudelijk aangepast in vergelijking met de WMPC. Toch zal ook aandacht worden besteed aan de reglementering inzake prijsverlaging omdat die bepalingen in strijd zijn met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken. Dezelfde problematiek geldt ook inzake uitverkopen en inzake de soldenreglementering.

2.1. Prijsverlaging

126. Boek VI heeft de bepalingen omtrent de verwijzing naar de eigen, voorheen toegepaste prijs inhoudelijk niet aangepast. De artikelen 20, 21 en 29 van de WMPC bevinden zich voortaan in de artikelen VI.18, VI.19 en VI.26, §2 en §3 van het Wetboek Economisch Recht

127. Het Hof van Justitie had naar aanleiding van een procedure die werd opgestart door de Europese Commissie echter geoordeeld dat de bepalingen van artikel 20, 21 en 29 van de WMPC strijdig zijn met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken. [185] Aangezien de richtlijn voorziet in een maximale harmonisatie van de regelgeving inzake oneerlijke handelspraktijken verzet het zich tegen strengere nationale bepalingen. Met de reglementering inzake prijsverlaging heeft België regelen aangenomen die zich niet bevinden in de

[184] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 15.
[185] HvJ 10 juli 2014, *Commissie tegen België,* zaak C-421/12.

exhaustieve lijst van 31 handelspraktijken die volgens artikel 5, lid 5 van de richtlijn *onder alle omstandigheden* als oneerlijk worden beschouwd.

128. Het Hof van Justitie heeft in zijn arrest niet uitdrukkelijk de B2C-doelstelling van uitverkopen betrokken in de vraag of de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken wel op de betrokken maatregel van toepassing is. Hieruit kan geenszins worden afgeleid dat de doelstelling geen rol speelt. Integendeel, volgens BAES komt dit wellicht omdat de consumentenbeschermende doelstelling *zo evident* is dat het Hof het niet nodig vond om hierover uit te weiden.[186] Ook KEIRSBILCK laat hieromtrent geen twijfel bestaan: niemand heeft ooit getwijfeld aan het consumentenbeschermend doel van deze reglementering.[187]

129. Daar er inhoudelijk niets is gewijzigd aan de reglementering inzake prijsverlaging in Boek VI ten opzichte van de WMPC is het logisch dat deze reglementering nog steeds in strijd is met het Europees recht. Het argument dat het arrest pas is uitgesproken na de inwerkingtreding van Boek VI is nogal flauw. Eind 2013 had de Advocaat Generaal reeds te kennen gegeven -op basis van gegronde argumenten- dat de reglementering omtrent prijsverlaging onwettig is.[188] Deze regelgeving zou dan ook niet mogen opgenomen zijn in Boek VI en moet zo snel mogelijk worden geschrapt. Zolang dit niet is gebeurd moeten de Belgische rechters deze regels buiten toepassing verklaren.[189] Dit betekent niet dat prijsverlagingen voortaan zonder meer toegelaten zijn. Ondernemingen moeten immers op een eerlijke, correctie en transparante manier met consumenten communiceren over prijsverminderingen. De algemene regels

[186] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 762-763.
[187] B. KEIRSBILCK, "Update marktpraktijken & bescherming van consumenten", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 47.
[188] Zaak C-421/12, *Comissie tegen België,* conclusie Advocaat Generaal P. CRUZ VILLALON van 26 november 2013.
[189] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 18-19; HvJ 26 september 2000, *Engelbrecht,* zaak C-262/97, overweging 40.

inzake oneerlijke handelspraktijken uit Boek VI blijven dus uiteraard gelden (zie ook infra nr. 144 e.v.).[190]

2.2. Uitverkopen

130. De regeling inzake uitverkopen is hernomen in licht gewijzigde vorm. Enkel de algemene verplichting om een uitverkoop te notificeren werd opgeheven door Boek VI. Onder artikel 25, §1 WMPC diende een onderneming die wilde overgaan tot een uitverkoop deze vooraf aan de minister of de aangewezen ambtenaar ter kennis te brengen, waarna een wachttermijn gelde van 10 werkdagen. Volgens de memorie van toelichting bleek die kennisgevingverplichting niet effectief in de praktijk en bracht het daarnaast teveel administratieve lasten en kosten met zich mee voor de ondernemingen.[191] In plaats van de verplichte kennisgeving kan de Koning voortaan bijzondere voorwaarden van bekendmaking opleggen voorafgaandelijk aan een uitverkoop (art. VI.24 WER). Op die manier zou het bijvoorbeeld mogelijk zijn om een website ter beschikking te stellen waarbij wordt opgelijst welke ondernemingen in uitverkoop zijn.[192] De verplichting om de toestemming te vragen om de uitverkoop te mogen houden in een ander verkooppunt dan het normale verkooppunt, en de verplichting om een toestemming te verkrijgen om goederen van één verkooppunt naar een ander te brengen voor een uitverkoop werden echter wel behouden (art. VI.23, §3, lid 3 en lid 4 WER).

131. Alhoewel de memorie van toelichting het niet met zoveel woorden stelt is de opheffing van de kennisgevingverplichting in wezen ingegeven door rechtspraak van het Hof van Justitie. In het arrest *Köck* werd de prejudiciële vraag beantwoord of de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken toelaat dat *nationale wetgeving een uitverkoop mag verbieden indien geen bestuurlijke goedkeuring werd verkregen, zonder dat het bestuur aan de hand van de criteria van de artikelen 5 tot en met 9 van die richtlijn heeft beoordeeld of de betrokken*

---

[190] Raad voor het Verbruik, *Advies over oneerlijke handelspraktijken en aankondigingen van prijsverminderingen*, Brussel, 25 juni 2015, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/binaries/484_tcm325-270345.pdf.
[191] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 26.
[192] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 26.

praktijk oneerlijk is.[193] Het Hof oordeelde dat de richtlijn zich niet verzet tegen een voorafgaandelijke bestuurlijke goedkeuring, doch enkel op voorwaarde dat het betrokken bestuur de eerlijkheid van de handelspraktijk van geval tot geval beoordeelt.[194] Wanneer een handelspraktijk wordt verboden wegens een gebrek aan goedkeuring van het bevoegde bestuur, zal het verbod in strijd zijn met de richtlijn indien het bestuur de uitverkoop niet toetst op zijn oneerlijke karakter zoals voorgeschreven in de artikelen 5 tot en met 9 van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken. In België was dit laatste het geval: het bestuur ging in zijn goedkeuring enkel na of aan de voorwaarden van een uitverkoop werd voldaan. Over het al dan niet eerlijk karakter van een uitverkoop kon het bestuur geen uitspraak doen.

132. De andere voorwaarden waaronder een uitverkoop kan plaatsvinden blijven onverkort van kracht. Echter, haast alle auteurs zijn van mening dat een uitverkoop een handelspraktijk is in de zin van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken die niet voorkomt op de zwarte lijst en daarom niet *per se* verboden of aan bijzondere voorwaarden onderworpen mag zijn.[195] De richtlijn bevat een limitatieve lijst van 31 B2C-handelspraktijken die *onder alle omstandigheden* als oneerlijk worden beschouwd. Bijgevolg kunnen enkel deze handelspraktijken oneerlijk worden geacht zonder een individuele toetsing op hun oneerlijk karakter zoals bepaald in artikel 5 tot en met 9 van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken.[196]

133. Om aan deze problematiek te ontsnappen heeft de wetgever in de memorie van toelichting verklaard dat "teneinde oneerlijke concurrentie tussen ondernemingen te vermijden, bepaalt artikel VI.23, §3 WER dat in uitverkoop

---

[193] HvJ 17 januari 2013, *Georg Köck t. Schutzverband tegen unlauternen Wettbewerb,* zaak C-206/11.
[194] J. STUYCK, "Het aankondigen van uitverkopen mag niet vooraf tot bepaalde situaties worden beperkt", *DCCR* 2013/1, 16; HvJ 17 januari 2013, *Georg Köck t. Schutzverband tegen unlauternen Wettbewerb,* zaak C-206/11, overweging 46.
[195] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 18-19; B. KEIRSBILCK en J. STUYCK, "Een kritische analyse van de wet marktpraktijken en consumenten-bescherming", *TBH* 2010/8, 725;
[196] HvJ 14 januari 2010, *Plus Warenhandelsgesellschaft,* C-304/08, overweging 45.

enkel goederen te koop aangeboden of verkocht mogen worden die voor het begin van de uitverkoop deel uitmaken van de voorraad van de onderneming".[197] Het valt op dat niet wordt beweerd dat ook de andere bepalingen van de uitverkopenreglementering de bescherming van de eerlijke concurrentie tussen ondernemingen zou beogen.[198] Enkel artikel VI.23, §3 WER zou bijgevolg een *business-to-business*-handelspraktijk zijn.

Het is ook vreemd dat de doelstelling in de memorie van toelichting wordt vermeld in tegenstelling tot de soldenreglementering en het verbod van verkoop met verlies waar de B2C-doelstelling expliciet in de wet is ingeschreven. Een andere verschil in vergelijking met de regels inzake verkoop met verlies (infra nr. 281) is het feit dat inzake uitverkopen niet wordt bepaald dat het doel een *uitsluitend* B2B-doelstelling heeft. Echter, vanaf wanneer er een consumenten-rechtelijke bescherming plaatsvindt valt zij onder het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken, zelfs indien dezelfde maatregel daarnaast ook de bescherming van ondernemingen beoogt. Hier is er dus nog veel ruimte om te argumenteren dat de regelgeving inzake uitverkopen nog steeds een consumentenbeschermende doelstelling heeft, onder meer door te verwijzen naar de oorspronkelijke parlementaire werken waaruit dit duidelijk blijkt.

134. Gelet op deze argumenten zal het voor de rechtbanken haast onmogelijk zijn om de regelgeving inzake uitverkopen nog toe te passen. Over de Belgische regeling inzake uitverkoop is nog geen zaak hangende voor het Hof van Justitie. Al wees het Hof in zijn arrest *Köck* op het feit dat de verwijzende Oostenrijkse rechter stilzwijgend had erkend dat die bepaling beoogt de consument te beschermen en niet uitsluitend de concurrenten.[199]

---

[197] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 26.

[198] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 780; B. KEIRSBILCK, "Update marktpraktijken & bescherming van consumenten", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 48.

[199] HvJ 17 januari 2013, *Georg Köck t. Schutzverband tegen unlauternen Wettbewerb,* zaak C-206/11, overweging 31.

2.3. Opruiming en solden

2.3.1. Soldenperiode

135. Ook de soldenregeling werd grotendeels behouden mits enkele kleine aanpassingen. De soldenperiodes blijven plaatsvinden van 3 januari tot en met 31 januari en van 1 juli tot en met 31 juli. De Koning kan nog steeds de soldenperiodes wijzigen, maar er werd toegevoegd dat een soldenperiode nooit langer mag zijn dan één maand (art. VI.25, §2 WER).

Daarnaast is voortaan reclame voor solden voor de aanvang van de soldenperiode toegestaan op voorwaarde dat deze reclame de aanvangsdatum van de soldenperiode vermeldt (art. VI.27 WER). Ook het begrip referentieprijs is aangepast. Volgens artikel VI.26, §2 WER is het *de laagste prijs waaraan het goed te koop werd aangeboden tijdens de maand die de aanvang van de periodes bedoeld in artikel VI.25, voorafgaat, indien het goed gedurende gans die maand te koop was aangeboden in hetzelfde verkooppunt of via dezelfde verkooptechniek* of *in alle andere gevallen de laagste prijs die de onderneming eerder heeft toegepast in een verkooppunt of verkooptechniek.*[200]

2.3.2. Sperperiode

136. Ook aan de sperperiode zijn enkele kleine wijzigingen aangebracht (art. VI.29 WER). Voortaan vangt de sperperiode niet meer aan op de vaste datum 6 december of 6 juni, maar wordt het verlengd tot één maand voor de start van de soldenperiode. Bijgevolg valt de sperperiode samen met de periode voor de berekening van de referentieprijs. Onder de WMPC was dit niet het geval, hetgeen leidde tot verwarring en incoherentie.[201] Voorts kan er voortaan per sperperiode één braderie plaatsvinden. Onder de WMPC mocht slechts één maal per jaar een braderie tijdens een sperperiode plaatsvinden. Met de invoering van

[200] BAES geeft als concreet gevolg: stel dat een goed in het verleden enkele maanden voor 50 euro werd aangebonden en in de maand voorafgaand aan de soldenperiode 1 dag *opnieuw* wordt aangeboden, maar aan een prijs van 100 euro, dan bedroeg de referentieprijs onder de WMPC 50 euro terwijl voortaan de referentieprijs 50 euro zal bedragen; T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 782.
[201] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 28.

Boek VI is tegemoetgekomen aan de reeds bestaande gebruiken.[202] Tot slot is het nu ook mogelijk om uitverkopen te houden tijdens een sperperiode. Vroeger was dit verboden, waardoor sommige uitverkopen moesten worden opgeschort tijdens de sperperiode, wat eigenlijk absurd was.

2.3.3. Verenigbaarheid met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken?

137. Omtrent de verenigbaarheid van de soldenreglementering en de sperperiodes met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken bestaat er het meeste discussie. De vraag bestaat er voornamelijk in of de regelgeving inzake sperperiode binnen of buiten het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken valt. Onder de WHPC oordeelde het Hof van Justitie in de zaak *WAMO/JBC* met een beschikking dat de richtlijn *zich verzet tegen een nationale bepaling als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, die op algemene wijze aankondigingen van prijsverminderingen en suggesties daarvan tijdens de sperperiode verbiedt, voor zover deze bepaling de bescherming van de consument beoogt.*[203] Vooral deze laatste zin is belangrijk, waarbij het Hof het aan de verwijzende rechter overlaat om dit te beoordelen.

138. Uit vaststaande rechtspraak van het Hof van Justitie komt naar voren dat lidstaten binnen het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken geen strengere bepalingen mogen aannemen. Van zodra een nationale maatregel een B2C-doelstelling heeft, is de richtlijn van toepassing, zelfs indien dezelfde maatregel daarnaast een B2B-doelstelling heeft. In de zaak *WAMO* oordeelde de verwijzende rechter dat de sperperioderegeling wel onder het toepassingsgebied van de richtlijn viel zodanig dat de regels niet langer mochten worden toegepast. De rechter heeft in zijn oordeel enkel gekeken naar de formele doelstelling van de wetgever waarbij volgens hem duidelijk blijkt dat de wetgever met de sperperioderegeling de consument wil beschermen[204]

---

[202] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 28.
[203] HvJ 30 juni 2011, *Wamo vs. JBC*, zaak C-288/10, overweging 40.
[204] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 21.

139. In de zaak *INNO* -ook onder de WHPC- oordeelde het Hof van Cassatie, na een aarzeling,[205] dat ook hier de regelgeving inzake sperperiode niet kan worden toegepast aangezien de formele *ratio legis* van het verbod onder het toepassingsgebied van de richtlijn valt.[206] Ook hier wordt dus gekeken naar de doelstelling van de wetgever in plaats van het daadwerkelijk effect van de regelgeving. Het Hof van Beroep waarnaar de zaak na cassatie werd verwezen had echter een ander oordeel. Volgens haar vallen sperperiodes buiten het toepassingsgebied van de richtlijn en zijn ze dus niet in strijd met de richtlijn omdat ze *in werkelijkheid* niet bijdragen tot de door de wetgever mede vooropgestelde bescherming van de consument. In plaats van te kijken naar de formele doelstelling, kijkt het hof naar de reële doelstelling. Deze uitspraak wordt in de rechtsleer sterk bekritiseerd.[207]

140. Om volledige duidelijkheid te stellen heeft de Belgische wetgever met de invoering van Boek VI de *ratio legis* veranderd van de soldenregeling en ingeschreven in de wettekst zelf. Voortaan wordt bepaald dat de soldenperiode ertoe strekt de eerlijke marktpraktijken te verzekeren tussen ondernemingen (art. VI.25 WER). De bedoeling is deze regelgeving buiten het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken te houden en hun voortbestaan te verzekeren. Voor de sperperiodes heeft de wetgever de doelstelling niet expliciet opgenomen in de wettekst, maar wordt er verduidelijkt in de memorie van toelichting dat de sperperiodes exclusief de vrijwaring van een gezonde mededinging tussen professionelen beoogt.[208]

141. Het is afwachten of de aanpassingen van de formele doelstelling volstaat. Volgens STUYCK zou dit wel eens kunnen. Hij argumenteert dat volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie enkel de formele doelstelling van een

---

[205] J. STUYCK, ""Much ado about nothing"? Een nieuwe etappe in de justitiële sage rond de sperperiodes", *TBH* 2014/4, 397, noot onder Antwerpen 6 februari 2014.
[206] Cass, 2 november 2012.
[207] Zie J. STUYCK, ""Much ado about nothing"? Een nieuwe etappe in de justitiële sage rond de sperperiodes", *TBH* 2014/4, 397, noot onder Antwerpen 6 februari 2014; R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 21.
[208] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 27.

wettelijke bepaling relevant is. Hierdoor zou een aanpassing van de *ratio legis* volstaan om de soldenregeling buiten het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken te plaatsen.[209] Al dient te worden benadrukt dat er een verschil bestaat tussen een niet-bindende verklaring van de memorie van toelichting en een uitdrukkelijke wettekst. Het zou dus kunnen dat een rechter de soldenperiodes wel aanvaard maar de sperperiodes niet. Wat dan ook weer absurd is.

142. Daarnaast achtte het Hof van Beroep in de zaak *INNO* het wel mogelijk om een standpunt in te nemen tegen een uitdrukkelijke formele *ratio legis*. De uitspraak van het Hof van Beroep is bijgevolg een mes dat aan twee kanten kan snijden. Enerzijds de uitspraak dat sperperiodes niet de belangen van consumenten verzekeren en anderzijds het feit dat rechtbanken een formele doelstelling naast zich neer kunnen leggen. Op basis van dit arrest zou het dus kunnen dat een rechtbank zich uitspreekt tegen een expliciete *ratio legis.* Al is het daarbij niet zeker of rechters dit zullen durven tegen een in de wet ingeschreven doelstelling.

2.3.4. Nut van de solden- en sperperiode

143. Mocht de reglementering toch stand houden, kan de vraag worden gesteld wat het nut van de solden- en sperperiodes tegenwoordig nog zijn. De sperperiodes kunnen en worden in de praktijk makkelijk ontweken via koppelverkoop. "Eén kopen, één gratis" of korting bij de aankoop van een aantal stuks wordt immers niet beschouwd als een aankondiging van een prijsvermindering. Bovendien zijn ook fluistersolden nog steeds mogelijk.[210]

Daarnaast werd in de parlementaire voorbereidingen terechte kritieken geuit op de naleving van de sperperiode door buitenlandse ondernemingen. *De minister mag al verklaard hebben dat ook internetbedrijven aan de koopjeswetgeving*

[209] J. STUYCK, ""Much ado about nothing"? Een nieuwe etappe in de justitiële sage rond de sperperiodes", *TBH* 2014/4, 397, noot onder Antwerpen 6 februari 2014.
[210] B. KEIRSBILCK, "De sperperiode is dood en moet dringend begraven worden", Juristenkrant 2012, nr. 252, 15; R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 22.

onderworpen zijn. Hoe kijkt hij aan tegen internationaal opererende ondernemingen? Zo biedt een Duitse webshop voor kleding en schoenen een korting van 70 % tot 31 december 2013. [211] Echt beschermen van de belangen van de -Belgische- ondernemingen is dit toch ook niet. [212] Daarnaast verkopen sommige ondernemingen meer dan enkel kleding, schoenen en leder. Denk bijvoorbeeld aan sportwinkels. Voor dergelijke goederen mogen dus geen prijsverminderingen worden aangekondigd die uitwerking hebben tijdens de sperperiode. Dezelfde winkel mag dit wel doen voor tennisraketten, campingmateriaal of snowboards, dit is toch geheel onzinnig.

2.4. Advies Raad voor het Verbruik

144. Recent heeft de Raad voor het Verbruik een advies met *guidelines* inzake aankondiging van prijsvermindering opgesteld.[213] Het advies heeft betrekking op elke aankondiging van een prijsvermindering van een product in het kader van een promotionele actie, met inbegrip van solden en uitverkopen. Meer specifiek richt het zich op de artikelen VI.18 tot VI.21, het artikel VI.23, §4 en het artikel 26, §2 en §3 WER. Aangezien die regels wegens het arrest van 14 juli 2014 niet meer mogen worden toegepast door de rechtbanken, heeft de Raad voor het Verbruik enkele richtsnoeren vastgesteld hoe een aankondiging van een prijsvermindering individueel kan worden getoetst op zijn oneerlijk karakter.

145. Het vangt aan met te stellen wat niet als een aankondiging van een prijsvermindering moet worden beschouwd, met name permanente prijsverlagingen, lanceringsprijzen, gezamenlijke aanbiedingen en bonnen die recht geven op terugbetaling.

146. Vervolgens biedt de *guideline* enkele richtsnoeren wanneer een aankondiging van een prijsvermindering wel als een oneerlijke handelspraktijk

---

[211] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/004, 12.
[212] Kleding, schoenen en leder nemen thans 45 procent van de e-commerce voor hun rekening.
[213] Raad voor het Verbruik, *Advies over oneerlijke handelspraktijken en aankondigingen van prijsverminderingen*, Brussel, 25 juni 2015, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/binaries/484_tcm325-270345.pdf.

jegens consumenten *kan* worden beschouwd. De Raad stelt dat een aankondiging van een prijsvermindering individueel moet worden getoetst op zijn oneerlijk karakter aan de artikelen VI.92 e.v. WER. Meer specifiek betreffen het de artikelen VI.97 en VI.100 WER. Zo moet bijvoorbeeld de periode tijdens dewelke de referentieprijs wordt gehanteerd voldoende lang zijn om fictieve prijsverminderingen te vermijden. Ook moet het voor de consumenten steeds duidelijk zijn of op de vermelde prijs de prijsvermindering reeds werd toegepast, dan wel deze aan de kassa zal worden verrekend. Een andere interessante richtsnoer is wanneer de prijsvermindering niet redelijk in de tijd beperkt is, wordt de promotieprijs de referentieprijs. Vooral de voorbeelden die de Raad geeft bij de richtsnoeren zijn interessant en bieden extra verduidelijking.

147. Deze *guideline* heeft niet dezelfde waarde als een wettekst. Het is enkel richtinggevend waarbij ondernemingen een idee krijgen hoe de wetsbepalingen kunnen worden geïnterpreteerd door de economische inspectie, dit uiteraard onder voorbehoud van een controle door de hoven en rechtbanken.

Hoofdstuk 4. Overeenkomsten met consumenten

1. Algemene bepalingen

De algemene bepalingen inzake overeenkomsten met consumenten hebben slechts beperkte veranderingen ondergaan ten opzichte van de WMPC. Zo zijn de artikelen 40 tot en met 43 van de WMPC identiek overgenomen in respectievelijk de artikelen VI.37 tot en met VI.40 van het WER. Aan de regelen met betrekking tot default-opties, leveringstermijn en risico-overdracht zijn wel enkele inhoudelijke aanpassingen doorgevoerd. De bepaling omtrent het overschrijden van de kosten voor betaalmiddelen is volledig nieuw.

1.1. Default-opties.

1.1.1. Verbod

148. Onder de WMPC was het reeds verboden om bij *overeenkomsten op het internet* gebruik te maken van default-opties die de klant moet afwijzen om de betaling voor bijkomende producten te vermijden (art. 44 WMPC). Dit verbod

werd in Boek VI verruimd tot *alle overeenkomsten* (art. VI.41 WER). Het huidige verbod is een getrouwe omzetting van artikel 22 van de Consumentenrichtlijn.

149. Default-opties zijn standaardopties die vooraf zijn aangevinkt en die door de consumenten moeten worden uitgevinkt om de betaling van extra's te vermijden.[214] Artikel VI.41 WER bepaalt dat de onderneming de *uitdrukkelijke toestemming van de consument moet bekomen voor elke extra betaling boven de vergoeding die is overeengekomen voor de contractuele hoofdverbintenis*. De Belgische wetgever zorgt met de invoering van deze bepaling voor een algemeen "opt-in" systeem waarbij de consument een actieve daad dient te stellen om aan te vinken wat hij wil aankopen in tegenstelling tot een "opt-out" systeem waarbij hij alert dient te zijn om uit te vinken wat reeds door de onderneming werd aangevinkt. [215] Zodoende wordt voorkomen dat een minder aandachtige consument wordt geconfronteerd met onverwachte kosten voor de aankoop van producten die hij in principe niet beoogde te verwerven.[216] Er zal slechts sprake zijn van een uitdrukkelijke toestemming indien het gaat om een standaardoptie die door de consument zelf wordt aangevinkt met het oog op het verkrijgen van een bepaald product. *A contrario* is een toestemming gegeven via een vooraf aangevinkte optie geen geldige toestemming in de zin van artikel VI.41 WER.

150. Naar mijn mening geldt het verbod ook indien de onderneming een leveringswijze voor een goed vooraf aanvinkt. Een levering maakt immers een bijkomende dienst uit waarvoor de consument zijn toestemming moet verlenen. Heel concreet: indien de onderneming de expresslevering vooraf aanvinkt, maar ook goedkopere leveringswijzen aanbiedt, is dit een overtreding op artikel VI.41 WER.

---

[214] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 24.

[215] I. VAN DEN BOSCH, "De vervanging van de 'wet op de handelspraktijken' door de 'wet betreffende de marktpraktijken en de consumentenbescherming'", *N.N.K.* 2011/1, 17.

[216] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 24; Y. NINANE en A. BOCHON, "Actualités en matière de contract de consommation" in A. PUTTEMANS (ed), *Le droit de la consommation dans le nouveau Code de droit économique,* Brussel, Bruylant, 2014, 88.

1.1.2. Sanctie

151. In tegenstelling tot de WMPC bevat Boek VI voortaan een sanctie. Ook de sanctie is overgenomen uit de Richtlijn Consumentenrechten. Indien er een gebrek is aan een uitdrukkelijke toestemming van de consument, heeft de consument recht op terugbetaling van de betaalde bedragen. De consument blijft uiteraard wel gehouden tot de overeenkomst als dusdanig, waarbij hij wel bewust heeft ingestemd.[217] Het is positief dat er een sanctie bestaat, al trekken de consumentenorganisaties in twijfel of de consument effectief zal overgaan tot het eisen van een terugbetaling.[218] Terugbetaling eisen vergt namelijk veel tijd, kosten, moeite en geduld van de consument.

152. De sanctie vermeld in artikel VI.41 WER is echter heel onduidelijk. *Quid* als de goederen reeds zijn geleverd. Geldt dan de sanctie van de afgedwongen aankoop of moet de consument de goederen terugsturen. Volgens mij is een levering van goederen d.mv. een vooraf aangevinkte optie een ongevraagde toezending. Het betreft namelijk een levering van goederen waar de consument niet om heeft gevraagd overeenkomstig artikel VI.103, 6° WER. De sanctie hierop wordt teruggevonden in artikel VI.38, lid 3 WER dat stelt dat de consument in elk geval vrijgesteld is van betaling van de prijs en van elke andere tegenprestatie. Met andere woorden: de consument mag de goederen houden en hoeft ze niet terug te sturen. Uiteraard zal de consument nog terugbetaling kunnen eisen indien hij reeds heeft betaald voor de goederen. Hierover anders oordelen zou niet in overeenstemming zijn met het doel van het verbod op default-opties. Indien de consument de goederen moet terugsturen zou dit haast geen gevolgen hebben voor de onderneming. De onderneming kan gewoon opnieuw die goederen verkopen en zal wellicht blijven gebruik maken van vooraf aangevinkte standaardopties. De sanctie van de afgedwongen afkoop verdient des te meer

---

[217] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 24.

[218] J. LAFFINEUR en G. STRAETMANS, "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 494; Raad voor het verbruik, "*Advies over bepaalde artikelen van een ontwerp van wet houdende invoeging van een Boek VI*", Brussel, 27 september 2012, 12, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/binaries/454_tcm325-202141.pdf.

bijval aangezien in Boek XV geen strafrechtelijke sancties zijn verbonden aan het overtreden van artikel VI.41 WER, wat enigszins valt te betreuren. Ook indien diensten reeds zijn geleverd zal de sanctie van afgedwongen aankoop plaatsvinden aangezien zowel in artikel VI.41 WER als in artikel VI.103, 6° WER sprake is van "producten". Er kan worden geconcludeerd dat de sanctie van de afgedwongen aankoop bij het overtreden van artikel VI.41 zeer streng is, maar dit zal de consumentenbescherming alleen maar ten goede komen en zal er voor zorgen dat het laakbaar gebruik van default-opties helemaal verleden tijd wordt.

1.1.3. Bewijs

153. De onderneming draagt de bewijslast van de uitdrukkelijke toestemming daar de wet stelt dat de onderneming de uitdrukkelijke toestemming moet *bekomen*. Aldus moet de onderneming kunnen bewijzen dat hij de toestemming heeft verkregen voor de hoofdverbintenis maar ook voor elke bijkomende betaling.[219]

Hierbij dient de hypothese te worden beantwoord tot wanneer de sanctie van artikel VI.41 WER kan worden ingeroepen. Stel, een consument boekt een reis en de onderneming koppelt daar met behulp van een default-optie een annulatieverzekering aan vast. De consument stelt slechts wanneer hij terug thuis is van zijn reis vast dat hij ongewild een annulatieverzekering heeft gekocht. Kan de consument dan nog de sanctie van artikel VI.41 WER inroepen? Naar mijn overtuiging wel. Aangezien de wetgever hieromtrent niets heeft bepaald zullen de gemeenrechtelijke verjaringstermijnen van toepassing zijn. Het spreekt echter voor zich dat de onderneming rechtsmisbruik zal kunnen inroepen wanneer de vordering zo laat wordt ingesteld.

1.1.4. Verminderde consumentenbescherming?

154. Bepaalde auteurs zien de bepaling van artikel VI.41 WER echter als een achteruitgang van de consumentenbescherming. Sommige auteurs leiden uit de bewoording van artikel VI.41 WER af dat voortaan deze praktijk terug mogelijk

[219] J. LAFFINEUR en G. STRAETMANS, "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 496.

is, aangezien de wetgever het gebruik van default-opties niet meer expliciet verbiedt.[220] Zodoende kunnen ondernemingen profiteren van de default-opties aangezien de consument meestal geen terugbetaling zal vragen.[221]

STEENNOT onderschrijft de voorafgaandelijke gedachtegang niet. Hij stelt namelijk dat die stelling is gesteund op een letterlijke interpretatie van artikel VI.41 WER en het vooral is gebaseerd op een vergelijking met de tekst van artikel 44 WMPC. Hij gaat akkoord dat de huidige wettekst niet uitdrukkelijk het gebruik van default opties verbiedt, doch door het gebruiken van de notie "de onderneming vraagt de uitdrukkelijke toestemming van de consument voor elke extra betaling" lijkt het volgens hem een impliciet verbod op het gebruik van default opties in te houden. De wet formuleert het alleen niet meer als een verbodsbepaling, maar als een gebodsbepaling.[222] De Franstalige tekst van Boek VI maakt dit nog duidelijker daar er wordt gesproken over *l'entreprise doit obtenir le consentement (…).* De visie van STEENNOT kan dan ook worden bijgetreden. Het feit dat er in Boek XV geen strafsancties zijn voorzien voor het overtreden van artikel VI.41 WER kan evenwel geen juridisch argument zijn om het gebruik van default-opties toch toe te laten.

1.1.5. In-apps

155. Een recent fenomeen zijn de *in-app*-aankopen en de hieraan gekoppelde tijdsblokken voor authenticatie. *In-apps* zijn digitale producten waarbij de mogelijkheid is ingebouwd om optioneel aanvullende inhoud te kopen.[223] De *app* is dikwijls gratis te downloaden maar binnen de *app* moet er betaald worden om toegang te verkrijgen tot extra's. Het gaat bijvoorbeeld om extra levens of een magische zwaard in een videospel. Zowel de Richtlijn Consumentenrechten als

---

[220] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 784.
[221] J. LAFFINEUR en G. STRAETMANS, "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 495-496
[222] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 26.
[223] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 155.

de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken bevatten bepalingen die deze praktijk aan banden -kunnen- leggen. Met betrekking tot de laatste richtlijn kan worden meegegeven dat het als gratis voorstellen van games een misleidende handelspraktijk kan zijn.[224]

156. De Richtlijn Consumentenrechten voorziet dat de consument een uitdrukkelijke toestemming moet geven voor elke extra betaling boven de vergoeding die is overeengekomen voor de contractuele hoofdverbintenis (art. 22 Richtlijn Consumentenrechten en art. VI.41 WER). Het is duidelijk dat een *in-app* een extra betaling uitmaakt boven de hoofdverbintenis, derhalve is voor elke aankoop van een *in-app* een uitdrukkelijke toestemming vereist.

Daarnaast wordt bij *in-app*-aankopen ook vaak met tijdsblokken voor authenticatie gewerkt. Dit wil zeggen dat de consument voor een bepaalde periode (bijvoorbeeld 15 minuten of een half uur) niet opnieuw alle gegevens moet invoeren. Zodoende moet de consument niet opnieuw zijn kredietkaartnummer doorgeven en zich niet telkens autoriseren.[225] Tijdsblokken als zodanig zijn toegestaan maar mogen niet als *standaardinstelling* worden gebruikt.[226] Bijgevolg zal de consument actief voor deze instelling moeten opteren door zijn uitdrukkelijke toestemming te geven voor zowel het gebruik van een tijdsblok voor authenticatie als voor de toepasselijke duur ervan. Indien hiervoor geen toestemming wordt verkregen zal dit een overtreding zijn in de zin van artikel VI.41 WER.

---

[224] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 156-157.

[225] Doelstelling van het gebruik van tijdsblokken is voor het gemak van de consument. Maar in die periode kunnen kinderen echter allerlei extra *apps* aankopen zonder medeweten van de ouders. Daarnaast beseffen ook jongeren en volwassenen vaak niet dat ze geld uitgeven omdat de bedragen automatisch van hun kredietkaart worden afgeschreven.

[226] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 74.

1.2. Overschrijden kosten voor gebruiken betaalmiddelen

1.2.1. Verbod

157. Artikel VI.42 WER "verbiedt de onderneming voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel door een consument om voor het gebruik van dat betaalmiddel vergoedingen aan te rekenen die de kosten voor de onderneming als gevolg van het gebruik van dit middel overschrijden". Dit artikel viseert de praktijk waarbij een onderneming voor het gebruik van bijvoorbeeld een krediet- of debetkaart een vergoeding aanrekent die hoger is dan de eigenlijke kost die de onderneming draagt voor het gebruik van deze kaarten als betaalmiddel. De ondernemer mag dus nog steeds een transactiekost aanrekenen, maar het bedrag dat daarvoor wordt aangerekend mag niet hoger liggen dan het bedrag dat de ondernemer daarvoor zelf moet vergoeden aan zijn dienstverlener.[227] Hierdoor zal de uiteindelijke koopsom zakken en dit zou de handel een extra stimulans moeten geven.[228]

1.2.2. Betaalmiddel

158. Het begrip "betaalmiddel" moet volgens de memorie van toelichting worden gedefinieerd zoals door de Richtlijn Betaaldiensten.[229] Deze richtlijn bevat echter geen definitie van het begrip betaalmiddel. Op basis van overweging 54 Richtlijn Consumentenrechten valt te vermoeden dat in feite "betaalinstrument" wordt bedoeld in plaats van "betaalmiddel".[230] Ter illustratie stelt de memorie van toelichting dat in het bijzonder worden bedoeld de technische instrumenten (zoals kaarten of mobiele telefoons) of geheel van nazichtprocedures[231] die een

---

[227] J. GODDAER, "De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel", *DCCR* 2012, nr. 95, 61.

[228] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 186.

[229] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 30; Richtlijn 2007/64EG van het Europees parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt.

[230] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 186.

[231] Zoals Pincodes of "Persoonlijk Identificatie Nummer", TAN-codes of "Transactie Authorisatie Nummer", digipass, login/password etc.

betalingsdienstgebruiker kan aanwenden om zijn betalingsdienstaanbieder instructies te geven om een betalingstransactie uit te voeren.[232]

1.2.3. Kosten van de onderneming

159. Wat "kosten van de onderneming" zijn wordt door de Belgische wetgever niet toegelicht. Het is de Guidance bij de Richtlijn Consumentenrechten die verduidelijking biedt. Nogmaals dient te worden benadrukt dat dit geen bindend document is maar eerder een leidraad.[233] Kort samengevat omvatten de kosten:

1) *de handelarenvergoeding en andere rechtstreekse kosten voor de verwerking van kaartbetalingen*;

Voor de meeste ondernemingen is de handelarenvergoeding (*Merchant service charge)* de grootste kostenpost in verband met het aanvaarden van kaartbetalingen. Deze handelarenvergoeding omvat doorgaans:

- de interbancaire vergoeding die door de bank van de handelaar aan de kaartuitgever wordt betaald;
- de vergoedingen die door de bank van de handelaar aan het systeem worden betaald (bijvoorbeeld Visa of MasterCard); en
- de marge van de bank van de handelaar om kosten en winst te dekken.

Voor transacties met kredietkaarten is de handelarenvergoeding gewoonlijk een percentage van de transactiewaarde, terwijl voor transacties met debetkaarten, meestal, maar zeker niet altijd, een vaste prijs wordt aangerekend. Bijgevolg is de handelarenvergoeding sterk afhankelijk van de omzet en kan de vergoeding dus sterk variëren.[234] De *andere rechtstreekse kosten* betreffen de transactie- of overheadvergoedingen die de onderneming moet betalen aan de accepterende bank of aan een intermediaire betalingsaanbieder.[235]

---

[232] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 30.
[233] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 1.
[234] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 68-69.
[235] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 69.

2) andere bedrijfskosten

In principe vallen hier enkel de administratieve kosten onder. Daarentegen mogen vergoedingen om de betalingsuitrusting aan te kopen, te installeren of in werking te stellen (bv betaalterminals) niet worden beschouwd als kosten voor het gebruik van een betaalmiddel in de zin van artikel VI.42 WER. Ook vergoedingen voor fraude- en risicobeheer en voor opleiding van het personeel zijn geen dergelijke kosten.[236] Het valt bijgevolg op dat het begrip "kosten" zeer restrictief wordt geïnterpreteerd. Dit valt toe te juichen, ook omdat bijvoorbeeld vergoedingen voor uitrustingen van betalingssystemen fiscaal kunnen worden afgeschreven door de onderneming. Hiervoor nog eens kosten doorrekenen aan de consument zou niet gerechtvaardigd zijn.

160. Toch vragen verschillende auteurs zich terecht af hoe de kosten precies moeten worden begroot.[237] Daarbij wijst STUYCK erop dat ondernemingen vaak een forfaitair bedrag moet betalen voor het gebruik van een betaalmiddel.[238] Hoe kan dan een individuele kost worden aangerekend aan de consument? Zou eventueel een forfaitair bedrag mogen worden aangerekend aan de consument? Naar mijn inzien zal het in de praktijk niet mogelijk zijn om per consument een exacte en individuele vergoeding aan te rekenen. Echter, gelet op deze nieuwe bepaling zullen de ondernemingen worden afgeschrikt om in de toekomst nog exorbitante kosten aan te rekenen. In de praktijk zullen onderneming wellicht geen vergoedingen meer vragen of zullen ze een vergoeding vragen waarvan ze zeker weten dat het onder de werkelijke kost ligt. Anderzijds rijst ook de vraag hoe de inspecteurs de kosten zullen moeten begroten. De FOD Economie zal hieromtrent duidelijke richtsnoeren moeten vaststellen.

---

[236] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 70.

[237] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 186; J. LAFFINEUR en G. STRAETMANS, "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 491; B. KEIRSBILCK, "Update marktpraktijken & bescherming van consumenten", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 46.

[238] J. STUYCK, "Les clauses abusives et les paiements supplémentaires", *R.A.E.* 2012/3, 560.

1.2.4. Artikel VII.55, §3 WER

161. Deze regeling, ter omzetting van artikel 19 Richtlijn Consumentenrechten is volledig nieuw. Al dient te worden gewezen op het feit dat artikel VI.42 WER in wezen niets toevoegt aan het bestaande artikel VII.55, §3 WER, dat artikel 56, §3 van de Wet Betalingsdiensten herneemt. Artikel VII.55, §3 WER stelt dat er een vergoeding mag worden gevraagd of een korting mag worden aangeboden voor het gebruik van een bepaald betaalinstrument, maar dat de vergoeding niet hoger mag zijn dan de werkelijke kosten voor de begunstigde als gevolg van het gebruik van dit betaalinstrument.

162. Daarnaast was het volgens de Guidance niet nodig om artikel 19 van de Richtlijn Consumentenrechten om te zetten indien een lidstaat gebruik heeft gemaakt van de in artikel 52, lid 3 van de Richtlijn betreffende betalingsdiensten vervatte optie om het in rekening brengen van toeslagen te verbieden.[239] België had deze optie echter niet benut. Gelet op de grote onzekerheid hoe de kosten precies moeten worden begroot is het aangeraden om gebruik te maken van de door Europa geboden mogelijkheid om alle toeslagen te verbieden. Ondertussen heeft de Europese Commissie nieuwe maatregelen voorgesteld om toeslagen op de meeste kaarttransacties te verbieden.[240]

1.3. Leveringstermijn

1.3.1. 30 dagen leveringstermijn

163. Artikel VI.43 WER bepaalt dat "tenzij de partijen een ander tijdstip voor de levering zijn overeengekomen, levert de onderneming de goederen door het fysieke bezit van of de controle over de goederen onverwijld, doch in ieder geval niet later dan 30 dagen na de sluiting van de overeenkomst over te dragen aan de consument". Het neemt artikel 18 van de Consumentenrichtlijn over.

---

[239] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 67.

[240] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 151; COM (2013) 547 def. – voorstel voor een nieuwe richtlijn betalingsdiensten en COM (2013) 550 def. – voorstel voor een veronrdening betreffende interbancaire vergoedingen voor op kaarten gebaseerde betalingstransacties.

164. In eerste instantie zullen de partijen een tijdstip voor levering overeenkomen. Slechts indien dit niet het geval is zal voortaan een onderneming verplicht zijn om de goederen onverwijld, maar in ieder geval niet later dan 30 dagen na de sluiting van de overeenkomst te leveren aan de consument. De levering wordt gedefinieerd als het overdragen van het fysieke bezit van of de controle over de goederen. Zodoende wordt voor verkoopovereenkomsten in een suppletiefrechtelijke regeling betreffende de leveringstermijn voorzien.[241]

165. Deze bepaling is enigszins te vergelijken met de bepaling die in artikel 48, §1 WMPC werd teruggevonden Het belangrijkste verschil betreft het toepassingsgebied. Terwijl artikel 48, §1 WMPC enkel van toepassing was op overeenkomsten op afstand geldt het voortaan voor alle verkoop-overeenkomsten die vallen onder het toepassingsgebied van Boek VI. Daarbij moet worden benadrukt dat artikel VI.43 WER enkel geldt voor verkoopovereenkomsten en niet voor dienstenovereenkomsten terwijl in de WMPC dit voor beide overeenkomsten gold.

166. Sommige auteurs menen dat de Richtlijn Consumentenrechten [242] en bijgevolg de omzetting ervan in Boek VI op dit vlak een verzwakking inhoudt van de consumentenbescherming. Ze stellen dat de artikelen 1602 en volgende van het Burgerlijk Wetboek die de levering bij koopovereenkomst omvatten op geen enkele manier aangeven wanneer de verkoper de verkochte goederen moet leveren. De wetgever ging er klaarblijkelijk van uit dat de contractpartijen in hun overeenkomst steeds een leveringstermijn zouden bepalen, maar voorzag geen opvangnet bij gebrek daaraan. Indien geen termijn is overeengekomen, wordt er in de rechtsleer gesteld dat de levering op ieder ogenblik kan worden

[241] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 29.
[242] Zie o.a. M.B.M. LOOS en J. LUZAK, "Ontwikkelingen betreffende het voortel voor een Richtlijn Consumentenrechten: de positie van de Raad en het Europees Parlement", *NTER* 2011/5, 176.

gevorderd.[243] Nu is het volgens hen opvallend dat de Richtlijn Consumentenrechten de leveringstermijn vaststelt op een maximum van 30 dagen. De handelaar krijgt daardoor opmerkelijk meer tijd om zijn leveringsverplichting te vervullen, wat betekent dat de consument de handelaar in principe slechts wegens laattijdige levering in gebreke kan stellen 30 dagen na de contractsluiting. Na een vergelijking met het gemeen kooprecht zou men kunnen besluiten dat een beduidend lagere bescherming voorligt in het Wetboek Economisch Recht dan in het gemeen kooprecht. Het is echter wel zo dat de consument voortaan in het bijzondere voordeel van de rechtszekerheid zal genieten.[244]

1.3.2. Aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is

167. In paragraaf 2 van artikel VI.43 WER wordt bepaald wat de gevolgen zijn van een overschrijding van de leveringstermijn: indien de wettelijke of contractueel afgesproken levertermijn wordt overschreden, moet de consument de onderneming verzoeken de levering te verrichten binnen een aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is. Slechts wanneer de onderneming de goederen niet binnen de aanvullende termijn levert, heeft de consument het recht de overeenkomst te beëindigen. Onder het recht om de overeenkomst te beëindigen moet worden begrepen het recht om de overeenkomst buitengerechtelijk te ontbinden.

168. De consument hoeft in de volgende drie gevallen niet om een aanvullende termijn te verzoeken en kan hij de overeenkomst onmiddellijk beëindigen indien:

- de onderneming heeft geweigerd de goederen te leveren;
- de levering binnen de overeengekomen levertermijn essentieel is, waarbij alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst in aanmerking zijn genomen. Bijvoorbeeld een bruidsjurk vóór het huwelijk[245] of een kerstboom vóór kerstmis;

---

[243] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 154.
[244] J. GODDAER, "De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel", *DCCR* 2012, nr. 95, 58-59.
[245] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 32.

- de consument de onderneming voor de sluiting van de overeenkomst in kennis stelt dat levering uiterlijk op of op een bepaalde datum essentieel is.

169. Volgens LOOS en LUZAK is ook deze additionele bepaling niet geheel consumentvriendelijk. Indien geen leveringsdatum is opgenomen zal de consument eerst 30 dagen moeten wachten en vervolgens de onderneming verzoeken om binnen een aanvullende termijn te leveren (behoudens de 3 uitzonderingen). Pas wanneer de aanvullende termijn is verstreken kan de consument overgaan tot ontbinding van de overeenkomst.[246] Vooral voor minder belangrijke goederen zal dit vervelend zijn. Stel dat de consument een nieuwe computergame heeft aangekocht. Wanneer er geen leveringsdatum is voorzien en de onderneming nalaat binnen de 30 dagen te leveren moet de consument om een aanvullende termijn verzoeken. De levering is echter niet essentieel en de consument heeft wellicht niet meegedeeld aan de onderneming dat de levering op een bepaalde datum essentieel is. Toch zal de consument moeten wachten terwijl eventueel andere ondernemers wel kunnen leveren. Derhalve is het voor consumenten ten zeerste aangeraden om te allen tijde te voorzien in een leveringsdatum.

170. Daarnaast is de notie "*binnen een aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is"* niet geheel duidelijk en wordt het ook nergens toegelicht. Daarbij stellen LAFFINEUR en STRAETMANS zich de vraag of het de consument is die moet inschatten wanneer een aanvullende termijn gezien de omstandigheden passend is, of moeten onderhandelingen tussen onderneming en consument een nieuwe leveringstermijn aanwijzen.[247] Volgens STEENNOT is het aan de consument om bij een laattijdige levering de onderneming op de hoogte te brengen van de aanvullende termijn waarover zij beschikt om tot een levering over te gaan. Het zal dus aan de consument zijn om de aanvullende termijn te

[246] M.B.M. LOOS en J. LUZAK, "De nieuwe richtlijn consumentenrechten", *TvCH* 2011/5, 190.
[247] J. LAFFINEUR en G. STRAETMANS, "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 484.

bepalen, al zal dit niet altijd evident zijn om in te schatten wat een redelijke termijn is die gezien de omstandigheden als passend kan worden beschouwd.[248] Deze gedachtegang kan worden gevolgd al zal het ook van redelijkheid getuigen dat de consument een termijn bepaalt na overleg met de onderneming.

171. De beëindiging van de overeenkomst houdt een ontbinding wegens contractuele wanprestatie van de onderneming in. Het grote voordeel hierbij is dat dit buitenrechtelijk kan verlopen en de consument zich niet tot de rechtbank hoeft te richten om de overeenkomst te laten ontbinden. In het gemeen recht is een buitengerechtelijke ontbinding slechts mogelijk op grond van een uitdrukkelijk ontbindend beding of in uitzonderlijke omstandigheden.[249]

172. Wanneer de overeenkomst is beëindigd in geval van gebrek aan tijdige levering dient de onderneming onverwijld alle door de consument betaalde bedragen terug te betalen, onverminderd de remedies die de consument heeft onder het gemeen recht (art. VI.43, §3 en §4 WER). Waar artikel 48 WMPC de onderneming nog verplichtte in het geval van ontbinding om binnen de 30 dagen de consument terug te betalen, wordt voortaan bepaald dat dit onverwijld dient te gebeuren, wat nogal vaag is. Met gemeenrechtelijke remedies wordt onder meer verstaan een opschorting van verbintenissen, een vordering tot uitvoering in natura, een vordering tot schadevergoeding of een vordering tot ontbinding.[250]

1.4. Risico overdracht bij verstuurde goederen

1.4.1. Risico van verlies en beschadiging

173. Wanneer de levering gebeurt via het versturen van goederen naar de consument bepaalt artikel VI.44 WER dat het risico van verlies of beschadiging van de goederen pas op de consument overgaat van zodra deze laatste of een

[248] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 30.
[249] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 31.
[250] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 189.

door hem aangewezen derde partij de goederen fysiek in bezit heeft gekregen. Een buurman of een huisgenoot kan als een aangewezen derde worden beschouwd, maar een vervoerder in de regel niet. De consument blijft bijgevolg bescherming genieten voor het door de onderneming geregeld of uitgevoerde vervoer, zelfs indien de consument heeft gekozen tussen het door de onderneming aangeboden scala aan mogelijkheden[251] Het risico op verlies of beschadiging van de aan consumenten verzonden goederen ligt nu wettelijk bij de onderneming. Daar waar in het gemeen recht wordt bepaalt dat de koper de eigendom verkrijgt *zodra* er overeenkomst is omtrent de zaak en de prijs, hoewel de zaak nog niet geleverd en de prijs nog niet betaald is.[252]

174. Artikel VI.44 WER bevat echter een nuancering. Als de consument een vervoerder de opdracht geeft om de goederen te vervoeren én deze keuze niet door een onderneming was geboden, dan gaat het risico over op de consument bij de levering aan de vervoerder. Het betreffen cumulatieve voorwaarden.[253] Meer concreet: heeft de consument zelf een vervoerder ingeschakeld, zonder dat de onderneming deze keuze heeft aangeboden, dan gaat het risico over op de consument. Vanzelfsprekend kan de consument zich in dit geval wel nog verhalen op de vervoerder. Indien de consument de goederen zelf afhaalt, draagt hij ook zelf het risico op beschadiging of verlies.

175. De memorie van toelichting bepaalt het tijdstip waarop het risico wordt overgedragen: de consument wordt geacht de goederen fysiek in bezit te nemen wanneer hij ze ontvangen heeft.[254] De consument moet met andere woorden de controle over de goederen hebben. Overweging 51 van de Richtlijn Consumentenrechten verduidelijkt dat de consument moet worden geacht de controle over de goederen te hebben indien hij of een door hem aangewezen derde er als een eigenaar over kan beschikken of deze kan doorverkopen.

---

[251] Overweging 55 Richtlijn Consumentenrechten
[252] Artikel 1583 BW.
[253] J. LAFFINEUR en G. STRAETMANS, "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 487.
[254] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 33.

176. Tot slot moet worden opgemerkt dat artikel VI.44 WER ruimer is dan artikel 56, §4 WMPC. Dit laatste artikel bepaalde dat in geval van overeenkomsten op afstand de verzending van goederen en van titels die diensten vertegenwoordigen steeds gebeurt op risico van degene die met de consument heeft gecontracteerd. Vroeger gold deze risico overdracht-regeling dus enkel bij overeenkomsten op afstand terwijl voortaan reeds voldoende is dat het gaat om een overeenkomst waarbij een goed wordt verstuurd naar een consument.

1.4.2. IKEA-constructie

177. De IKEA-constructie betreft de situatie waarbij de consument de goederen eerst betaalt waarna hij zich naar een andere balie –maar meestal in hetzelfde gebouw- dient te begeven om een aparte vervoersovereenkomst te sluiten met een andere rechtspersoon dan de verkopende onderneming.[255] De vraag is welke partij in dit geval het risico van verlies of beschadiging tijdens het transport draagt. De verkopende ondernemingen zullen argumenteren dat ze de keuze niet hebben aangeboden maar louter de consument hebben *doorverwezen* naar een afzonderlijke contractspartij. Hieruit volgt dat vanaf de betaling het risico bij de consument zou liggen. Gelet op deze argumentatie zou het wel eens kunnen dat de rechtbanken deze constructie aanvaarden.

2. Overeenkomsten op afstand

Naar aanleiding van de Richtlijn Consumentenrechten werden de regels inzake overeenkomsten op afstand grondig herzien. In tegenstelling tot de richtlijn behield Boek VI de tweedeling tussen overeenkomsten op afstand die geen betrekking hebben op financiële diensten en deze die hier wel betrekking op hebben. Dit komt omdat de Belgische wetgever financiële diensten onder de toepassing van de wet heeft gebracht terwijl deze diensten onder de richtlijn uitgesloten zijn. In vergelijking met de WMPC hebben de regels inzake overeenkomsten op afstand die betrekking hebben op financiële diensten geen wijzigingen ondergaan, zodanig dat ze geen bespreking behoeven.

---

[255] M.B.M. LOOS en J. LUZAK, "Ontwikkelingen betreffende het voortel voor een Richtlijn Consumentenrechten: de positie van de Raad en het Europees Parlement", *NTER* 2011/5, 176.

Daarnaast behoudt de Belgische wet nog een andere tweedeling terwijl ze in de Richtlijn Consumentenrechten het voorwerp uitmaken van één algemene regeling. Het betreffen de regels inzake overeenkomst op afstand en de overeenkomsten die buiten de verkoopruimten worden gesloten.

2.1 Informatieplicht

Er geldt een uitgebreide informatieplicht bij overeenkomsten op afstand. Daarbij moet een onderscheid worden gemaakt naar gelang de verplichting ontstaat om de consument te informeren vooraleer hij gebonden is door een overeenkomst (precontractuele informatie) en de verplichting om die informatie te bevestigen binnen een redelijke termijn na het sluiten van de overeenkomst.

2.1.1. Algemene precontractuele informatieplicht

a. Inhoud

178. Volgens artikel VI.45, §1 WER moet de onderneming bepaalde informatie verstrekken of beschikbaar stellen "voordat de consument gebonden is". Dit staat in contrast met de WMPC waarbij de consument moest worden ingelicht "bij het aanbod van een overeenkomst op afstand" (art. 45 WMPC). De regeling onder de WMPC was allicht consumentvriendelijker[256] aangezien de informatie reeds in een vroeger stadium diende te worden meegedeeld. De Richtlijn Consumentenrechten bepaalt echter niet wanneer een consument *gebonden* is. Bijgevolg zal dit moeten worden geïnterpreteerd conform het gemeen recht van de nationale lidstaten.[257] Naar Belgisch recht zal dit het geval zijn bij de aanvaarding van het aanbod.

179. Ter omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten heeft de Belgische wetgever de informatieverplichtingen voor overeenkomsten op afstand verregaand uitgebreid. Daar het te ver zou gaan alle informatieverplichtingen één voor één op te sommen worden hier enkel de belangrijkste bepalingen

[256] J. STUYCK, "Handelspraktijken", in *Handels- en Economisch Recht. Beginselen van Belgisch Privaatrecht,* Mechelen, Kluwer, 2013, 444.
[257] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 193.

besproken en diegene die een verandering hebben ondergaan ten opzichte van de WMPC.

180. Artikel VI.45, §1, 1° WER bepaalt dat de onderneming de consument dient te informeren over de voornaamste kenmerken van de goederen of de diensten, voor zover de informatie aangepast is aan de gebruikte drager en aan de goederen of diensten. Bij het bepalen van de voornaamste kenmerken van het goed of de dienst moet zowel rekening worden gehouden met de gehanteerde techniek voor communicatie op afstand als met de aard van de goederen en diensten die het voorwerp van het aanbod uitmaken.[258] Aangezien er rekening mag worden gehouden met de aard van de goederen en diensten zal in vele gevallen verondersteld kunnen worden dat de informatie reeds duidelijk blijkt uit de context aangezien het om welgekende goederen en diensten gaat.[259] Daarnaast zal het wellicht ook voldoende zijn dat wanneer niet alle voornaamste kenmerken kunnen worden verstrekt via een bepaald medium, er voor het overige wordt verwezen naar een website.[260] Denk bijvoorbeeld aan het kopen van een film via een decoder.

181. Voortaan moet de onderneming haar geografisch adres en indien beschikbaar, haar e-mailadres, haar fax- en telefoonnummer meedelen, zodat de consument snel contact met de onderneming kan opnemen en er efficiënt mee kan communiceren (art. VI.45, §1, 3° WER). Uit de bewoording "indien beschikbaar" blijkt dat het niet noodzakelijk is voor de ondernemer om bijvoorbeeld zijn telefoonnummer te vermelden op zijn website indien andere middelen voorhanden zijn die het mogelijk maakt voor de consument om snel in contact te komen met de onderneming en er efficiënt mee te kunnen

---

[258] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 28.
[259] B. KEIRSBILCK, *The new European law of unfair commercial practices and competition law,* Oxford, Hart Publishing, 2011, 354.
[260] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 28; HvJ 12 mei 2011, *Konsumentenobudsmannen v. Ving Sverig,* zaak C-122/10 (met betrekking tot de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken.

communiceren.[261] Dit is nogal vreemd omdat consumenten bij overeenkomsten op afstand bij voorkeur gebruik maken van telefonische communicatie.[262] Een telefonisch gesprek is meestal de snelste en efficiëntste manier om in contact te komen met de onderneming. Doch, deze bepaling is geen vergissing door de Europese wetgever maar is ingegeven door rechtspraak van Het Hof van Justitie. Het Hof antwoordde negatief op de vraag of een dienstverlener ingevolge artikel 5, lid 1, c) Richtlijn Elektronische Handel verplicht was zijn telefoonnummer mee te delen aan de dienstafnemer voor het sluiten van overeenkomst. Volgens het Hof zijn er naast de telefoon immers nog andere vormen van communicatie die voldoen aan de criteria van rechtstreekse en effectieve communicatie, bijvoorbeeld een elektronisch contactformulier. [263] Op grond van de dienstenrichtlijn moet er wel een telefoonnummer worden meegedeeld voor het indienen van klachten of verzoeken om informatie over de verrichte dienst (zie art. 27 dienstendecreet).[264]

182. In artikel VI.45, §1, 5° WER wordt onder meer opgesomd welke prijs-componenten allemaal moeten worden opgenomen in de totale prijs van de aangeboden goederen of diensten. Als door de aard van het goed of de dienst de prijs vooraf niet kan worden berekend, moet de onderneming informatie meedelen over de manier waarop de prijs wordt berekend. Daarnaast moet de consument worden geïnformeerd over alle extra kosten zoals vracht- en leveringskosten. Bij overeenkomsten van onbepaalde duur of overeenkomsten die een abonnement inhouden, dient de totale prijs ook de kosten per factureringsperiode te omvatten.

183. Indien een herroepingsrecht bestaat dienen de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten voor de uitoefening van dat recht overeenkomstig artikel VI.49, §1 WER te worden meegedeeld (art. VI.45, §1, 8° WER). Positief is dat voortaan in de precontractuele fase al informatie omtrent het herroepingsrecht moet

[261] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the trans-position of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 7.
[262] Ibid., 7.
[263] HvJ 16 oktober 2008, *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbrauchersverbände vs Deutshce Internet Versicherung,* zaak C298/07, overweging 40.
[264] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 29.

worden meegedeeld, daar waar in de WMPC die informatie pas moest worden gegeven bij de levering van het goed of voor de uitvoering van de dienst.[265]

Bovendien is het ook nieuw dat het model-herroepingsformulier opgenomen als bijlage 2 bij Boek VI moet worden verstrekt aan de consument. Deze laatste verplichting heeft als doel het herroepingsproces te vereenvoudigen en meer rechtszekerheid te brengen, zowel voor de consument als de onderneming.[266] Het modelformulier mag noch inhoudelijk, noch qua vormvereisten (bv. lettergrootte) gewijzigd worden.[267] Uiteraard is het gebruik van het formulier geen verplichting voor de consument. Elke andere duidelijke en ondubbelzinnige verklaring per e-mail, brief, telefoongesprek etc. zal volstaan.[268]

De onderneming moet ook informatie verschaffen over het regime van de waardevermindering en de pro rata terugbetaling voor dienstenovereenkomsten (art. VI.45, §1, 10° WER). Verder dient de consument in kennis te worden gesteld over het feit dat hij de kosten zal moeten dragen voor het terugzenden van de goederen in het geval hij zijn herroepingsrecht uitoefent (art. VI.45, §1, 9° WER).

184. Zelfs indien er niet is voorzien in een herroepingsrecht overeenkomstig artikel VI.53 WER dient aan de consument te worden meegedeeld dat hij geen herroepingsrecht heeft, of desgevallend, de omstandigheden waarin hij zijn herroepingsrecht verliest (art. VI.45, §1, 11° WER).

185. Ook bij de overeenkomsten op afstand moet de consument worden herinnerd aan de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen (art. VI.45, §1, 12° WER). STEENNOT merkt terecht op dat van consumenten hoe langer hoe minder wordt vereist dat ze hun wettelijke rechten zelf kennen.[269] Voortaan is het meer en meer de taak van de ondernemingen om de consumenten in te

[265] J. STUYCK, "Handelspraktijken", in *Handels- en Economisch Recht. Beginselen van Belgisch Privaatrecht,* Mechelen, Kluwer, 2013, 444.
[266] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 38.
[267] Overweging 44 Richtlijn Consumentenrechten.
[268] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 38.
[269] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 9.

lichten. Deze evolutie is ook zichtbaar in de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. In het *Invitel* arrest[270] oordeelde het Hof dat het feit dat de consument niet werd geïnformeerd over zijn rechten, een rol speelt in de beoordeling of het al dan niet gaat om een onrechtmatige praktijk.[271] Deze uitspraak staat in contrast met het in België gekende principe dat consumenten worden geacht hun rechten te kennen.

186. Voortaan moet, wanneer toepasselijk, informatie omtrent digitale inhoud (functionaliteit en interoperabiliteit, supra nr. 121 en 122) worden verstrekt aan de consument (art. VI.45, §1, 18° en 19° WER). Tenslotte moet de onderneming desgevallend nog de volgende informatie verstrekken: de mogelijkheid van toegang tot buitengerechtelijke klachten- en geschillenbeslechtingsprocedures waaraan de onderneming is onderworpen, en de wijze waarop daar toegang toe is (art. VI.45, §1, 20° WER).

187. Zoals blijkt is de informatieverplichting enorm uitgebreid, alhoewel enkele informatieverplichtingen uit de WMPC niet zijn hernomen wegens het maximale harmonisatiekarakter van de Richtlijn Consumentenrechten: bijvoorbeeld de informatie betreffende de duurtijd of de geldigheid van het aanbod.[272] Desalniettemin dient te worden benadrukt dat het beschermingsniveau of beter de hoeveelheid te verschaffen informatie erg hoog is.[273] Maar opnieuw kan worden afgevraagd of de te verschaffen informatie niet te hoog is.

188. Zoals verder zal blijken moet deze informatie nog eens worden bevestigd op een duurzame drager (infra nr. 205 e.v.). STEENNOT merkt hierbij op dat er geen verschil wordt gemaakt tussen de informatie die precontractueel moet worden meegedeeld en de informatie die moet worden bevestigd. Dezelfde waslijst aan informatie moet in principe dus twee maal ter kennis worden gebracht aan de consument. Vanuit het standpunt van een consument is bepaalde informatie

[270] HvJ 26 april 2012, *Invitel,* zaak C-472/10.
[271] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 7.
[272] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 33.
[273] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 788.

slechts nuttig op een bepaald tijdstip. Bijvoorbeeld informatie omtrent de levering van het goed is slechts belangrijk voorafgaand aan de levering. Eens het goed geleverd is, heeft die informatie geen enkel belang meer. Hetzelfde geldt inzake kosten voor het gebruik van communicatiemiddelen voor het sluiten van het contract op afstand of informatie omtrent de interoperabiliteit van digitale inhoud. Aan de andere kant is het enkel nuttig om informatie omtrent de wettelijke waarborgen van consumenten mee te delen bij de bevestiging. Een opdeling van nuttige informatie was beter geweest.[274] In de WMPC was dit adequater geregeld. Daar moest onder meer informatie omtrent de voornaamste kenmerken van het goed of de kosten voor het gebruik van de techniek voor communicatie op afstand niet meer worden bevestigd. Het is echter de vraag of de Belgische wetgever dit wel anders kon regelen, gelet op het maximale harmonisatiekarakter van de Richtlijn Consumentenrechten. De Europese wetgever heeft bijgevolg gekozen voor eenduidigheid en eenvoudigheid in plaats van een logische opdeling. Een opdeling zou de lijst al voor een groot stuk ontvetten en het bijgevolg overzichtelijker maken voor de consument

189. De informatie vormt een integraal deel van de overeenkomst. Zij kan niet worden gewijzigd, tenzij de partijen uitdrukkelijk anders overeenkomen (artikel VI.45, §4 WER). Indien een website bijvoorbeeld bepaalt dat de goederen binnen een bepaalde termijn zullen worden geleverd, zal een overschrijding van de termijn contractbreuk uitmaken. Aangezien de partijen de mogelijkheid hebben om uitdrukkelijk anders overeen te komen heeft dit tot gevolg dat ze bijvoorbeeld via mail kunnen afspreken om de op de website vermelde leveringstermijn te verlengen. De vereiste van een uitdrukkelijke instemming belet echter dat een clausule in de algemene voorwaarden een afwijking toestaat van de informatie op de website.[275]

[274] R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the consumer rights directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 11-12.
[275] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 28; E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 135.

190. De informatieverplichting op grond van artikel VI.45, §1 WER doet geen afbreuk aan eventuele andere informatieverplichtingen. Zo zijn er binnen Boek VI voor verkoop op afstand bijkomende informatieplichten voor websites en voor elektronische overeenkomsten met betalingsverplichting. Ook de informatieverplichtingen die bestaan op basis van specifieke wetgeving, zoals de wet informatiemaatschappij (huidig Boek XII WER), de dienstenwet van 26 maart 2010 (huidig Boek III WER), de wet consumentenkrediet (huidig Boek VII WER) etc. kunnen in bijkomende informatieverplichtingen voorzien. Daarbij stelt artikel 6.8. van de Richtlijn Consumentenrechten uitdrukkelijk dat, indien de informatieverplichtingen van de Richtlijn Elektronische Handel of de Dienstenrichtlijn naar inhoud of wijze strijdig zijn met de informatieplichten op basis van de Richtlijn Consumentenrechten, de bepalingen van de Richtlijnen Consumentenrechten voorrang hebben. Hier geldt derhalve het adagium *lex specialis derogat legi generali* van artikel VI.1, §1 WER niet.[276]

b. Wijze van informatieverstrekking

191. Artikel VI.46, §1 WER bepaalt de wijze waarop de informatie moet worden verstrekt. In feite is dit artikel niet meer dan een uitwerking van de modaliteiten voor de mededeling van de in artikel VI.45 WER verplicht gesteld informatie.[277] Vooreerst bepaalt het dat de precontractuele informatie aan de consument moet worden meegedeeld "op een wijze die passend is voor de gebruikte techniek voor communicatie op afstand". Er mag bijgevolg rekening worden gehouden met de aard en de technische beperkingen van het gebruikte medium. Vervolgens stelt hetzelfde artikel dat de informatie "in een duidelijke en begrijpelijke taal" moet worden verstrekt. Dit veronderstelt dat de consument in een taal wordt ingelicht die hij begrijpt en dat de bewoording geen onduidelijkheid toestaat.[278] Het gebruik van pictogrammen kan een duidelijke en begrijpelijke taal zijn.

---

[276] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 193.
[277] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 789.
[278] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 193-194.

192. Nergens wordt vereist dat de informatie op een duurzame gegevensdrager moet worden meegedeeld. Indien de onderneming toch opteert voor een duurzame gegevensdrager dient dit te geschieden in "leesbare vorm" (art. VI.46, §1 *in fine* WER). Net zoals onder de WMPC is het niet noodzakelijk dat de informatie wordt verstrekt maar volstaat het dat het beschikbaar wordt gesteld. Zo mag de informatie bij verkoop via websites bijvoorbeeld worden beschikbaar gemaakt via de algemene voorwaarden die aanklikbaar zijn op de website.[279]

193. Wanneer de gebruikte techniek voor communicatie op afstand beperkte ruimte of tijd biedt voor het tonen van de informatie, stelt artikel VI.46, §4 WER dat de onderneming zich mag beperken tot het tonen van de informatie vereist door artikel VI.45, §1, 1°, 2°, 5°, 8° en 15° WER. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het gebruik van SMS waarbij slechts een beperkt aantal tekens kunnen worden gebruikt of reclamespots op televisie of radio.[280] Ook spraaktelefonie kan als een techniek met beperkingen qua tijd worden beschouwd. Artikel VI.46, §4 *in fine* WER bepaalt dat de overige informatie dan moet worden meegedeeld conform artikel VI.46, §1 WER. De Richtlijn Consumentenrechten verklaart dat de onderneming de consument bijvoorbeeld moet verwijzen naar een gratis telefoonnummer of naar een link op een webpagina waar de volledige informatie rechtstreeks beschikbaar is en gemakkelijk kan worden geraadpleegd.[281] Indien de consument wordt opgebeld met het doel om een overeenkomst op afstand te sluiten (*cold calling*), is deze paragraaf ook van toepassing, maar moet de onderneming aan het begin van het telefoongesprek informatie meedelen omtrent zijn identiteit en over zijn commerciële doel (art. VI.46, §5 WER).

c. Sancties bij de niet naleving van de informatieplicht

194. Naast de gemeenrechtelijke sancties zoals een vordering tot schadevergoeding of een vordering tot nietigheid wegens een wilsgebrek voorziet de wet enkele specifieke sancties indien de onderneming zijn informatieverplichting niet naleeft. Er dient hierbij te worden vermeld dat de

[279] F. DEBUSSERÉ en J. DUMORTIER, "Distributie via nieuwe informatietechnologieën" in D. STRUYVEN, *Bestendig Handboek Distributierecht,* Antwerpen, Kluwer, 2010, 37.
[280] Overweging 36 richtlijn consumentenrechten.
[281] Overweging 36 richtlijn consumentenrechten en *Parl. St Kamer,* doc 3018/001, 35.

bewijslast voor de naleving van de informatieplicht nog steeds bij de onderneming ligt (art. VI.45, §6 WER).

195. Indien de onderneming de informatie betreffende de extra lasten en extra kosten (art. VI.45, §1, 5° WER) of betreffende de kosten van het terugzenden van de goederen (art. VI.45, §1, 9° WER) niet heeft meegedeeld, voorziet artikel VI.45, §5 WER dat de consument deze lasten en kosten niet moet dragen. Alhoewel de wet hieromtrent niets heeft bepaald, zal de consument in dat geval wel het voordeel ervan behouden.[282]

196. Indien de onderneming de consument niet heeft ingelicht over de voorwaarden, de termijn en de modaliteiten om het herroepingsrecht uit te oefenen of indien ze nalaat het modelherroepingsformulier te verstrekken conform artikel VI.45, §1, 8° WER, wordt de herroepingstermijn van 14 dagen met twaalf maanden verlengd (art. VI.48, lid 1 WER). Wanneer de onderneming zijn verplichting om de consument te informeren over zijn herroepingsrecht alsnog zou nakomen binnen die 12 maanden, herleeft de standaardtermijn en vervalt het herroepingsrecht 14 dagen na de dag waarop de consument die informatie ontving (art. VI.48, lid 2 WER).[283] Daarnaast bepaalt artikel VI.51, §2 WER dat indien de consument niet correct wordt ingelicht over het herroepingsrecht, de consument zelfs niet aansprakelijk is voor enige vorm van waardevermindering.

197. De sanctie dat het recht om te herroepen wordt verlengd met 12 maanden is duidelijk veel zwaarder dan de sanctie die was opgenomen in de WMPC, waarin de herroepingstermijn slechts met 3 maanden werd verlengd. Deze sanctie zal zich enkel laten gelden wanneer de ondernemer geen informatie heeft meegedeeld over het herroepingsrecht. De sanctie dat de bedenktermijn wordt verlengd met twaalf maanden is niet van toepassing indien geen informatie werd

---

[282] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 193-194.

[283] J. GODDAER, De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel, *DCCR* 2012, nr. 95, 39

meegedeeld omtrent de afwezigheid van een herroepingsrecht. Dit in tegenstelling tot de WMPC waarbij de consument alsnog beschikte over een bedenktermijn van drie maanden indien de consument bij het aanbod niet werd geïnformeerd over de afwezigheid van een herroepingsrecht (art. 47, §4 *in fine* WMPC).

198. Voor het overige bevat Boek VI geen specifieke privaatrechtelijke sancties voor het overtreden van de informatieverplichtingen bij een verkoop op afstand. Naast de klassieke buitencontractuele schadevergoeding (art. 1382 BW) is eventueel een vordering mogelijk op basis van een misleiding wegens omissie (art. VI.99 WER).[284] Het weglaten van essentiële informatie kan immers als een misleidende omissie worden beschouwd. Artikel VI.38 WER bepaalt namelijk dat wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten ingevolge een oneerlijke handelspraktijk (waaronder bijvoorbeeld een misleiding wegens omissie), kan de consument de terugbetaling van de betaalde bedragen eisen, zonder teruggave van het reeds geleverde product. Tot slot kan desgevallend een vordering tot nietigverklaring worden ingesteld wegens een wilsgebrek.[285]

199. In vergelijking met de WMPC komt Boek VI tekort op het vlak van sanctionering. Indien onder de WMPC de onderneming haar informatieverplichtingen niet had vervuld, konden de kosten voor het terugzending van het goed niet ten laste van de consument worden gelegd. Deze sanctie is niet overgenomen. Indien bijvoorbeeld de onderneming de consument geen kennis heeft gegeven omtrent de interoperabiliteit van de digitale inhoud, kan de consument met de digitale inhoud misschien niets aanvangen. In dergelijke gevallen zou de consument toch te allen tijde zonder kosten de goederen moeten kunnen terugzenden. Zoals reeds werd vermeld is ook de sanctie in geval geen informatie werd meegedeeld omtrent de afwezigheid van het herroepingsrecht niet hernomen, wat valt te betreuren.

---

[284] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 32.
[285] I. SAMOY en E. TERRYN, "Informatie aan consumenten in het voorstel voor een Richtlijn Consumentenrechten", *DCCR* 2009, nr. 85, 71.

200. Boek VI neemt enkel de sancties over uit de Richtlijn Consumentenrechten. Artikel 24 van de Richtlijn bepaalt echter dat de nationale lidstaten bevoegd zijn voor het opleggen van sancties. Gelet op het maximale harmonisatiekarakter van de Richtlijn is het evenwel onzeker of de Belgische wetgever bestaande sancties kon handhaven of nieuwe sancties kon invoeren. Wanneer de richtlijn geen sancties heeft voorzien is er geen probleem. Dat aspect is dan duidelijk niet geharmoniseerd en heeft tot gevolg dat de lidstaten de volledige vrijheid behouden. Wanneer de Richtlijn wel een specifieke sanctie heeft voorzien is het de vraag of het sanctieapparaat uitputtend is geregeld of dat de Richtlijn nog bijkomende sancties toestaat.[286] Bijvoorbeeld bij het niet meedelen van informatie omtrent de interoperabiliteit heeft de Belgische dus nog zeker ruimte om privaatrechtelijke sancties in te voeren.

2.1.2. Bijzondere precontractuele informatieplicht

a. Elektronische overeenkomsten met betalingsverplichtingen

201. Indien een overeenkomst op afstand wordt gesloten op elektronische wijze én het een betalingsverplichting voor de consument inhoudt, dan dient de consument te worden ingelicht over de belangrijkste gegevens[287] alvorens de consument zijn bestelling plaatst (art. VI.46, §2, lid 1 WER). Deze informatie moet op een "duidelijke" en "in het oog springende manier" worden weergegeven. Wat deze begrippen precies inhouden wordt niet verduidelijkt, maar het staat vast dat dit een strengere vereiste is dan de algemene vereisten van duidelijkheid en begrijpelijkheid.[288] Op elektronische wijze[289] houdt bijvoorbeeld in: via internet, via e-mail etc. Postorder en televerkoop per telefoon vallen hier per definitie niet

---

[286] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 935.
[287] Het betreft de informatieverplichtingen in artikel VI.45, §1, 1°, 5°, 15° en 16° WER.
[288] B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 180; Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 34.
[289] Richtlijn 98/34/EG definieert "langs elektronische weg als "een dienst die verzonden en ontvangen wordt via elektronische apparatuur voor de verwerking (met inbegrip van digitale compressie) en de opslag van gegevens, en die geheel via draden, radio optische middelen of andere elektromagnetische middelen wordt verzonden, doorgeleid en ontvangen.

onder. Volgens TERRYN vallen overeenkomsten via SMS of MMS ook te beschouwen als overeenkomsten op afstand gesloten op elektronische wijze.[290]

202. Indien bovendien een knop of een soortgelijke functie moet worden aangeklikt om iets te bestellen, dan moet die knop of soortgelijke functie worden aangemerkt met alleen de woorden "bestelling met betalingsverplichting" (art.VI.46, §2, lid 2 WER). De wet spreekt van "alleen de woorden", hetgeen impliceert dat er naast "bestelling met betalingsverplichting" geen andere woorden mogen worden bijgevoegd.[291] De onderneming kan echter voor de woorden "bestelling met betalingsverplichting" een gelijkaardige ondubbelzinnige formulering hanteren. Volgens de Guidance bij de Richtlijn Consumentenrechten voldoen de knoppen "betaal nu", "koop nu" of "bevestig aankoop" aan deze verplichting. Hieraan is bijvoorbeeld niet voldaan indien de onderneming onnodig lange formuleringen hanteert die in feite de betalingsverplichting verhult. [292] Wanneer de consument geen knop of soortgelijke functie moet aanklikken om te bestellen (bijvoorbeeld bij het versturen van een e-mail), is de onderneming verplicht om op een andere wijze erop toe te zien dat de consument bij het plaatsen van zijn bestelling uitdrukkelijk erkent dat zijn bestelling een betalingsverplichting inhoudt. Bijvoorbeeld door het gebruik van in het oog springende pictogrammen.

De *ratio legis* van artikel VI.46, §2, lid 2 WER is om te vermijden dat consumenten gehouden zouden zijn tot betaling zonder dat ze zich ervan bewust zijn.[293] Indien niet aan de uitdrukkelijke erkenning van de bestelling met betalingsverplichting is voldaan, is de consument niet door de overeenkomst of bestelling gehouden (art. VI.46, §2, lid 2 WER).

---

[290] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 139.

[291] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 193-196.

[292] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 38.

[293] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 33.

b. *Informatieplicht op websites*

203. Artikel VI.46, §3 WER bepaalt dat websites waarop handel wordt gedreven duidelijk en leesbaar aan het begin van het bestelproces aangegeven of er beperkingen gelden voor de levering en welke betaalmiddelen worden aanvaard. Wat het begin van het bestelproces exact betekent, wordt niet verduidelijkt. Dat moment zal zich ergens situeren tussen "bij het aanbod van een overeenkomst op afstand" en "voordat de consument gebonden is". Een aankoop via een website vangt doorgaans aan nadat de consument zijn goederen of diensten heeft geselecteerd, bijvoorbeeld met behulp van een winkelmandje.[294] Daarna volgt er een overzicht van de geselecteerde goederen waarbij de consument moet aangeven welke goederen hij effectief wil aankopen. Ten laatste in deze fase moet de informatie worden meegedeeld. Wanneer de informatie pas bekend wordt gemaakt wanneer er gegevens moeten worden ingevuld of later, is de informatie te laat verstrekt.

204. Beperkingen voor de levering kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de landen naar dewelke levering mogelijk is, hetgeen dan weer belangrijke consequenties kan hebben voor het recht dat op de overeenkomst van toepassing is en welke rechter bevoegd is.[295] Zo bepaalt artikel 6 van de Rome I-verordening dat bij gebrek aan een rechtskeuze[296] toepassing moet worden gemaakt van het recht van het land waar de consument zijn gewone verblijfplaats heeft. Deze bijzondere verwijzingsregel vindt slechts toepassing indien de onderneming haar activiteiten in het land van de consument *ontplooit* of *haar activiteiten op zijn land richt*. Het Hof van Justitie heeft in haar arrest *Pammer*[297] een niet-exhaustieve lijst meegegeven wat dient te worden verstaan onder "activiteiten

---

[294] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 196.
[295] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 790.
[296] Indien toepassing wordt gemaakt van een rechtskeuze geniet de consument in elk geval nog steeds de bescherming van de dwingende bepalingen van zijn eigen recht (art. 9 Rome I-verordening).
[297] HvJ 7 december 2010, *Pammer vs Reederei Karl Schlüter GmbH & Co.,* zaak C-585/08.

richten" op een lidstaat waar de consument zijn woning heeft.[298] Een indicatie kan bijvoorbeeld de volgende gegevens zijn: de vermelding van het internationale toegangsnummer bij het telefoon- en faxnummer, een routebeschrijving vanuit andere lidstaten naar de vestiging van de onderneming, de taal die wordt gebruikt op de website, etc. Dit kan ook het geval zijn indien de consument bij een online bestelling zijn adres moet invullen waarbij hij kan kiezen uit verschillende lidstaten, waaronder de lidstaat van zijn woonplaats. Daarentegen richt een onderneming zijn activiteiten niet op een lidstaat indien de onderneming op haar website duidelijk vermeld (bijvoorbeeld d.m.v. disclaimers) dat er niet in het land van de consument kan worden geleverd.[299] Dit criterium geldt niet alleen voor de Brussel I-verordening maar ook voor artikel 6 van de Rome I-verordening. Daar deze rechtspraak reeds gangbaar was onder de WMPC wordt hier niet verder op ingegaan.

Ter volledigheid dient te worden opgemerkt dat in het arrest *Muhlleinter*[300] werd geoordeeld dat een consument zal kunnen blijven genieten van de gunstige bevoegdheidsregels indien hij zijn eigen lidstaat verlaat om bij de verkoper een contract af te sluiten.[301] In tegenstelling tot wat sommige auteurs[302] hadden vooropgesteld is het voor de toepassing van de Brussel I-verordening bijgevolg niet vereist dat het moet gaan om een overeenkomst op afstand.

2.1.3. Bevestiging na de sluiting van de overeenkomst.

a. Algemeen

205. Wanneer de overeenkomst is gesloten verstrekt de onderneming op een duurzame gegevensdrager de bevestiging van de gesloten overeenkomst binnen een redelijke periode. Deze bevestiging gebeurt uiterlijk bij de levering van de goederen of voor het aanvangen van de uitvoering van de dienst (art. VI.46, §7

[298] Het betrof een prejudiciële zaak waarbij het Hof zich diende uit te spreken over artikel 15, lid 1 sub c Brussel-I verordening.
[299] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 33.
[300] HvJ 6 september 2012, *Mühlleitner vs Yusufi,* zaak C-190/11.
[301] C. VANLEENHOVE, Hof van Justitie neemt zelfgezaaide twijfel weg over interpretatie Brussel I-verordening, *de Juristenkrant* 2012, nr. 256, 5.
[302] J. KROPHOLLER en J. VON HEIN, *Europäisches Zivilprozesrecht,* Frankfurt am Main, Verlag recht und Wirtschaft, 334-335.

WER). De bevestiging omvat de in artikel VI.45, §1 WER bedoelde lijst aan informatie en desgevallend bij digitale inhoud die wordt gedownload de bevestiging dat de consument uitdrukkelijk heeft ingestemd met de uitvoering tijdens de bedenktermijn én de erkenning dat hij daarmee zijn herroepingsrecht verliest. Aangezien de wet hier enkel spreekt over informatie "verstrekken" is het niet voldoende dat de informatie beschikbaar wordt gesteld. Onder de WMPC was er een gelijkaardige bevestigingsplicht. Toch zijn er een aantal verschillen.

206. Artikel VI.46, §7 WER bepaalt dat wanneer de precontractuele informatie reeds is *gegeven op een duurzame gegevensdrager vooraleer de overeenkomst op afstand is gesloten*, die informatie geen tweede maal moet worden meegedeeld aan de consument. Er zal dus bijvoorbeeld geen bevestiging nodig zijn van de informatie wanneer de informatie is opgenomen in een postordercatalogus.[303] De WMPC voorzag geen dergelijke vrijstelling. Ter verduidelijking, papier kan als een duurzame gegevensdrager worden beschouwd. Dus een papieren bevestiging is mogelijk wanneer de precontractuele informatie mondeling werd meegedeeld.

207. Volgens STEENNOT en TERRYN geldt de sanctie die bestaat uit de verlenging van de bedenktermijn met twaalf maanden niet enkel wanneer de informatie over het herroepingsrecht niet precontractueel werd verstrekt (art. VI. 48, lid 1 WER, supra nr. 197), maar ook indien de informatie omtrent het herroepingsrecht na het sluiten van de overeenkomst niet werd bevestigd op een duurzame gegevensdrager.[304] Deze stelling kan worden bijgetreden gelet op het feit dat in artikel VI.48 WER geen onderscheid wordt gemaakt naar gelang het tijdstip wanneer de informatie dient te worden meegedeeld.

208. Tenslotte is de plechtige vereiste van de WMPC afgeschaft om het herroepingsbeding in vet gedrukte letters en in een kader los van de tekst, op de voorzijde van de eerste bladzijde te vermelden bij de bevestiging omdat de

[303] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 31.
[304] Ibid., 32.

Richtlijn Consumentenrechten dit niet heeft voorzien. Ook de sanctie van de afgedwongen aankoop (art. 46, §1, 2° WMPC) in het geval waarin geen melding werd gemaakt van het bestaan van een herroepingsrecht bij de bevestiging van de informatie op duurzame drager werd wegens het maximale harmonisatiekarakter van de Consumentenrichtlijn niet hernomen.

De impact van de schrapping van de formele vereisten zal in de praktijk echter beperkt blijven. Consumenten worden voortaan voldoende beschermd door het herroepingsformulier dat aan de consument verplicht moet worden verstrekt.[305] Daarnaast zal ook de afschaffing van de sanctie van de afgedwongen aankoop geen al te negatieve gevolgen hebben op het vlak van de bescherming van de consument. De nieuwe sanctie van Boek VI is in elk geval meer gerechtvaardigd voor de onderneming dan de uiterst strenge sanctie onder de WMPC. De verlening van de bedenktermijn met 12 maanden is volgens STEENNOT voldoende afschrikwekkend. Vooral gelet op het feit dat van de consument geen vergoeding voor waardevermindering van het goed kan worden gevraagd voor het gebruik ervan tijdens die 12 maanden.[306]

b. Double opt-in voor overeenkomsten op afstand per telefoon

209. Artikel 8.6. van de Richtlijn Consumentenrechten geeft de lidstaten de mogelijkheid om te bepalen dat voor overeenkomsten op afstand gesloten per telefoon de onderneming het aanbod moet bevestigen aan de consument. De consument is dan slechts gebonden indien hij het aanbod heeft getekend of zijn schriftelijke instemming heeft verstuurd, desgevallend via een duurzame gegevensdrager. Deze vereiste is ook beter bekend als de *double opt-in voor televerkoop*.

---

[305] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 20; E. CRUYSMANS, C. DELFORGE, G. DE PIERPONT, C. DONNET, Y. NINANE, M.P. NOËL, P. STROOBANT en J. VAN ZUYLEN, "La directive 2011/83/EU du octobre 2011 relative au droits des consommateurs" *TBBR* 2013, 196.

[306] R. STEENNOT, "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014, 20.

210. Artikel VI.46, §6 WER heeft de double opt-in voor overeenkomsten op afstand per telefoon niet ingevoerd, maar laat de Koning de mogelijkheid om dit alsnog in te voeren voor bepaalde sectoren of producten. Artikel VI.46, §6 spreekt van een "*overeenkomst per telefoon*" en niet van een "*overeenkomst op afstand per telefoon*" zoals vermeld in artikel 8.6. van de Richtlijn Consumentenrechten. Het valt niet te ontkennen dat een overeenkomst per telefoon ruimer is dan een overeenkomst op afstand per telefoon. De double opt-in kan dus van toepassing worden verklaard op alle overeenkomsten per telefoon. Dit kan niet de bedoeling zijn aangezien het hier wellicht gaat om een vergetelheid van de Belgische wetgever om de woorden "op afstand" tussen te voegen.

Vervolgens stelt zich de vraag hoe de double opt-in voor televerkoop verbintenisrechtelijk moet worden geïmplementeerd. Artikel 8.6. van de Richtlijn houdt immers in dat een consument een overeenkomst op afstand sluit per telefoon, niet gebonden zou zijn door deze overeenkomst totdat hij schriftelijk zijn instemming met de overeenkomst heet verleent.[307] Hoe kan iemand verbintenisrechtelijk een overeenkomst sluiten zonder er daadwerkelijk door gebonden te zijn? Daarnaast rijst de vraag wat de gevolgen zijn van een via de telefoon gesloten overeenkomst op afstand die uiteindelijk niet schriftelijk door de consument zou worden bevestigd.

Tenslotte wijst TERRYN erop dat de mogelijkheid tot het invoeren van een double opt-in systeem voor overeenkomsten op afstand per telefoon vrij ver gaat in de bescherming van de consument. De consument heeft namelijk al een herroepingsrecht dat hem toelaat om terug te komen op een via telefoon gesloten overeenkomst op afstand. De bijkomende bevestiging vooraleer de consument gebonden is zou onnodige bijkomende kosten met zich mee brengen.[308] Gelet op

[307] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 198.
[308] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 932.

deze argumentering en de voorheen vermelde onduidelijkheden kan worden aanbevolen om artikel VI.46, §6 WER niet te laten uitvoeren door de Koning.

2.2. Herroepingsrecht

2.2.1. Achtergrond

211. Ook aan het herroepingsrecht zijn danige veranderingen aangebracht dat het een uitgebreide bespreking behoeft. Het uitgangspunt is artikel VI.47, §1 WER waarin wordt bepaald dat elke consument zijn overeenkomst op afstand gedurende 14 kalenderdagen kan herroepen zonder opgave van redenen. Het recht om te herroepen is in principe volledig kosteloos behoudens de kosten vermeld in de artikelen VI.50, §2 en VI.51 WER.

212. De herroepingstermijn werd reeds onder de WMPC verlengd naar 14 kalenderdagen. Het zijn dan ook voornamelijk de modaliteiten voor de uitoefening van het herroepingsrecht en de gevolgen ervan die grondig werden uitgewerkt in Boek VI ter omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten. De *ratio legis* van het herroepingsrecht blijft niettemin behouden: de consument de mogelijkheid bieden de goederen te zien, te testen en te inspecteren, voor zover dit noodzakelijk is om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen na te gaan.[309]

2.2.2. Aanvang van de termijn

213. De berekening van de startdatum van de herroepingstermijn blijft min of meer dezelfde, al wordt in Boek VI sommige situaties specifiek geregeld. Artikel VI.47 maakt een onderscheid tussen dienstenovereenkomsten en verkoop-overeenkomsten.

Voor dienstenovereenkomsten en voor overeenkomsten voor de levering van openbare voorzieningen:[310] de dag volgend op de dag waarop de overeenkomst wordt gesloten. Ook overeenkomsten voor digitale inhoud vallen hieronder

[309] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 36-37.
[310] De levering van water, gas of elektriciteit die niet gereed voor verkoop zijn gemaakt in een beperkt volume of in een bepaalde hoeveelheid en van stadsverwarming.

aangezien de Belgische wetgever dergelijke overeenkomsten beschouwd als dienstenovereenkomsten.[311]

Voor verkoopovereenkomsten: de dag volgend op de dag waarop de consument de goederen fysiek in bezit neemt. Daarbij bepaalt Boek VI specifiek dat indien het om meerdere goederen of leveringen gaat, de berekening van de aanvang van de herroepingstermijn als volgt gebeurt:

- één bestelling van meerdere goederen die resulteert in afzonderlijke levering: de dag volgend op de dag waarop de consument het laatste goed fysiek in bezit neemt;
- één bestelling van één goed dat in verschillende zendingen of onderdelen wordt geleverd: de dag volgend op de dag waarop de consument het laatste goed fysiek in bezit neemt;
- overeenkomsten met regelmatige leveringen van goederen gedurende een bepaalde periode: de dag volgend op de dag waarop de consument het eerste goed fysiek in bezit neemt.

214. Uit de bewoording blijkt dat de consument zijn herroepingsrecht kan uitoefenen nog vooraleer de termijn van 14 dagen begint te lopen.[312] Indien de consument niet thuis was bij de levering en het pakje moet gaan afhalen bij een afhaalpunt, zal de termijn slechts beginnen lopen wanneer de consument het daar oppikt.[313] Betreft een overeenkomst zowel de levering van goederen als de levering van diensten (gemengde overeenkomsten), dan vangt de termijn aan zoals bij een verkoopovereenkomst, d.w.z. alsof de overeenkomst enkel betrekking heeft op goederen. Dit is eigenlijk vrij logisch en het consumentvriendelijkst.

---

311 *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 16.

312 R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 31.

313 E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 142.

215. Zowel de Richtlijn Consumentenrechten als de wettekst van Boek VI spreken van de termijnen "14 dagen na" het sluiten van de overeenkomst of het fysiek in bezit nemen van de goederen en niet van "14 dagen na de dag volgend" op het sluiten van de overeenkomst of het fysiek in bezit nemen van de goederen. Doch, de Richtlijn Consumentenrechten bepaalt dat alle termijnen moeten worden berekend volgens de bepalingen van de EU Verordening 1182/71 van 3 juni 1971.[314] Die verordening bepaalt in artikel 3.1, tweede lid dat de *dies a quo* niet mag worden meegeteld. Vandaar dat hierboven bij de berekeningen van de termijnen werd gesproken van de terminologie "de dag volgend op".[315] De WMPC hanteerde reeds deze laatste formulering. Alhoewel Boek VI dus niet meer uitdrukkelijk spreekt van "de dag volgend op", verandert er in de praktijk niets ten opzichte van de WMPC. Volledigheidshalve dient te worden meegegeven dat de Verordening bepaalt dat "dagen" kalenderdagen zijn (art. 3.3) en indien de herroepingstermijn eindigt op een zaterdag, zondag of feestdag, die termijn wordt verlengd tot de eerst volgende werkdag (art.3. 4).

2.2.3. Uitoefening van het herroepingsrecht

216. De consument moet de onderneming voor het verstrijken van de herroepingstermijn op de hoogte stellen van zijn beslissing om de overeenkomst te herroepen (art. VI.49, §2 WER). Het volstaat om de mededeling betreffende de uitoefening van het herroepingsrecht te verzenden voordat de herroepingstermijn is verstreken. De consument draagt hiervoor de bewijslast (art. VI.49, §4 WER).

217. Uitgangspunt is dat de consument *vormvrij* kan herroepen. De consument kan gebruik maken van het herroepingsformulier dat de onderneming moet meedelen, maar het is natuurlijk geen verplichting. Het afgeven van elk andere duidelijke en ondubbelzinnige verklaring per e-mail, brief, telefoongesprek etc. zal volstaan (art. VI.49, §1, 1° en 2° WER). Bij een telefoongesprek zal mogelijks

[314] Verordening 1182/72 van de Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltermijnen, Pub. L 124/1.
[315] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 202.

wel een bewijsprobleem ontstaan, het is namelijk de consument die dient aan te tonen dat hij -tijdig- van zijn herroepingsrecht gebruik heeft gemaakt. De consument heeft er dan ook belang bij gebruik te maken van een duurzame gegevensdrager wanneer hij zijn herroeping kenbaar maakt aan de onderneming.[316] In tegenstelling tot de DCFR[317] (Boek II-5:102) voorzag de Richtlijn Consumentenrechten niet in de mogelijkheid om de overeenkomst te herroepen door het louter terugzenden van de goederen.[318] De *ratio* hiervan is nogal evident: de onderneming zal doorgaans niet weten van wie de teruggestuurde goederen zijn. Het verzenden van de goederen tezamen met een verklaring is uiteraard wel mogelijk.

218. Tot slot bepaalt artikel VI.49, §3 WER dat indien de consument de mogelijkheid krijgt om de overeenkomst te herroepen via een elektronisch modelformulier of via een andere ondubbelzinnige verklaring op de website van de onderneming, moet de ondernemer de bevestiging van de herroeping op een duurzame gegevensdrager meedelen aan de consument. Dit kan bijvoorbeeld door een bevestigingsbericht te sturen per e-mail of per sms.[319]

2.2.4. Aanvangen diensten tijdens herroepingstermijn

219. Artikel VI.46, §8 WER bepaalt dat wanneer de consument wenst dat er wordt gestart met de uitvoering van de gevraagde dienst[320] tijdens de in artikel VI.47, §2 WER vermelde herroepingstermijn, de onderneming de consument zijn uitdrukkelijk akkoord moet eisen. Gelet op het belang van de precontractuele informatieplicht, is het vereist dat deze toestemming wordt bekomen voordat de consument gebonden is.[321]

---

316 *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 38.
317 Draft Common Frame of Reference
318 R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 37.
319 Overweging 45 van de richtlijn consumentenrechten.
320 Deze vereiste is ook van toepassing bij de levering van water, gas of elektriciteit die niet gereed voor verkoop zijn gemaakt in een beperkt volume of in een bepaalde hoeveelheid, en op de levering van stadsverwarming.
321 G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 197.

2.2.5. Uitzonderingen op herroepingsrecht

220. Net zoals onder de WMPC heeft de consument in een limitatief aantal gevallen geen herroepingsrecht. De lijst van uitzonderingen werd wel aanzienlijk uitgebreid van 6 naar 14 gevallen (art. VI.53 WER).[322] Het doel van deze uitzonderingen is tweeledig. Enerzijds het tegengaan van speculatie door de consument en anderzijds het vermijden van situaties waarin de nadelen van het toekennen van een herroepingsrecht voor de onderneming niet opwegen tegen de voordelen voor de consument. Dit laatste bevat voornamelijk de gevallen waarin de onderneming de goederen niet opnieuw kan verkopen.[323] Aangezien de uitzonderingen op het herroepingsrecht zeer belangrijk zijn wordt de volledige lijst besproken. Het herroepingsrecht geldt niet indien:

> 1° *de dienstenovereenkomsten na volledige uitvoering van de dienst als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande instemming van de consument, en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest zodra de onderneming de overeenkomst volledig heeft uitgevoerd;*

221. Het betreft dienstenovereenkomsten die zijn aangevangen tijdens de herroepingstermijn zoals bepaald in artikel VI.46, §8 WER (supra nr. 219). Voortaan blijven dergelijke overeenkomsten herroepbaar tenzij de dienstverrichting volledig is uitgevoerd tijdens de herroepingstermijn, mits uitdrukkelijke en voorafgaande instemming van de consument. Daarnaast is het essentieel dat de consument voorafgaandelijk heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest bij volledige uitvoering van de dienst. Het betreffen cumulatieve voorwaarden. Onder de WMPC was deze uitsluiting gevoelig ruimer: een consument verloor reeds zijn herroepingsrecht wanneer de uitvoering van de dienst mits instemming van de consument tijdens de herroepingstermijn werd aangevangen (art. 47, §4, 1° WMPC). Voortaan geldt er hieromtrent dus een gunstigere consumentenbescherming.

---

[322] Nieuw zijn de artikelen VI.53, 2°, 4°, 5°, 6°, 7°, 8°, 11,° en 13° WER.

[323] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 151.

2° *de levering of verstrekking van goederen of diensten waarvan de prijs gebonden is aan schommelingen op de financiële markt waarop de onderneming geen invloed heeft en die zich binnen de herroepingstermijn kunnen voordoen;*

222. Denk bijvoorbeeld aan de levering van olie en andere brandstoffen. Daarnaast kunnen ook metalen zoals zilver en goud onderhevig zijn aan schommelingen op de financiële markt waarop de onderneming geen invloed heeft.

3° *de levering van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, of die duidelijk voor een specifieke persoon bestemd zijn;*

223. Zie ook de definitie van "volgens de specificaties van de consument vervaardigde goederen" (supra nr. 54). Nogmaals kan worden gesteld dat het hier vooral gaat om maatwerk zoals een trouwkleed of kostuum. Andere typische voorbeelden zijn fotoalbum, uitnodigingen etc.

4° *de levering van goederen die snel bederven of met een beperkte houdbaarheid;*

5° *de levering van verzegelde goederen die niet geschikt zijn om te worden teruggezonden om redenen van gezondheidsbescherming of hygiëne en waarvan de verzegeling na de levering is verbroken;*

224. Dit is een nieuwe maar vrij logische bepaling. Het is eigenlijk vreemd dat de WMPC deze bepaling nog niet bevatte. Hierbij valt voornamelijk te onthouden dat het moet gaan om goederen die om gezondheidsredenen of hygiëne niet kunnen worden teruggestuurd én waarbij de zegel is verbroken. Het betreffen cumulatieve voorwaarden. Wanneer bijvoorbeeld losse onderbroeken worden gekocht (dus zonder verzegeling) via een overeenkomst op afstand zou deze aankoop in principe kunnen worden herroepen. Een verzegeling kan de vorm

aannemen van een beschermende verpakking of een beschermolie.[324] Daarnaast moet het ook effectief gaan om goederen die omwille van hygiënische of gezondheidsredenen niet kunnen worden teruggestuurd. Bijvoorbeeld parfum zal hier niet onder vallen, ook al is het verzegeld. Ondergoed, lippenstift, matrassen of scheerapparaten daarentegen wel.

> 6° *de levering van goederen die na levering door hun aard onherroepelijk vermengd zijn met andere producten;*

225. Schoolvoorbeeld hierbij zijn brandstoffen. Bijvoorbeeld wanneer de olie eenmaal in het reservoir is geleverd, zal er geen mogelijkheid meer zijn om die olie af te scheiden van de voorraad die reeds aanwezig was.[325]

> 7° *de levering van alcoholische dranken waarvan de prijs is overeengekomen bij de sluiting van de verkoopovereenkomst, maar waarvan de levering slechts kan plaatsvinden na 30 dagen, en waarvan de werkelijke waarde afhankelijk is van schommelingen van de markt waarop de onderneming geen invloed heeft;*

226. Deze bepaling is hoofdzakelijk gericht om het herroepingsrecht met betrekking tot *primeurwijnen* te beperken.[326] Deze toevoeging is er gekomen omwille van de speculatieve aard die dergelijke overeenkomsten hebben.

> 8° *overeenkomsten waarbij de consument de onderneming specifiek verzocht heeft hem te bezoeken om daar dringende herstellingen of onderhoud te verrichten; wanneer echter de onderneming bij een dergelijk bezoek aanvullende diensten verleent waar de consument niet expliciet om heeft gevraagd, of andere goederen levert dan vervangstukken die noodzakelijk gebruikt worden om het onderhoud of de herstellingen uit te*

---

[324] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 63.
[325] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 795.
[326] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 40.

voeren, is het herroepingsrecht op die aanvullende diensten of goederen van toepassing;

227. Deze uitzondering heeft hier eigenlijk weinig belang. Zoals reeds vermeld (supra nr. 49) is het verzoeken aan een onderneming om een herstelling of onderhoud te komen verrichten namelijk geen verkoop op afstand, het is een buiten de verkoopruimte gesloten overeenkomst. Voor de buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten is deze uitzondering wel van belang. Anders zou het zeer moeilijk worden om nog iemand op te bellen om dringende herstellingen te komen uitvoeren. Mocht de onderneming daarnaast diensten of goederen leveren waar niet om werd verzocht of die niet noodzakelijk zijn, verkrijgt de consument voor die goederen of diensten toch een herroepingsrecht.

9° *de levering van verzegelde audio- en verzegelde video-opnamen en verzegelde computerprogrammatuur waarvan de verzegeling na levering is verbroken*

228. Vanaf wanneer de verzegeling is verbroken kunnen dergelijke goederen niet meer worden teruggezonden. De consument heeft dus niet het recht om de aard, de kenmerken en de werking ervan na te gaan. Uiteraard blijft het mogelijk om te herroepen wanneer de verzegeling onaangetast blijft.

10° *de levering van kranten, tijdschriften of magazines, met uitzonderingen van overeenkomsten voor een abonnement op dergelijke publicaties;*

229. Ten tijde van de WMPC werd geen onderscheid gemaakt tussen een eenmalige aankoop en het nemen van een abonnement. Het was dan ook niet mogelijk om het nemen van een abonnement te herroepen.[327] Voortaan bepaalt Boek VI dat het wel mogelijk is om abonnementen te herroepen.

11° *overeenkomsten die zijn gesloten tijdens een openbare veiling;*

[327] S. CLAEYS, "Overeenkomsten met consumenten", in *De nieuwe wet marktpraktijken en consumentenbescherming: volledig overzicht van oud en nieuw,* Brussel, Larcier, 79.

230. Voor de definitie van openbare veilig zie artikel I.8, 36° WER (supra nr. 80). Deze uitzondering is eigenlijk vrij logisch en had in principe zelf niet moeten worden opgenomen. Het is namelijk essentieel aan een openbare veiling dat consumenten persoonlijk aanwezig zijn of de mogelijkheid krijgen om persoonlijk aanwezig te zijn op de veiling. Onlineplatforms zoals eBay vallen niet onder deze uitzondering.[328]

> 12° *de terbeschikkingstelling van accommodatie anders dan voor woondoeleinden, vervoer, autoverhuurdiensten, catering en diensten met betrekking tot vrijetijdsbesteding, indien in de overeenkomsten een bepaalde datum of periode van uitvoering is voorzien;*

231. Deze bepaling herneemt de uitzonderingen op het herroepingsrecht die ten tijde van de WMPC lag vervat in het KB van 18 november 2002. Dit KB is opgeheven maar de inhoudelijke bepalingen zijn voortaan opgenomen in Boek VI.

In bepaalde teksten staat te lezen dat België enkel een uitzondering op het herroepingsrecht heeft voorzien voor goederenvervoer.[329] Dit zou met zich meebrengen dat vervoer van passagiers wel vatbaar is voor herroeping. Met andere woorden, vliegtuigtickets zouden dan kunnen worden herroepen. Uiteraard was dit een vergissing van de Belgische wetgever. Onze wetgever had oorspronkelijk de lijst van uitzonderingen letterlijk gekopieerd uit de Richtlijn Consumentenrechten. Die Richtlijn Consumentenrechten sluit echter overeenkomsten voor passagiersvervoerdiensten uit van haar toepassingsgebied. Bijgevolg moest de Richtlijn geen uitzondering voorzien voor passagiersvervoer. Daarom heeft de Belgische wetgever dit nog tijdig rechtgezet en is nog

---

[328] Overweging 24 Richtlijn Consumentenrechten.

[329] Zie o.a. R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 9; T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 794; E. TERRYN, "La transposition de la directive droits des consommateurs en Belgique – champs d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 392.

steeds geen enkele vervoerovereenkomst vatbaar voor herroeping, indien in de overeenkomst een bepaalde datum of periode van uitvoering is voorzien.

> 13° *de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd, als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de consument en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht daarmee verliest;*

232. Denk hierbij aan films op aanvraag die worden geleverd via een decoder of muziek die niet op een cd wordt aangekocht, maar enkel is vervat of gecodeerd in een geluidsbestand etc.[330]

> 14° *de overeenkomsten voor diensten voor weddenschappen en loterijen.*

2.2.6. Gevolgen van de herroeping

a. Gevolgen voor de consument

233. Naar aanleiding van de omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten bepaalt voortaan Boek VI uitdrukkelijk de gevolgen voor zowel de consument als voor de onderneming wanneer er wordt overgegaan tot een herroeping. Vooreerst is de consument verplicht om de goederen onverwijld en in elk geval binnen de 14 kalenderdagen na de dag waarop hij zijn herroeping aan de onderneming heeft meegedeeld aan de onderneming terug te zenden of te overhandigen. Het is voldoende dat de goederen zijn verstuurd voor het verstrijken van de 14 kalenderdagen (art. VI.51, §1 WER).[331] Ten tijde van de WMPC moest de consument het geleverde goed terugsturen binnen een redelijke termijn na het uitoefenen van zijn herroepingsrecht.

---

[330] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 793.
[331] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 80.

234. Net zoals algemeen werd aangenomen onder de WMPC op basis van het arrest *Heine*[332] bepaalt voortaan artikel VI.51, §1 WER uitdrukkelijk dat de consument alleen gehouden is tot betaling van de directe kosten van het terugzenden van de goederen. De onderneming zal echter de kosten betalen indien ze daarmee instemt of indien ze de consument niet conform artikel VI.47, §1, 9° WER heeft ingelicht dat hij de kosten voor de terugzending zal moeten dragen (art. VI.51, §1 WER). Administratieve kosten die gemaakt zijn door de onderneming naar aanleiding van de terugzending of herroeping mogen niet aan de consument worden doorgerekend, aangezien dat geen directe kosten zijn.[333]

235. Tijdens de herroepingstermijn mag de consument de aard, de kenmerken en de werking van de goederen vaststellen. Slechts wanneer hij verder gaat dan dat zal hij een vergoeding voor de waardevermindering van het goed verschuldigd zijn (art. VI.51, §2 WER). De consument mag bijvoorbeeld een jurk passen maar mag het niet dragen tijdens een galabal. De bewijslast ligt hier bij de onderneming die zal moeten aantonen dat de consument meer heeft gedaan dan noodzakelijk om de aard, kenmerken en werking van de goederen vast te stellen. Bij goederen met een elektronische klok zal dit bewijs eenvoudiger kunnen worden geleverd dan bij andere goederen.[334]

Artikel VI.51, §2 WER ligt in de lijn met wat het Europese Hof van Justitie eerder oordeelde in het arrest *Messner*, waarin het Hof zich uitsprak over de gevolgen van het gebruik van een goed gedurende de bedenktermijn.[335] Er werd geoordeeld dat de handelaar geen compenserende vergoeding van de consument kon eisen voor het gebruik van het goed, wanneer hij dat deed om het goed te keuren en uit te proberen. Het Hof liet de handelaar daarentegen wel toe om een compenserende vergoeding te eisen in geval de consument het goed heeft

---

[332] HvJ 15 april 2010, *Heinrich Heine,* zaak C-511/08; S. CLAEYS, "Overeenkomsten met consumenten", in *De nieuwe wet marktpraktijken en consumentenbescherming: volledig overzicht van oud en nieuw,* Brussel, Larcier, 78.

[333] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 204.

[334] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 40.

[335] HvJ 3 september 2009, *Messner,* zaak C-489/07.

gebruikt op een wijze die onverenigbaar is met de beginselen van burgerlijk recht.[336]

236. STEENNOT en TERRYN merken echter twee verschillen op tussen artikel VI.51, §2 WER en het arrest *Messner*. Vooreerst lijkt artikel VI.51, §2 WER de consument meer onderzoeksmogelijkheden te bieden dan wat reeds werd aanvaard op basis van het arrest. Boek VI biedt voortaan de mogelijkheid om ook "de werking" van de goederen na te gaan.[337] Wat dient te worden begrepen onder "de werking van de goederen vaststellen" wordt nergens toegelicht. Het is dan ook maar de vraag hoe breed dit begrip zal worden geïnterpreteerd door de rechtbanken. Wil het in overeenstemming zijn met het oorspronkelijk doel van het herroepingsrecht is een beperkte interpretatie raadzaam. Zo zal een Smartphone geen uren mogen worden gebruikt om de werking van de batterij te vergelijken met de accuduur die werd aangegeven op de website. Kort even de internetfuncties of de camera testen van de GSM zou dan weer wel mogelijk zijn. Daarbij stelt TERRYN zich de vraag of hiermee niet verder is gegaan dan noodzakelijk. De doelstelling van het herroepingsrecht bij overeenkomsten op afstand is om een informatietekort te compenseren, veroorzaakt door het op afstand contracteren. Het herroepingsrecht maakt het op deze manier mogelijk om de consument in dezelfde positie te plaatsten als in een gewone winkel. Wanneer de consument daarnaast *de werking* van de goederen mag vaststellen geniet hij meer rechten dan wat hij in de winkel zou hebben.[338] Hierbij dient te worden opgemerkt dat de memorie van toelichting en de Guidance bij de Richtlijn Consumentenrechten dit heeft proberen in te perken door te stellen dat de consument de aard, de kenmerken en de werking van de goederen mag controleren, doch slechts op dezelfde manier als hij dat *in een winkel* zou mogen doen.[339] Volgens de Guidance mag de consument geen huishoudelijke toestellen zoals keukenapparatuur testen aangezien dit in een winkel ook niet kan en het gebruik ervan onvermijdelijk sporen nalaat. Ook mag geen software op een

[336] HvJ 3 september 2009, *Messner,* zaak C-489/07, overweging 23-26.
[337] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 40.
[338] E. TERRYN, "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 937.
[339] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 39.

computer worden geconfigureerd aangezien de redelijke kosten voor het opnieuw instellen van dergelijke apparatuur een waardevermindering vormt.[340] Het zal uiteindelijk afwachten zijn in welke mate de rechters gevolg geven aan de niet-bindende verklaring in de memorie van toelichting en de Guidance.

Ten tweede liet het Hof van Justitie toe dat de ondernemer een compenserende vergoeding vraagt aan de consument voor het gebruik van het goed, doch niet in een vergoeding voor waardevermindering van het goed.[341] Volgens STEENNOT en TERRYN is er wel degelijk een onderscheid. Een compenserende vergoeding voor het gebruik dat de consument heeft kunnen maken, wordt berekend op basis van de voordelen die de consument heeft kunnen genieten. Daarentegen wordt een vergoeding voor de waardevermindering van het goed berekend in functie van de schade die de onderneming lijdt, omwille van het feit dat zij het goed niet langer als nieuw zal kunnen verkopen. Een vergoeding voor waarde-verminderingen zal in bepaalde gevallen een stuk hoger zijn dan een compenserende vergoeding voor het gebruik.[342] Voortaan is dus volgens artikel VI.51, §2 WER een vergoeding voor waardevermindering mogelijk. Dit kan dus hoge kosten met zich meebrengen voor de consument. Maar dit is eigenlijk vrij logisch. Wanneer de consument te goede trouw de aard, de kenmerken en de werking van het goed vaststelt en dit een waardevermindering aan het goed heeft voortgebracht, zal de consument niet gehouden zijn deze waardevermindering te betalen. Het is enkel wanneer hij verder gaat dan de opgesomde onderzoeksmogelijkheden dat hij de waardevermindering zal moeten vergoeden. Naar mijn mening is deze bepaling meer gerechtvaardigd dan wat in het arrest *Messner* werd geoordeeld. Het is een gepaste sanctie voor het niet respecteren van de consument zijn onderzoeksmogelijkheden en een eerlijke vergoeding voor de onderneming.

237. Bovendien bepaalt artikel VI.51, §2 *in fine* WER dat de consument geen vergoeding voor waardevermindering zal verschuldigd zijn wanneer de

[340] Guidance Document Richtlijn Consumentenrechten, juni 2014, 53.
[341] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 40.
[342] Ibid., 40.

onderneming heeft nagelaten de consument te informeren over het herroepingsrecht en de voorwaarden, termijnen en modaliteiten voor de uitoefening van dit recht, of heeft nagelaten het herroepingsformulier te verstrekken. Deze bepaling moet worden gecombineerd met het feit dat in dergelijke gevallen de herroepingstermijn wordt verlengd met 12 maanden (art. VI.48 WER). Deze sanctie zou echter weinig nut hebben indien de consument voor het gebruik van het goed gedurende deze verlengde termijn een vergoeding voor slijtage zou verschuldigd zijn.[343]

238. Indien een consument zijn herroepingsrecht uitoefent nadat hij een verzoek heeft gedaan om de diensten te laten aanvangen tijdens de herroepingstermijn overeenkomstig artikel VI.46, §8 WER, dient de consument slechts een bedrag te betalen aan de onderneming dat evenredig is aan hetgeen reeds geleverd. Het evenredige bedrag dat de consument aan de onderneming moet betalen wordt berekend op grond van de totale prijs zoals vastgesteld in de overeenkomst. Daarbij geldt er een correctiemechanisme dat stelt dat indien de totale prijs excessief is, het evenredig bedrag wordt berekend op grondslag van de marktwaarde van de geleverde dienst (art. VI.51, §3 WER).

239. Bovendien zal de consument geen enkele vergoeding dienen te betalen voor de uitvoering van diensten tijdens de bedenktermijn indien de onderneming heeft nagelaten de consument te informeren over het herroepingsrecht of over het feit dat hij bij de uitoefening van dit recht een vergoeding verschuldigd kan zijn voor hetgeen reeds werd gepresteerd. Evenmin zal de consument enige vergoeding verschuldigd zijn voor hetgeen werd gepresteerd of geleverd indien de onderneming niet kan bewijzen dat de consument er uitdrukkelijk heeft om verzocht om binnen de bedenktermijn te starten met de uitvoering van de overeenkomst (art. VI.51, §4 WER).[344] Daarnaast zal een consument geen enkele vergoeding verschuldigd zijn indien aan bepaalde voorwaarden niet is voldaan

[343] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 40.
[344] Ibid., 40.

met betrekking tot digitale inhoud die niet op een materiële drager is geleverd (zie art. VI.51, §4, 2° WER).

240. Tot slot bepaalt artikel VI.52, §5 WER dat de consument op geen enkele wijze aansprakelijk kan worden gesteld voor het uitoefenen van zijn herroepingsrecht, tenzij voor de hierboven vernoemde vergoedingen. Volgens STEENNOT en TERRYN kan hieruit worden afgeleid dat de consument niet aansprakelijk kan worden gesteld voor hetgeen verkeerd loopt tijdens het transport van de goederen naar de onderneming. Dit zou ook blijken uit het feit dat het bewijs van het terugzenden van de goederen volstaat opdat de onderneming ertoe gehouden is om de van de consument ontvangen goederen terug te betalen.[345]

b. Gevolgen voor de onderneming

241. Wanneer de consument gebruik heeft gemaakt van zijn herroepingsrecht dient de onderneming alle van de consument ontvangen bedragen terug te betalen, inclusief de leveringskosten van de goederen aan de consument. Deze betaling dient uiterlijk te gebeuren binnen de 14 dagen na de dag waarop de onderneming kennis heeft gekregen van de herroeping (art. VI.50, §1 WER). Deze termijn is ingekort in vergelijking met artikel 47, §3 WMPC waar de termijn nog 30 dagen bedroeg.

242. Voor verkoopovereenkomsten geldt er een langere termijn voor terugbetaling: in dat geval mag de onderneming wachten tot zij alle goederen heeft teruggekregen of tot dat de consument heeft aangetoond dat hij de goederen heeft teruggezonden. Indien de onderneming heeft aangeboden de goederen zelf af te halen (art. VI.50, §3 WER) of indien de consument hierover voorafgaandelijk niet is geïnformeerd geldt deze bepaling niet.[346] Deze laatste mogelijkheid staat niet in de wet, noch in de Richtlijn Consumentenbescherming. Het is louter de memorie van toelichting die deze mogelijkheid toevoegt. Het is dan ook de vraag of dit mogelijk is gelet op het maximale harmonisatiekarakter

[345] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 41.
[346] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 39.

van de Richtlijn. Daarnaast is het de vraag welk belang kan worden gegeven aan de memorie van toelichting. STEENNOT en TERRYN merken daarbij op dat artikel VI.50, §3 WER consumenten zou kunnen tegenhouden om hun herroepingsrecht uit te oefenen: consumenten willen niet het risico lopen om niet terug betaald te worden nadat ze de goederen hebben terugbezorgd.[347] Dit kan worden beaamd, al zal het risico voor de onderneming minstens even groot zijn als zij eerst de consumenten dienen terug te betalen en daarna moeten wachten op de terugzending. Het bedrieglijk niet terugzenden van de goederen zou waarschijnlijk vaak voorkomen indien de onderneming eerst moet terugbetalen vooraleer het goed wordt teruggestuurd.

243. Daarnaast dient de onderneming de bedragen terug te betalen met hetzelfde betaalmiddel als hetgeen werd gebruikt door de consument, tenzij de consument uitdrukkelijk instemt met een ander betaalmiddel (art. VI.50, §1 lid 2 WER). Deze instemming kan door de consument niet vooraf worden gegeven. De instemming kan slechts worden verkregen op het ogenblik van de terugbetaling. De *ratio legis* van deze bepaling is om te vermijden dat onderneming zich het recht zouden voorbehouden om de terugbetaling te verrichten in aankoopbonnen.[348] Terugbetaling in aankoopbonnen is dus mogelijk, maar dan enkel mits het akkoord van de consument of indien de consument de initiële aankoop zelf heeft betaald met aankoopbonnen. In geen geval mag de consument bij een terugbetaling kosten hebben.

244. De onderneming dient ook de leveringskosten terug te betalen. Zoals aangehaald was deze praktijk reeds gekend ten tijde van de WMPC naar aanleiding van het arrest *Heine.* [349] Indien de onderneming verschillende leveringswijzen aanbiedt dient de onderneming slechts de kosten terug te

[347] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 38.
[348] Ibid., 38.
[349] HvJ 15 april 2010, *Heinrich Heine,* zaak C-511/08.

betalen voor de goedkoopste standaardlevering en niet de hogere kosten die bijvoorbeeld verbonden zijn aan een expresslevering (art.VI.50,§2).[350]

c. *Risico*

245. Noch de Richtlijn Consumentrechten, noch Boek VI bevat een reglementering omtrent het risico van beschadiging door derden of van verlies van het goed. Ook de WMPC bevatte geen dergelijke regeling, maar algemeen werd aangenomen dat de koop retroactief ophoudt te bestaan wanneer het herroepingsrecht wordt uitgeoefend. Op die manier zal de onderneming het risico dragen van verlies of diefstal.[351] Deze redenering kan worden gevolgd met betrekking tot Boek VI. Uiteraard zal dit niet gelden wanneer de consument onzorgvuldig is geweest.

d. *Lot aanvullende overeenkomsten.*

246. Voor de definitie van aanvullende overeenkomsten zie randnummer 88. Artikel VI.52, §2 WER stelt dat een geldige herroeping automatisch een einde stelt aan elke aanvullende overeenkomst zonder kosten voor de consument.[352] Deze bepaling laat de specifieke regels omtrent de herroeping van een contract voor de levering van een goed of dienst en de gevolgen voor de daaraan gelieerde kredietovereenkomst, onverlet.[353] Doch, inhoudelijk komen beide regels op hetzelfde neer.

e. *Verbintenisrechtelijke gevolgen*

247. Voortaan bepaalt Boek VI dat de uitoefening van het herroepingsrecht de partijen niet verplicht om de overeenkomst op afstand verder uit te voeren. Dit is

---

[350] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 792.
[351] E. TERRYN, "*Bedenktijden in het consumentenrecht: het herroepingsrecht als instrument van consumentenbescherming",* Antwerpen, Intersentia, 2008, 443; S. CLAEYS, "Overeenkomsten met consumenten", in *De nieuwe wet marktpraktijken en consumentenbescherming: volledig overzicht van oud en nieuw,* Brussel, Larcier, 80.
[352] Uitgezonderd de vergoeding voor waardevermindering en de vergoeding voor reeds gepresteerde diensten.
[353] Artikel VII.92 WER.

vrij logisch en werd onder het regime van het WMPC reeds aangenomen op basis van het gemeen recht (art.VI.52, §1, 1° WER).[354]

2.3. Impact

248. De Richtlijn Consumentenrechten voorziet in verschillende extra maatregelen om de consumentenbescherming te verhogen wanneer een overeenkomst op afstand wordt gesloten. Boek VI heeft deze regels nauwkeurig overgenomen. Hierdoor zijn in vergelijking met de WMPC de regels van Boek VI gedetailleerder uitgewerkt.

248. De Europese wetgever wil met een uitbreiding van de informatie de consument beter beschermen. Dit is zeker het geval voor bepaalde informatie. Denk bijvoorbeeld aan de informatie omtrent de interoperabiliteit van digitale inhoud. Grootste nieuwigheid is dat voortaan de onderneming een herroepingsformulier moet meedelen. Het Europees herroepingsformulier zou moeten bijdragen tot een hoger consumentenvertrouwen.[355] Daarnaast voorziet Boek VI voortaan ook in specifieke informatieverplichtingen voor overeenkomsten gesloten op websites of op elektronische wijze. Het is echter de vraag of de consument deze informatie effectief leest. Meer informatie staat immers niet noodzakelijk garant voor een hogere consumentenbescherming.

249. De Richtlijn Consumentenrechten bevat soms geen privaatrechtelijke sancties indien bepaalde informatie niet is meegedeeld. Ook Boek VI heeft hiervoor geen bijkomende sancties voorzien. De vraag is dan ook wat het nut is van zo'n uitgebreide lijst van informatie als er hierop geen sanctie is voorzien indien de informatie niet wordt meegedeeld.[356] Al is het onzeker of de nationale wetgevers in bijkomende sancties kunnen voorzien.

---

354 G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 207.

355 M. DESOMER en B. BALLESTER, "De nieuwe Richtlijn Consumentenrechten in het kort", *DCCR* 2011, nr. 92-93, 247.

356 R. STEENNOT, "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *REDC* 2013/3-4, 34.

250. Naast de informatieverplichtingen is er ook veel aandacht besteed aan het uitoefenen van het herroepingsrecht. Voortaan wordt de berekening van de bedenktermijn uitdrukkelijk door de wet bepaald. Daarnaast heeft de Europese wetgever bijzondere aandacht besteed aan de gevolgen bij het uitoefenen van de consument zijn herroepingsrecht. Deze uitgebreide regeling moet leiden tot meer rechtszekerheid en effectiviteit van het herroepingsrecht.[357] De regeling is echter zodanig uitgebreid dat het ingewikkeld wordt. Voor een doorsnee consument is het niet bijvoorbeeld niet meer duidelijk wanneer de onderneming geen vergoeding mag vragen bij een uitvoering van een dienst tijdens de bedenktermijn.

251. De grootste nieuwigheid is misschien wel dat de consument de werking van het goed kan nagaan en wanneer hij verder gaat dan dat, dat hij dan een vergoeding voor de waardevermindering van het goed dient te betalen. Veel ondernemingen bepalen in hun algemene voorwaarden echter dat het herroepen van gebruikte goederen tijdens de bedenktermijn niet mogelijk is. Dergelijke clausules zijn dus niet meer mogelijk. De consument kan namelijk de werking nagaan van een goed zoals hij in een winkel zou kunnen. Zelfs een gebruik dat verder gaat dan wat nodig is om het goed te testen, leidt niet automatisch tot het verlies van het herroepingsrecht. De consument zal dan enkel gehouden zijn om een vergoeding te betalen voor de waardevermindering.

252. TERRYN vraagt zich terecht af of het evenwicht tussen de belangen van ondernemingen en consumenten niet zoek is geraakt. Ze betreurt het feit dat ondernemingen zullen worden geconfronteerd met herroepingen van goederen die daarna niet meer kunnen worden verkocht.[358] De onderneming kan misschien wel nog een billijke waardevermindering krijgen, maar ze kan uiteindelijk het goed niet meer aan de restprijs verkopen. Zo heeft het Duitse Bundesgerichtshof geoordeeld dat het opvullen van een waterbed niet verder

[357] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 144.

[358] E. TERRYN, "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 127.

ging dan noodzakelijk om de werking van het bed te kunnen testen.[359] In dergelijke gevallen zal de onderneming geen vergoeding voor waardevermindering krijgen en zal het uiterst moeilijk zijn om het waterbed nog te kunnen verkopen.

253. Ook de lijst van uitzonderingen op het herroepingsrecht is uitgebreid. Het is een logische lijst waarbij er is tegemoet gekomen aan de kritieken die hieromtrent bestonden onder de WMPC. Zo kunnen voortaan verzegelde hygiënische goederen niet meer worden herroepen, indien de verzegeling is verbroken. Positief is wel dat voortaan de consument een herroepingsrecht blijft hebben indien tijdens de herroepingstermijn reeds werd aangevangen met de dienst.

254. Helaas is er nog steeds geen wettelijke regeling omtrent het risico van verlies of diefstal van het goed. Reeds ten tijde van de WHPC en WMPC werd hier om duidelijkheid gevraagd. Het was dan ook een uitgelezen kans om met Boek VI duidelijkheid te scheppen, zeker aangezien de Richtlijn Consumentenrechten hieromtrent niets heeft geharmoniseerd.

255. De impact van de Belgische wetgever op de regelgeving inzake overeenkomsten op afstand is dus eigenlijk gering. Zoals blijkt is het vooral de Europese Richtlijn Consumentenrechten die alles nauwgezet regelt. Waar er desgevallend nog ruimte was om bepaalde niet-geharmoniseerde gebieden te regelen komt de Belgische wetgever naar mijn inzien wel enigszins tekort.

3. Buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten.

Zoals reeds vermeld voorziet de Richtlijn Consumentenrechten in dezelfde reglementering voor buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten als voor overeenkomsten op afstand, met uitzondering van de formele vereisten (art. 7 en 8 van de richtlijn). De inhoudelijke regels zullen dus grotendeels overeenstemmen. Met het oog op het behouden van de structuur van de WMPC werden in Boek VI beide overeenkomsten echter opnieuw afzonderlijk behandeld.

[359] BGH 3 november 2010, *NJW* 2011, 56.

Artikel VI.66 WER somt een aantal overeenkomsten op die niet vallen onder de regels inzake buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomsten, ook al worden ze in werkelijkheid niet in de verkoopruimte gesloten. Artikel 3.4. van de Richtlijn Consumentrechten liet aan de lidstaten toe om alle overeenkomsten met een betaling van ten hoogste 50 euro uit te sluiten. De Belgische wetgever besliste echter de uitzondering te beperken tot de verkopen met een *menslievend doel* van ten hoogste 50 euro. Dit deden ze om binnen de logica van de WMPC te blijven daar de WMPC dergelijke overeenkomsten reeds uitsloot.[360] Daarnaast blijven de uitzonderingen behouden voor de verkoop van voedingsmiddelen, dranken of andere goederen die bestemd zijn voor dagelijkse huishoudelijke consumptie die frequent en regelmatig worden geleverd, verzekeringen en overeenkomsten inzake consumentenkrediet (art. VI.66 WER).

3.1. Informatieverplichting

3.1.1. Precontractuele informatieverplichtingen

256. De precontractuele informatieverplichting voor overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten van de onderneming ligt vervat in artikel VI.64 WER. De informatie die moet worden verstrekt vooraleer de consument gebonden is, is identiek aan de informatie die moet worden verstrekt bij overeenkomsten op afstand die geen betrekking hebben op financiële diensten. Het is dan ook onnodig om alle informatieverplichtingen nog eens te bespreken. Er kan worden verwezen naar randnummer 178 e.v.. Zo zal ook bij dergelijke overeenkomsten het modelherroepingsformulier en informatie omtrent de interoperabiliteit van digitale inhoud moeten worden verstrekt. Er dringt zich echter nog een kleine nuancering op. De door de Richtlijn Consumentenrechten vereiste informatieverplichting in verband met de kosten voor het gebruik van de technieken voor communicatie op afstand voor het sluiten van de overeenkomst (art.6.1.f) en de specifieke prijsinformatie die moet worden gegeven in geval van overeenkomsten van onbepaalde duur (art.6.1.e) werden in Boek VI niet overgenomen voor wat betreft de overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten, terwijl deze informatieverplichting wel is overgenomen inzake de op afstand gesloten overeenkomsten (zie respectievelijk art. VI.45.§1.6° en 5°

[360] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 14.

WER). Er kan worden verondersteld dat de wetgever deze informatieverplichting bewust heeft weggelaten. Voor de informatie vereist op grond van artikel 6.1.f van de richtlijn is dit nog te begrijpen, maar minder begrijpelijk is dit voor de informatie die vereist is op grond van artikel 6.1.e.[361]

257. Er is echter wel een groter verschil op welke wijze deze precontractuele informatie moet worden meegedeeld. Artikel VI.65, §1 WER bepaalt inzake overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten dat de informatie op papier aan de consument moet worden verstrekt of, indien de consument hiermee instemt op een andere duurzame gegevensdrager. Bij overeenkomsten op afstand is het voldoende dat de informatie in een duidelijke en begrijpelijke taal aan de consument wordt verstrekt of beschikbaar wordt gesteld op een wijze die passend is voor de gebruikte techniek voor communicatie op afstand (art. VI.46, §1 WER). Er vallen bijgevolg twee belangrijke verschillen te noteren. Bij overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten moet de informatie op papier of eventueel op een duurzame gegevensdrager worden verstrekt, daarbij zal het niet voldoende zijn dat de informatie louter beschikbaar is gesteld. De informatie beschikbaar stellen via een website is bijgevolg niet mogelijk. In het geval van een buiten verkoopruimte gesloten overeenkomst moet de informatie naast *in een duidelijke en begrijpelijke taal*, bovendien ook *in een leesbare vorm zijn*.

258. Wanneer de onderneming nalaat de precontractuele informatie te verstreken geldt voor overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten in beginsel dezelfde sancties zoals bepaald voor overeenkomsten op afstand. Indien de onderneming de informatie betreffende extra lasten en andere kosten niet verstrekt, zal ook hier de consument deze lasten en kosten niet moeten dragen (art. VI.64, §5 WER). Daarnaast geldt ook de verlenging van de herroepingstermijn met 12 maanden indien de ondernemer de verplichte

[361] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 208.

informatie omtrent het herroepingsrecht niet heeft verstrekt (art. VI.68, lid 1 WER).

259. Artikel VI.64, §7 WER biedt de Koning de mogelijkheid om vrijstellingen op de informatieplicht te voorzien voor overeenkomsten waarbij de consument uitdrukkelijk om de diensten bij de onderneming heeft verzocht met het oog op het verrichten van herstellings- of onderhoudswerken, waarvoor de onderneming en de consument hun contractuele verplichtingen onmiddellijk nakomen en het door de consument te betalen bedrag niet meer dan 200 euro bedraagt. De Koning heeft echter nog geen vrijstellingen voorzien.

260. De WMPC kende geen precontractuele informatieverplichting voor overeenkomsten gesloten buiten de lokalen van de onderneming. Het contract diende slechts enkele gegevens te bevatten zoals de naam, het adres van de onderneming, de datum en de plaats van sluiting van de overeenkomst, de belangrijkste kenmerken van het goed, etc. Aangezien deze gegevens slechts in het contract moesten worden vermeld is dit geen precontractuele informatieverplichting. Er waren trouwens ook geen burgerrechtelijke sancties voorzien voor het niet vermelden van de gegevens, bijgevolg diende de sanctionering op civielrechtelijk vlak te geschieden volgens gemeen recht.[362] Onder de WMPC was het wel vereist dat de overeenkomst het voorwerp moest uitmaken van een geschreven overeenkomst. Daarbij moesten deze overeenkomsten een formeel herroepingsbeding bevatten (in vet gedrukte letters en in een kader los van de tekst, op de voorzijde van bladzijde). Beide vereisten waren voorgeschreven op straffe van nietigheid. Ook deze twee verplichtingen zijn echter niet meer terug te vinden in Boek VI aangezien ze niet in overeenstemming zijn met de Richtlijn Consumentenrechten.

3.1.2. Bevestiging

261. Na het sluiten van de overeenkomst moet de onderneming een kopie of bevestiging van de overeenkomst op papier aan de consument verstrekken. Indien de consument hiermee instemt mag de bevestiging op een andere

[362] R. STEENNOT, F. BOGAERT, D. BRULOOT. D. GOENS, *Wet Marktpraktijken,* Antwerpen, Intersentia, 2010, 176.

duurzame drager worden meegedeeld (art. VI.65, §2 WER). In tegenstelling tot hetgeen bepaald is bij overeenkomsten op afstand wordt niet bepaald wanneer deze kopie of bevestiging aan de consument moet worden verstrekt. Er kan echter van worden uitgegaan dat dit dient te gebeuren bij de totstandkoming van de overeenkomst.[363]

262. Voor buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten is de wijze waarop informatie moet worden meegedeeld en bevestigd strenger dan bij een overeenkomst op afstand.[364] Terwijl bij een verkoop op afstand de pre-contractuele informatie mondeling kan worden meegedeeld is het bij een buiten verkoopruimte gesloten overeenkomst vereist dat de informatie op papier of mits instemming van de consument op een andere duurzame gegevensdrager wordt verstrekt. In principe is dit vrij logisch aangezien er bij overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimte een fysiek contact plaatsvindt, dus het papier of een duurzame gegevensdrager kan eenvoudig worden afgeleverd. Daarnaast is bij een verkoop op afstand het gebruik van een duurzame gegevensdrager pas verplicht bij bevestiging van de overeenkomst.

3.2. Herroepingsrecht

3.2.1. Algemeen

263. Ook het herroepingsrecht betreffende overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten is in beginsel identiek aan datgene dat geldt voor overeenkomsten gesloten op afstand. Met de invoering van Boek VI geldt er eenzelfde herroepingstermijn van 14 dagen. Ten tijde van de WMPC bedroeg voor overeenkomsten gesloten buiten de lokalen van de onderneming nog een herroepingstermijn van 7 werkdagen. Tevens is het startpunt van de termijn gelijkgetrokken (art. VI.67, §2 WER, supra nr. 213). Daarnaast moet ook de uitoefening van de herroeping op dezelfde wijze geschieden als bij overeenkomsten op afstand (art. VI.69 WER). Onder de WMPC was vereist dat de

[363] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 47.
[364] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 209.

herroeping van een buiten de lokalen van de onderneming gesloten overeenkomst diende te gebeuren met behulp van een aangetekende brief. Voortaan kan dit dus vormvrij of via het modelformulier.

264. De bestaansreden van het herroepingsrecht inzake overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten blijft uiteraard wel verschillend aan die van de overeenkomsten op afstand. Wanneer een overeenkomst buiten de verkoopruimte wordt gesloten moet de consument een herroepingsrecht hebben omwille van de psychologische druk of het verrassingselement waarmee de consument kan geconfronteerd worden.[365] Ook wel beter gekend als het overrompelingseffect.

3.2.2. Uitzonderingen op het herroepingsrecht

265. Ook de uitzonderingen op het herroepingsrecht zijn haast identiek als diegene voor overeenkomsten op afstand (art. VI.73 WER). Enkel overeenkomsten voor diensten voor weddenschappen en loterijen zijn bij overeenkomsten op afstand niet herroepbaar terwijl dergelijke overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten wel herroepbaar zijn. Het is niet meteen duidelijk waarom deze uitzondering niet is overgenomen. Oftewel is het een vergetelheid van de wetgever, oftewel wil de wetgever proberen te verhinderen dat er via deur-aan-deur verkoop of op evenementen loterijen worden verkocht. Dit laatste lijkt een nobele gedachte.

3.2.3. Gevolgen van de herroeping

266. De gevolgen van de herroeping bij overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimte van de onderneming lopen gelijk met de gevolgen bij overeenkomsten gesloten op afstand. Het is onnodig om alles hier te herhalen. Enkel de belangrijkste bepalingen worden nog eens opgesomd.

267. Ook hier zal de consument gehouden zijn tot een vergoeding van de waardevermindering van het goed indien hij verder gaat dan nodig om de aard, de kenmerken en de werking van de goederen vast te stellen (art. VI.71, §2 WER). Net zoals bij overeenkomsten op afstand kan de consument vragen om de

[365] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 43.

levering van diensten en de levering van openbare voorzieningen te laten aanvangen tijdens de herroepingstermijn. Het vereist wel dat de consument er uitdrukkelijk om heeft verzocht op een duurzame gegevensdrager (art. VI.65, §2, lid 2 WER).

268. Indien de goederen bij de consumenten thuis zijn geleverd bij het sluiten van de overeenkomst, geldt specifiek bij buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten dat deze goederen op eigen kosten van de onderneming moet worden afgehaald indien de goederen door hun aard niet per gewone post kunnen worden teruggezonden (art. VI.71, §1, derde lid WER).

3.2.4. Verbod om een voorschot te eisen

269. Artikel 9.3. van de Richtlijn Consumentenrechten bepaalt dat voor buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten de lidstaten bestaande nationale wetgeving kunnen handhaven, waarbij het de handelaar verboden wordt om de betaling door de consument te innen gedurende een bepaalde periode na de sluiting van de overeenkomst. De WMPC kende reeds zo'n verbod zodoende heeft de Belgische wetgever de mogelijkheid die door de Richtlijn Consumenten-rechten wordt geboden ten volle benut. Artikel VI.67, §2 *in fine* WER handhaaft de WMPC en verbiedt de onderneming dus nog steeds om een voorschot te eisen of een betaling te ontvangen van de consument voor het verstrijken van een termijn van 7 werkdagen, te rekenen vanaf de dag volgend op de ondertekening van de overeenkomst. Dit verbod wordt echter niet gehandhaafd voor buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten in salons, beurzen en tentoonstellingen. Een amendement dat het verbod tijdens homeparty's wilde afschaffen werd niet aangenomen.[366]

270. De doelstelling van het verbod om een voorschot te vragen bestond en blijft erin bestaan om de consument de mogelijkheid te bieden om daadwerkelijk van zijn herroepingsrecht te genieten. Het herroepingsrecht zou haast louter

[366] G. VANDENDRIESSCHE, "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economische/ het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 210; *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 47.

hypothetisch zijn indien de consument grote inspanningen zou moeten leveren om terugbetaling te eisen van de onderneming.[367] Het blijft een moeilijke afweging of deze bepaling redelijk is. Wanneer er geen dergelijk verbod is opgenomen, kan enerzijds de consument erop speculeren dat de onderneming niet tot gerechtelijke invordering zal overgaan voor goederen en diensten van geringe waarde omdat de prijs van het goed of dienst niet opweegt tegen de kosten van een proces.[368] Anderzijds merken consumentenorganisaties op dat een verbod om voorschotten te vragen de consumenten beschermen tegen ondernemingen die voorschotten ronselen en daarna in gebreke blijven.[369] Een middenweg zou er bijvoorbeeld in bestaan een systeem uit te werken met een tijdelijke blokkering van het geld bij een betrouwbare derde. De consument betaalt onmiddellijk bij de bestelling, maar het geld blijft, zolang de bedenktermijn niet is verstreken bij de betrouwbare derde. Maakt de consument geen gebruik van zijn herroepingsrecht dan wordt het geld definitief overgemaakt aan de verkoper. Gaat hij toch over tot herroeping keert het geld terug naar de consument.[370] Het was reeds de bedoeling om een dergelijk systeem uit te werken bij Koninklijk Besluit, maar dit is er nooit van gekomen. Daarnaast is het duidelijk dat zo'n systeem zeer omslachtig is, zeker voor de gevallen wanneer het relatief goedkope goederen of diensten betreft.

280. Het valt alleszins toe te juichen dat het verbod om voorschotten te eisen niet meer wordt gehandhaafd voor buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten in salons, beurzen en tentoonstellingen. Daarentegen valt het te betreuren dat het verbod nog steeds geldt voor homeparty's. Zo mogen bijvoorbeeld geen betalingen gebeuren tijdens klassieke tupperware-avonden, ook al gaat het hier in de regel om heel banale goederen. Hierbij kan dan ook de vraag worden gesteld of deze bepaling in de praktijk niet vaak zal worden

---

[367] F. DEBUSSERÉ en J. DUMORTIER, "Distributie via nieuwe informatietechnologieën" in D. STRUYVEN, *Bestendig Handboek Distributierecht,* Antwerpen, Kluwer, 2010, 99.
[368] Vr. en Antw. Kamer, 17 juni 2009, nr. 52/77, (Vr. 135 R. DESEYN).
[369] Raad voor het Verbruik, *Advies over een voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende consumentenrechten*, 1 februari 2010, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/binaries/RvV_421_voorstel_richtlijn_consumentenrechten_NL_01_02_2010_tcm325-100979.pdf
[370] R. STEENNOT, "Verkoper mag kredietkaartnummer vragen bij bestelling op afstand", *Juristenkrant* 2009, nr. 181, 3.

geschonden. Het ware inderdaad beter geweest om deze bepaling niet in te voeren. Ook het feit dat een ondernemer geen voorschot kan eisen nadat hij werd verzocht om een dienst te verrichten bij de consument thuis doet vragen rijzen.

271. Tot slot is het eigenaardig dat er geen voorschot of betaling mag worden geëist of aanvaard voor het verstrijken van een termijn van zeven werkdagen, dit te rekenen vanaf de dag volgend op de dag van de ondertekening van de overeenkomst, terwijl de herroepingstermijn in de regel veertien werkdagen bedraagt. Dit valt te verklaren omdat de Richtlijn Consumentenrechten de lidstaten die een dergelijk verbod reeds kenden, toelaat dit verbod te behouden. Aangezien de WMPC slechts een bedenktermijn van zeven werkdagen kende, had de Belgische wetgever niet de mogelijkheid om in een betalingsverbod te voorzien voor de volledige veertien werkdagen.[371] De Richtlijn Consumentenrechten spreekt uitdrukkelijk van *behouden*. Aan de regel van de WMPC mocht bijgevolg niets inhoudelijk worden gewijzigd. Het kan dus zelfs mogelijk zijn dat de termijn van het betalingsverbod reeds zal zijn verstreken vooraleer de bedenktermijn van veertien dagen is aangevangen. Dit zal zich voordoen indien het goed na meer dan zeven werkdagen wordt geleverd. De termijn van zeven dagen vangt reeds aan bij het sluiten van de overeenkomst terwijl de veertien dagen herroepingstermijn slechts begint te lopen bij levering van het goed. Om deze redenen stellen STEENNOT en TERRYN dan ook voor om het verbod af te schaffen.[372]

3.3. Ambulante handel

272. Artikel VI.74 WER bepaalt dat de tekoopaanbieding en de verkoop van producten door middel van ambulante activiteiten slechts is toegestaan voor zover daarbij de wetgeving op die activiteiten wordt nageleefd. Voor het overige zijn de bepalingen van Boek VI daarop van toepassing. Consumenten die overeenkomsten sluiten buiten de verkoopruimten van de onderneming kunnen naar Belgisch recht dus ook worden beschermd door de wetgeving betreffende

[371] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 48.
[372] Ibid., 48.

ambulante handel.[373] Boek VI doet geen afbreuk aan de wet ambulante handel dus deze wet blijft gelden.

273. Niettemin dient een recente uitspraak van het Hof van Justitie te worden vermeld.[374] Artikel 4, §1, derde lid van de Wet Ambulante Handel stelt dat activiteiten ten huize van de consument verboden zijn voor zover deze betrekking hebben op producten of diensten voor een totale waarde van meer dan 250 euro. Daarnaast kunnen bepaalde producten niet worden verkocht tijdens een ambulante activiteit. Dit is o.a. het geval voor geneesmiddelen, brillen en contactlenzen, edele metalen, wapens, medische apparaten etc. (art. 5 KB ambulante handel). Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat deze twee bepalingen in strijd zijn met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken. Het Hof baseert zich op het feit dat de richtlijn is gesteund op het principe van maximale harmonisatie waarbij de richtlijn de oneerlijke praktijken exhaustief opsomt. Daar ambulante activiteiten handelspraktijken zijn en de Belgische verbodspalingen van artikel 5 KB ambulante handel en artikel 4, §1, derde lid van de wet ambulante handel niet voorkomen in die exhaustieve lijst zijn deze nationale bepalingen in strijd met het Europees recht.

4. Openbare verkopen.

274. De regels met betrekking tot openbare verkopen bevinden zich in de artikelen VI.75 tot VI.79 WER. Ten opzichte van de WMPC verandert er niet zodanig veel. Vooreerst is de laatste zin van artikel 65, §2 WMPC geschrapt. De Koning kan geen voorwaarden meer bepalen voor tekoopaanbiedingen en openbare verkopen van goederen door middel van een techniek voor communicatie op afstand. Dit is logisch aangezien alle verkopen op afstand, openbaar of niet, onder het toepassingsgebied van de Richtlijn Consumentenrechten vallen.[375]

---

[373] Wet van 25 juni 1993 betreffende de uitoefening en de organisatie van ambulante en kermisactiviteite, *BS* 30 september 1993.
[374] HvJ 10 juli 2014, *Commissie tegen België,* zaak nr. C-421/12; G. SORREAUX, Cour de Justice de l'Union Européeenne 10 juillet 2014, *TBH* 2014/7, 712.
[375] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 45.

275. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat het verbod van artikel 68, vierde lid WMPC is afgeschaft. Hierin werd gesteld dat de vermelding van de identiteit en gegevens van de organisator niet vervangen mag worden door de aanduiding van de ministeriële ambtenaar die belast is met de openbare verkoopverrichtingen. Hiermee wordt de inhoud van artikel VI.78 WER afgestemd op wat bepaald is in de artikelen VI.45, §2 en VI.64, §2 WER waarin wordt toegelaten dat voor alle openbare verkopen, de te verstrekken informatie deze is met betrekking tot de ministeriële ambtenaar die belast is met de openbare aankoopverrichting.[376]

276. Tenslotte verruimt artikel VI.79 WER de verantwoordelijkheden van de ministeriële ambtenaar die is belast met de verkoopverrichtingen. Hij moet namelijk zijn medewerking weigeren aan *alle verrichtingen* die niet in overeenstemming zijn met de regelen betreffende openbare verkopen. De memorie van toelichting verduidelijkt dat deze evolutie logisch is aangezien de ministeriële ambtenaar goed geplaatst is om na te gaan of de verplichtingen die gelden bij een openbare verkoop worden nageleefd door de organisator ervan.[377]

5. Onrechtmatige bedingen

277. Ook twee onrechtmatige bedingen werden inhoudelijk aangepast. Het betreft de punten 6 en 23 van artikel VI.83 WER. Hoewel de Richtlijn Consumentenrechten niet de regelgeving inzake onrechtmatige bedingen harmoniseerde, achtte de Belgische wetgever toch een inhoudelijke wijziging noodzakelijk.

278. Waar artikel 74, 6° WMPC enkel sprak over goederen en diensten spreekt artikel VI.83, 6° WER voortaan ook over "producten".[378] Ter herhaling, het begrip

[376] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 798.
[377] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 46.
[378] Het beding waarbij de onderneming zich het recht voorbehoudt om eenzijdig te bepalen of het geleverde product aan de bepalingen van de overeenkomst beantwoordt of haar het exclusieve recht geeft om een of ander beding van de overeenkomst te interpreteren, is een onrechtmatig beding.

"product" is veel ruimer dan enkel goederen en diensten daar het ook onroerende rechten en verplichtingen omvat **.**

279. Belangrijker is echter de aanpassing van artikel 74, 23° WMPC. Ten tijde van de WMPC werden enkel als onrechtmatig beschouwd: de bedingen van woonstkeuze die een andere rechter dan deze aangewezen door artikel 624,1°, 2° en 4° Gerechtelijk Wetboek bevoegd maakt in het geval *de onderneming optreedt als eiser.*[379] De consument kon bijgevolg geen aanspraak maken op het voordeel van artikel 74, 23° WMPC indien de consument de onderneming wilde dagvaarden. Volgens de memorie van toelichting was dit niet de bedoeling van het oorspronkelijk artikel en biedt artikel VI.83, 6° WER louter een verduidelijking.[380]

Het komt er dus op neer dat een beding van woonstkeuze in overeenkomsten met consumenten voortaan altijd mogelijk is,[381] maar er moet minstens één van de volgende rechters bevoegd zijn, zo niet zal het beding onrechtmatig zijn:

- de rechter van de woonplaats van de verweerder; of
- de rechter van de plaats waar de verplichtingen waarop het geschil slaat of een ervan is ontstaan, of waar ze worden, zijn of moeten worden uitgevoerd; of
- de rechter van de plaats waar de gerechtsdeurwaarder met de persoon van de verweerder heeft gesproken indien deze, of desgevallend geen van de verweerders, geen woonplaats heeft in België of in het buitenland.

Hoofdstuk 5. Verboden praktijken

1. Verkoop met verlies

280. Aan de titel "verboden praktijken" zijn geen wijzigingen aangebracht behoudens aan de regels inzake het verbod om met verlies te verkopen (art.

[379] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 798.
[380] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 47.
[381] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 798.

VI.116 en VI.117 WER). Aan die bepalingen zijn een versoepeling aangebracht ten opzichte van de WMPC. Voortaan mag bij de bepaling van de referentieprijs rekening worden gehouden met de volumekorting die de onderneming het voorafgaande jaar effectief heeft verworven. Die volumekorting mag voor vier vijfden in mindering worden gebracht. De motivering voor de 80%-grens bestaat erin dat het niet noodzakelijk zo is dat een onderneming in het lopende jaar hetzelfde volume zal realiseren of dezelfde korting opnieuw zal krijgen.[382] Onder de WMPC was het al mogelijk om rekening te houden met definitief verworven jaarkortingen bij het bepalen van de bevoorradingsprijs. Voortaan komen dus ook de niet-definitief verworven volumekorting in aanmerking, maar voor een maximum van 80%.

281. Daarnaast bepaalt artikel VI.116, §1 WER expliciet dat de regels inzake verkoop met verlies ertoe strekken *de eerlijke marktpraktijken te verzekeren tussen ondernemingen*. Net zoals voor de sperperiodes en de soldenreglementering wil de Belgische wetgever op deze manier de toepassing van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken omzeilen. Volgens onze wetgever heeft het verbod voortaan een B2B-doelstelling en is het bijgevolg conform het Europees Recht.[383]

Het is inderdaad onmiskenbaar zo dat het verbod om met verlies te verkopen een B2B-doelstelling heeft. Het is echter de vraag of het verbod *uitsluitend* de belangen van de ondernemingen nastreeft en niet ook de belangen van de consument. Reeds sinds de WHPC is hier ontzettend veel inkt over gevloeid. Sommigen verdedigen de stelling dat het verbod niet de bescherming van de consument beoogt,[384] anderen menen dan weer dat het verbod om met verlies te

---

[382] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 783.
[383] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 48.
[384] Zie G. STREAETMANS, "Een kritische doorlichting van het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken en de Belgische omzettingswetgeving" in G. STRAETMANS, J. STUYCK en E. TERRYN, *De wet handelspraktijken anno 2008*, Mechelen, Kluwer, 2008, 44; A. PUTTEMANS en L. MARCUS, "L'interdiction des pratigques déloyales", in A. PUTTEMANS (ed), *Le droit de la consommation dans le nouveau Code de droit économique,* Brussel, Bruylant, 2014, 62-63.

verkopen niet uitsluitend de belangen van onderneming beogen en dus niet kan worden behouden.[385]

282. Ten tijde van de WMPC werd hieromtrent een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie. Het Hof oordeelde dat het verkopen met verlies een handelspraktijk uitmaakt waarbij de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken zich *verzet tegen een nationale bepaling die een algemeen verbod behelst om goederen met verlies te koop aan te bieden of te verkopen, voor zover deze bepaling de bescherming van de consument beoogt*.[386] Het Hof spreekt zich niet uit of het verbod om met verlies te verkopen een consumentenbeschermende functie heeft. Het laat dit over aan de verwijzende rechter. Het Hof van Beroep te Gent oordeelde *in concreto* dat artikel 101 WMPC onmiskenbaar een consumentenluik heeft en bijgevolg niet kon worden toegepast.[387] Het consumentenluik bevindt zich volgens het Hof van Beroep in het feit dat de wetgever een breed spectrum aan verkopers blijvend voor de consument wil beschikbaar houden. *Hiermee poogde de wetgever de consument niet afhankelijk te laten worden van een uiteindelijk uitgedund aantal spelers op de kwestieuze markt (…) waarvan dan gevreesd zou kunnen worden dat die 'overblijvers', na eerst scherpe (verlies)prijzen te hebben aangeboden, de prijzen naderhand hoog te zouden stellen.* Opvallend is dat het Hof in haar arrest zelf te kennen geeft dat het geen aandacht besteed aan het lokvogelargument.

283. Gelet op de oorspronkelijke parlementaire werken kan het arrest van het Hof van Beroep navolging krijgen. Maar, net zoals met betrekking tot de solden-reglementering en de regelgeving inzake uitverkopen is het echter afwachten wat de rechtbanken vinden van de nieuwe, aangepaste *ratio legis* van het verbod. Daarbij wordt het ook kijken naar de houding van het Europese Hof van Justitie. Tot nu toe heeft het Hof de beoordeling van de doelstelling van een nationale maatregel inzake B2C-handelspraktijk steeds teruggewezen naar de nationale rechter. Het is afwachten of het Hof deze houding blijft aannemen wanneer een

[385] Zie J. STUYCK, "De nieuwe richtlijn oneerlijke handelspraktijken. Gevolgen voor de wet op de handelspraktijken", *TBH* 2005/9, 913.
[386] HvJ 7 maart 2013, *Euronics vs. Kamera,* zaak C-343/12, overweging 22 en 31.
[387] Gent 16 december 2013, *TBH* 2014/6, 365, noot T. BAES.

nationale wetgever zo duidelijk tracht te ontsnappen aan de gevolgen van een volledige harmonisatie.[388]

284. Moest de Belgische overheid overgaan tot een -gedwongen- afschaffing van het verbod wil dit niet noodzakelijk betekenen dat iedere verkoop met verlies automatisch zal zijn toegelaten. Er bestaat namelijk ook geen verbod om diensten met verlies te verkopen. Toch heeft de rechtspraak al geoordeeld dat het verkoop met verlies van een dienst in strijd kan zijn met de eerlijke handelsgebruiken.[389] Mocht het verbod niet standhouden, bestaat volgens BAES de kans dat de rechtspraak hetzelfde zal ontwikkelen voor het met verlies verkopen van goederen.[390] Daarenboven heeft de Europese Commissie aangekondigd dat zij de richtsnoeren over de toepassing van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken zal aanpassen en daarbij concrete voorbeelden zal geven van misleidende prijspromoties.[391]

Hoofdstuk 6. Collectieve consumentenakkoorden – Bijzondere regels inzake geregistreerde benamingen

285. Aan de regelgeving inzake collectieve consumentenakkoorden zijn geen wijzigingen aangebracht. De artikelen 104 tot 109 van de WMPC zijn hernomen in de artikelen VI.118 tot VI.123 WER.

286. Uitgezonderd het feit dat de titel "bijzondere regels inzake geregistreerde benamingen" voorheen werd aangeduid als "bijzondere regels inzake benamingen van oorsprong" zijn er omtrent deze materie geen inhoudelijke wijzigingen aangebracht.[392] De artikelen 119 tot 122 van de WMPC zijn overgenomen in de artikelen VI.124 tot VI.127 van het WER.

---

[388] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 48.
[389] Cass. 25 oktober 2001, *Jaarboek Handelspraktijken* 2001, 393.
[390] T. BAES, "De Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken: de moeilijke weg naar volledige harmonisatie", *TBH* 2014/6, 616.
[391] B. KEIRSBILCK, "Update marktpraktijken & bescherming van consumenten", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 47.
[392] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 49.

287. Tot slot is het hoofdstuk 6 van de WMPC, "vordering tot staking" niet overgenomen in Boek VI, maar maakt het voortaan deel uit van Boek XVII WER (zie deel VII).

DEEL IV: BOEK XIV: MARKTPRAKTIJKEN EN CONSUMENTENBESCHERMING VOOR VRIJE BEROEPERS

Hoofdstuk 1. Doelstelling

288. Voor de titularissen van vrije beroepen werd Boek XIV ingevoerd dat betrekking heeft op de marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep. Boek XIV heeft een drieledig oogmerk.[393] Vooreerst is er een nieuw boek ingevoegd om tegemoet te komen aan de ongrondwettigheid van de WMPC. Volgens de wetgever noodzaakt de specificiteit van de vrije beroepen nog steeds een onderscheiden behandeling. Daarnaast betreft het de omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten ten aanzien van beoefenaars van vrije beroepen. Tenslotte wordt in Boek XIV ook de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken omgezet ten aanzien van vrije beroepers.

Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied

1. Personeel toepassingsgebied.

289. De in Boek I gedefinieerde begrippen "beoefenaars van vrije beroepen" en "consumenten" bepalen het personeel toepassingsgebied van Boek XIV. Het begrip "consument" wordt voortaan ook gehanteerd in de verhouding tot vrije beroepen, in tegenstelling tot de wet van 2 augustus 2002[394] waar er nog sprake was van "cliënten". Het grootste verschil is dat onder de oude wet ook rechtspersonen nog cliënten konden zijn. Dit zal gelet op de definitie van het begrip "consument" in artikel I.1, 2° WER niet meer mogelijk zijn.

290. Om onder het toepassingsgebied van Boek XIV te vallen is het noodzakelijk dat er *intellectuele prestaties worden geleverd die kenmerkend zijn voor de vrije beroepen*. Intellectuele en kenmerkende prestaties betreffen cumulatieve

[393] *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3423/001, 3-4.
[394] Wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen.

voorwaarden. Zodra de beoefenaar van een vrij beroep prestaties levert die niet kenmerkend zijn voor zijn beroep is hij onderworpen aan de bepalingen van Boek VI.[395] Zo zal bijvoorbeeld een dierenarts die dierenvoeding verkoopt voor dit deel van zijn activiteiten vallen onder het toepassingsgebied van Boek VI.[396] Of, een advocaat die taken uitvoert in verband met het in rechte optreden ter verdediging van zijn cliënt valt onder Boek XIV, terwijl dezelfde advocaat onder Boek VI valt indien hij de functie van syndicus van een vereniging van mede-eigenaars uitoefent. Boek VI is als *lex generalis* dus wel degelijk van toepassing op de activiteiten van de vrije beroepen, doch Boek XIV krijgt echter voorrang indien het gaat om intellectuele activiteiten die *kenmerkend zijn voor vrije beroepen*. Boek XIV is met andere woorden de *lex specialis* van Boek VI.[397] In tegenstelling tot de WMPC worden beoefenaars van vrije beroepen niet meer expliciet uitgesloten uit het toepassingsgebied maar geldt er dus voortaan een specifiek boek voor vrije beroepers. Al dient die uitsluiting te worden genuanceerd aangezien het Grondwettelijk Hof deze op 9 juli 2013 reeds had vernietigd.[398]

2. Materieel toepassingsgebied

291. Boek XIV beoogt de regeling van de marktpraktijken en de bescherming van de consument betreffende de beoefenaars van een vrij beroep, onverminderd de bijzondere regels die hieromtrent zijn vastgesteld in bepaalde sectoren (art. XIV.1, §1 WER). De bijzondere regels zullen voorrang hebben op Boek XIV gelet op het adagium *lex specialis derogat legi generali.* Met betrekking tot vrije beroepers zullen de bijzondere regels over het algemeen deontologische regels zijn.[399]

292. In Boek XIV werd wel gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Richtlijn Consumentenrechten biedt om bepaalde overeenkomsten uit te sluiten van het toepassingsgebied. In tegenstelling tot Boek VI worden de overeenkomsten

[395] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 23.
[396] *Parl. St.* Kamer 2013-14, doc 3018/001, 7.
[397] *Parl. St.* Kamer 2013-14, doc 3423/004, 18.
[398] GwH 9 juli 2013, nr. 99/2013; artikel 2,2° en 3,§2 WMPC werden vernietigd.
[399] H. LAMON, "Advocatenhonorarium en Wetboek Economisch Recht", *N.J.W.* 2015, nr. 323, 381.

betreffende sociale dienstverlening en de overeenkomsten die door een openbaar ambtenaar zijn opgesteld (art. 3.3. a en i Consumentenrichtlijn) uitgesloten van het toepassingsgebied van Boek XIV.[400] Volgens de memorie van toelichting is rechtsbijstand verleend door een advocaat te beschouwen als een sociale dienst in de zin van de richtlijn. Dit is echter voor betwisting vatbaar.[401]

292. De bepalingen van Boek VI die in de praktijk niet relevant zijn voor de beoefenaars van een vrij beroep worden niet hernomen in Boek XIV. Zijn met name niet opgenomen: de regels inzake uitverkopen, opruimingen of solden, verkoop met verlies, het gezamenlijk aanbod van financiële diensten en geregistreerde benamingen. Ook de regels met betrekking tot etikettering zijn niet opgenomen.[402] Indien de beoefenaars van een vrij beroep zich wel bezighouden met activiteiten waarop die regels van toepassing zijn of zouden moeten zijn, dan vallen zij voor wat die activiteiten betreft onder Boek VI.[403]

3. Temporeel toepassingsgebied

293. Net zoals Boek VI trad Boek XIV in werking op 31 mei 2014.[404]

Hoofdstuk 3. Kritiek

294. De afzonderlijke behandeling van vrije beroepers is al jaren aan veel kritiek onderhevig in de rechtsleer en in de rechtspraak. Het Grondwettelijk Hof heeft met drie arresten te kennen gegeven dat de uitsluiting van vrije beroepen uit het toepassingsgebied van de WMPC reeds ongrondwettig was.[405] Niettemin heeft de Belgische wetgever een afzonderlijk Boek XIV ingevoerd in het Wetboek van

[400] *Parl. St.* Kamer 2013-14, doc 3423/001, 5.
[401] *Parl. St.* Kamer 2013-14, doc 3423/001, 21-23; B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 154; E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 393.
[402] *Parl. St.* Kamer 2013-14, doc 3423/001, 5
[403] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 772.
[404] *BS* 30 mei 2014.
[405] GwH 6 april 2011, nr. 55/2011; GwH 15 december 2011, nr. 192/2011 en GwH 9 juli 2013, nr. 99/2013. In het laatste arrest werden de artikelen 2, 2° en 3, §2 van de WMPC vernietigd.

Economisch Recht. Vooral het feit dat er binnen één gecodificeerd wetboek het principe van *lex specialis derogat legi generali* moet worden toegepast, is voor kritiek vatbaar.[406] Ook de meerwaarde van het boek wordt in vraag gesteld.

295. Boek XIV wijkt dus af voor de bepalingen die door de aard ervan niet toepasbaar zijn op vrije beroepen. Het is echter de vraag of dit een volledig ander boek rechtvaardigt en het niet volstond om in Boek VI te vermelden dat die specifieke bepalingen niet van toepassing zijn op vrije beroepen.[407] De situatie waarin titularissen van vrije beroepen zich bevinden verschilt niet fundamenteel van alle andere ondernemingen op de markt.[408] Al geruime tijd geleden stelde VAN GERVEN vast dat vrije beroepen ook vaker gingen samenwerken en bijgevolg handelen als een klein of middelgroot bedrijf.[409]

296. De memorie van toelichting stelt dat "de bepalingen van Boek VI die irrelevant zijn voor de beoefenaars van een vrij beroep niet in Boek XIV worden opgenomen". Als die bepalingen toch niet van belang zijn, waarom zouden vrije beroepers er dan moeite mee hebben dat die bepalingen op hen van toepassing zijn? Dat bepaalde verkooptechnieken niet gebruikelijk zijn in een beroep kan toch geen reden zijn om een volledig nieuw boek te creëren.[410] Bijvoorbeeld de reglementering inzake solden. De wet verwijst hieromtrent alleen naar goederen, daar waar activiteiten van vrije beroepers in wezen diensten zijn. Dit kan toch moeilijk voor problemen zorgen.

297. Daarnaast lijkt het criterium "kenmerkende prestaties" problematisch. Nergens wordt er verduidelijkt wat onder kenmerkende prestatie moet worden begrepen. De bevoegde minister stelt louter dat de toepassing in de praktijk

---

406 E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 385.
407 B. PONET en H. LAMON, "Is een vrije beroeper geen ondernemer zoals een andere?", *RW* 2013-2014, nr. 15, 562.
408 E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 385.
409 W. VAN GERVEN, H. COUSY, J. STUYCK, *Handels- en economisch Recht, Deel I, Ondernemingsrecht,* Brussel, Story, 1989, 71.
410 H. SWENNEN, "De KMO in het handelsrecht en het economisch recht", in *Regelgeving op maat van KMO's,* Antwerpen, Intersentia, 2013, 50.

duidelijk zal zijn.[411] Dit kan geenszins worden bijgetreden. Er zullen ongetwijfeld moeilijke afbakeningsproblemen voorkomen. Zo zal een combinatie van regelen uit Boek VI en Boek XIV mogelijk zijn. Het zal de situaties betreffen die zowel betrekking hebben op kenmerkende als op niet kenmerkende prestaties. STEENNOT en TERRYN geven als voorbeeld het geval waarin een beoefenaar van een vrij beroep in een reclame een andere vrije beroeper afbreekt. Dit zou dan een overtreding van het verbod op afbrekende reclame van respectievelijk artikel XIV.72, 2° WER voor wat betreft de kenmerkende prestaties en artikel VI.105, 2° WER voor wat betreft de niet kenmerkende prestaties.[412] Ook al wordt in de memorie van toelichting verduidelijkt dat een cumulatieve toepassing van beide boeken op één handeling uitgesloten is,[413] zullen in de praktijk toch dergelijke situaties kunnen ontstaan.

298. Het staat geenszins vast dat de rechtspraak van Boek VI en Boek XIV gelijk zal lopen. Bovendien zijn nog steeds niet alle vrije beroepen onderworpen aan Boek XIV. Denk bijvoorbeeld aan kinesisten, logopedisten of verpleegkundigen, ook al worden zij traditioneel als vrije beroepers beschouwd. In de mate dat er een verschil in behandeling zou ontstaan, is het overigens nog maar de vraag of de nieuwe, relatieve uitsluiting hier wel de toets aan het gelijkheidsbeginsel zal kunnen doorstaan.[414] Soms zit het ook in kleine details. Zo wordt het begrip *handels*praktijk uit Boek VI (art. I.8, 23° WER) niet overgenomen maar spreekt Boek XIV over *beroeps*praktijk (art. I.8, 21° WER). Voor eenzelfde uitleg zijn er twee begrippen. Dit is toch overdreven absurd en kan enkel tot verwarring leiden.

299. Gelet op het voorgaande zou het dan ook eenvoudiger geweest zijn om bepaalde delen van Boek VI uit te sluiten voor de beoefenaars van vrije

---

411 *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3423/004, 22.
412 R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 10.
413 *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3423/001, 20.
414 B. KEIRSBILCK, "Update marktpraktijken & bescherming van consumenten", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 36.

beroepen.[415] Nu zijn er twee boeken met een quasi identieke inhoud binnen één wetboek.[416] Aangezien Boek XIV niets toevoegt aan Boek VI is de toevoeging van Boek XIV vrij nutteloos. Volgens KEIRSBILCK zou het nog beter zijn om Boek VI eenvoudig op alle ondernemingen van toepassingen te verklaren.[417] Dit is wellicht de beste oplossing. Gelet op de abstracte en onduidelijke voorwaarden om als een vrije beroeper te worden beschouwd, zou voor de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming geen onderscheid meer mogen worden gemaakt met andere ondernemingen.

300. Eventueel zou Boek XIV in de toekomst nog zinvol kunnen zijn indien er bepalingen worden ingevoerd die specifiek gelden voor de beoefenaars van vrije beroepers, maar momenteel lijkt dit niet het geval en is het de vraag of er hiervoor nog ruimte is gelet op het maximale harmonisatiekarakter van de Europese richtlijnen. Toch ziet BAES enkele nuttige functies van Boek XIV. Volgens hem was Boek XIV geen noodzaak maar heeft het de verdienste tegemoet te komen aan bepaalde bezorgdheden binnen een aantal beroepsgroepen. Tegelijk doet Boek XIV eigenlijk niet zoveel kwaad: het bevat grotendeels dezelfde wettelijke bepalingen en de rechtspraak zal naar alle waarschijnlijkheid worden ontwikkeld in overeenstemming met Boek VI. Tenslotte vindt BAES de tussenkomt van de tuchtrechtelijke overheid zoals beschreven in artikel XV.27 WER een interessante toevoeging (infra nr. 308).[418] Het is weliswaar correct wat hij zegt maar er kan gevat worden gereageerd door te stellen dat het behoud van het onderscheid lijnrecht ingaat op wat één van de doelstellingen van het nieuwe wetboek moest zijn: vereenvoudigen en harmoniseren van het bestaande wettelijk kader.[419]

---

[415] F. GLANSDORFF, "Le code de droit économique et les professions libérales" in A. TALLON, *Le nouveau code de droit Economique/ Het nieuwe wetboek van economisch recht,* Brussel, Larcier, 2014, 221.
[416] E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 385.
[417] B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 141.
[418] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 773.
[419] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 10.

Hoofdstuk 4. Belangrijkste verschillen gevolgen

Boek XIV is grotendeels een herneming van Boek VI. Enkel de bepalingen die door de aard ervan niet toepasbaar zijn op de vrije beroepen zijn niet overgenomen. Toch zijn er enkele kleine verschillen. Hier zal één opmerkelijk verschil worden aangehaald en een recente wetswijziging die gevolgen heeft voor de materiële bevoegdheid van de rechtbanken.

1. Buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten

301. Daar waar in Boek VI wordt gesproken over buiten de verkoopruimten gesloten overeenkomst is er in Boek XIV sprake van *overeenkomsten gesloten buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening* (art. I.8, 28° WER). Dit is ingegeven omwille van het feit dat bijvoorbeeld een advocaat niet zou worden geconfronteerd met een herroeping wanneer hij wordt geraadpleegd door een cliënt in de gevangenis, in het commissariaat of in het gerechtsgebouw. Dergelijke plaatsen worden geacht gebruikelijke plaatsen van beroepsuitoefening te zijn en bijgevolg kan er geen sprake zijn van een herroepingsrecht.[420] Noodzakelijk is dat het een *gebruikelijke* plaats van beroepsuitoefening betreft. In het geval waarbij bijvoorbeeld een landmeter iets gaat opmeten en daar ook het contract sluit, gaat het wel om een overeenkomst die is gesloten buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening.

2. Materiële bevoegdheid rechtbanken

302. Met de Wet van 26 maart 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek[421] is voortaan de rechtbank van Koophandel bevoegd voor alle geschillen tussen ondernemingen ongeacht de waarde van het geschil (art. 573,1° Ger. W.). Er is in dat artikel geen sprake meer van kooplieden. Geschillen met titularissen van vrije beroepen zullen dus in beginsel ook door de rechtbank van Koophandel worden behandeld aangezien vrije beroepers ondernemingen zijn. Op deze duidelijke bepalingen bestaat er toch weer een belangrijke uitzondering. Bij een vordering tot staken tegen een beoefenaar van een vrij beroep zal de rechtbank van eerste aanleg bevoegd blijven, terwijl de voorzitter

[420] *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3423/004, 13.
[421] *BS* 22 mei 2014.

van de rechtbank van Koophandel bevoegd is voor alle vorderingen tot staking op grond van Boek VI.[422] Deze reglementering maakt de wetgeving alweer niet duidelijker en eenvoudiger, integendeel.

[422] Zie respectievelijk artikel XVII.1, tweede lid en artikel XVII.1, eerste lid WER.

DEEL V: BOEK XV: Rechtshandhaving

Voortaan zijn de meeste bepalingen van hoofdstuk 10 van de WMPC betreffende opsporing en vaststelling van inbreuken opgenomen in Boek XV WER.[423] Waar dit vroeger nog onder de WMPC zelf werd geregeld wordt dit voortaan gereglementeerd in een specifiek boek. Net zoals de definities zijn deze bepalingen afgescheiden ten opzichte van de materiële bepalingen.

Hoofdstuk 1: Strafrechtelijke sancties

303. Kort gesteld worden de bestaande sancties van de WMPC overgenomen en vervolgens ingedeeld in 6 afzonderlijke niveaus (art. XV.70 WER). De verschillende strafsancties voor overtredingen van Boek VI worden teruggevonden in de artikelen XV.83 tot XV.86 WER. In principe worden overtredingen bestraft met de sanctie van niveau 2, d.i. een geldboete van 26 tot 10.000 euro (onder de WMPC was dit nog 250 tot 10.000 euro). Indien de bepalingen van Boek VI echter te kwader trouw worden overtreden, gelden de strafsancties van niveau 3, d.i. een geldboete van 26 tot 25.000 euro (art. XV.84 WER). Deze laatste sanctie geldt niet voor de bepalingen die strafrechtelijk worden gesanctioneerd in artikel XV.83, 85, 86 en 126 noch voor inbreuken op artikel VI.104 WER. Een schending te kwader trouw doet zich bijvoorbeeld voor wanneer een onderneming de bepalingen van Boek VI blijft miskennen, ondanks het feit dat ze reeds op de vingers werd getikt door de daartoe bevoegde ambtenaar.[424] Met een sanctie van niveau 6 worden enkele oneerlijke handelspraktijken, opgenomen in de zwarte lijst van misleidende en agressieve handelspraktijken, geviseerd (art. XV.86 WER).[425] In deze gevallen kan er naast een geldboete van 500 tot 100.000 euro ook een gevangenisstraf van één tot vijf jaar worden opgelegd. Een gevangenisstraf was vroeger ook reeds mogelijk maar de maximum geldboete betrof slechts 20.000 euro. Voor overtredingen van Boek XIV gelden dezelfde niveaus van sancties (art. XV.124 WER).

---

[423] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 49.
[424] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 58.
[425] Het betreft de praktijken bedoeld in artikel VI.100, 12°, 14° en 16° en artikel 103, 1°, 2° en 8° WER.

304. Er dient nog te worden opgemerkt dat artikel XV.83 WER drie nieuwe praktijken strafbaar stelt die niet strafrechtelijk werden beteugeld ten tijde van de WMPC. Allereerst worden inbreuken op de regels inzake ongewenste communicatie ook strafbaar gesteld zonder dat hiervoor kwade trouw vereist is (16°). Positief hierbij is dat voortaan het versturen van spam zonder meer strafbaar is. Vroeger was dit enkel het geval wanneer er sprake was van kwade trouw. Tevens zijn inbreuken op de bijzondere regels die de Koning kan uitvaardigen voor financiële diensten strafbaar met sancties van niveau 2 (17°). Tenslotte worden ook inbreuken op EU verordeningen die bepalingen van Boek VI vervangen strafbaar (18°). Deze laatste sanctie heeft als doel te anticiperen op Europese wetgeving die zou worden ontwikkeld in aangelegenheden die vallen onder het toepassingsgebied van Boek VI.[426] Verordeningen zijn dan in beginsel rechtstreeks van toepassing in de lidstaten, maar de lidstaten blijven wel bevoegd voor de sanctionering die geldt in geval van overtreding van die verordening.[427]

305. Bijna elke overtreding op Boek VI bevat een strafsanctie. Wanneer echter de FOD Economie een inbreuk vaststelt of meent dat er een inbreuk is, dan kan de onderneming kiezen: ofwel de inbreuk betwisten, ofwel de inbreuk aanvaarden en akkoord gaan met een eventuele minnelijke regeling. Hierbij wijst BAES op het probleem dat wanneer de onderneming de inbreuk betwist zij zich doorgaans moet verantwoorden voor de correctionele rechtbank. In veel gevallen zullen onderneming niet het risico willen lopen op een strafrechtelijke veroordeling en daarom zullen ze de inbreuken niet betwisten maar aanvaarden. Zonder zich echt te verweren gaan ze dan akkoord gaan met een minnelijke schikking. Deze criminalisering van ongeveer elke inbreuk op economisch recht, leidt volgens BAES dan ook *rechtstreeks naar een afkalving van de rechten van verdediging en de mogelijkheid tot een eerlijk en evenwichtig debat.*[428]

---

[426] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 50-51.
[427] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 798.
[428] Ibid., 800.

Hoofdstuk 2: Gedeelde toezicht FSMA en FOD Economie voor financiële diensten

306. Nieuw is dat bij het toezicht voor het gedeelte van Boek VI met betrekking tot financiële diensten wordt voorzien in een gedeelde bevoegdheid tussen de Federale Overheidsdienst Economie en de FSMA voor wat betreft de ondernemingen die onder het toezicht van de FSMA staan of waarvan de verrichtingen of producten onder haar toezicht staan (art. XV.11, §2 WER). Dit heeft tot doel de efficiëntie van het toezicht van de FSMA te verhogen, maar tegelijk streeft de wetgever ook meer coherentie na. Deze nieuwe bevoegdheid van de FSMA doet geen afbreuk aan de bevoegdheden van de FOD Economie voor het gehele Boek VI. De FOD Economie blijft derhalve bevoegd om in de financiële sector inbreuken op te sporen en vast te stellen.[429]

307. Voor het toezicht beschikt de FSMA over de bevoegdheden die voorzien zijn in de artikelen 34, § 1, 1°, a) en b), 36, 36bis en 37 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten. Het bevat onder meer de mogelijkheid om geldboeten of een dwangsom op te leggen en het bevel tot rechtzetting van een inbreuk.[430] Tenslotte moeten de FOD Economie en de FSMA elkaar op de hoogte brengen van de vaststellingen die zij doen en de maatregelen die zij treffen met betrekking tot de vastgestelde inbreuken (art. XV.11, §2, lid 3 WER).

Hoofdstuk 3: Tussenkomst tuchtrechtelijke overheid

308. De tussenkomt van een tuchtrechtelijke overheid is een nieuwe bepaling specifiek voor de beoefenaars van vrije beroepen. Artikel XV.27 WER stelt dat wanneer een onderzoeksmaatregel of maatregel tot vaststelling van een misdrijf op boek XIV ten aanzien van de beoefenaar van een vrij beroep ten uitvoer wordt gelegd, gebeurt zulks in voorkomend geval uitsluitend in aanwezigheid van de persoon met tuchtrechtelijk gezag ten aanzien van die beoefenaar of nadat die

[429] *Parl. St.* Kamer 2012-13, doc 3018/001, 49.
[430] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 59.

persoon behoorlijk werd opgeroepen. Het is de tuchtrechtelijke overheid van de vrije beroeper die moet oordelen in welke mate de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim. De tussenkomst is dus opgenomen ter bescherming tegen onderzoeksmaatregelen waarbij het beroepsgeheim in het gedrang kan komen.[431] Deze bepaling zou moeten bijdragen tot het versterken van de bijzondere vertrouwelijkheidsrelatie tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument.[432] Voorts stelt de memorie van toelichting dat er geen tussenkomst zal plaatsvinden indien de activiteiten van de vrije beroeper vallen onder Boek VI.[433]

[431] *Parl. St.* Kamer, 2013-2014, nr. 3423/001, 44.
[432] B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 142.
[433] *Parl. St.* Kamer, 2013-2014, nr. 3423/001, 45.

DEEL VI: BOEK XVI: BUITENGERECHTELIJKE REGELING VAN CONSUMENTENGESCHILLEN

Hoofdstuk 1. Achtergrond

309. Consumenten hebben de laatste decennia een uitgebreid arsenaal aan rechten verworven. Deze rechten moeten ook effectief kunnen worden afgedwongen. Aangezien de meeste consumentengeschillen betrekking hebben op relatief kleine bedragen is een individueel beroep op de nationale rechter in de meeste gevallen geen optie omwille van de negatieve kosten-batenanalyse, de omslachtigheid, het formalisme en de aanslepende duur van gerechtelijke procedures.[434] In Boek XVI wordt een bijzondere aandacht besteed aan het regelen van consumentengeschillen buiten de rechtbank om. Deze bepalingen zijn voornamelijk een omzetting van de Richtlijn 2013/11/EU betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen.[435]

310. De buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen wordt in Boek I gedefinieerd als "elke tussenkomst van een door de overheid opgerichte entiteit of van een onafhankelijke private entiteit die een oplossing voorstelt of oplegt of die partijen bijeen brengt met het oog op de regeling van een consumentengeschil" (art. I.19, 3° WER). Het is hierbij essentieel dat het een consumentengeschil betreft. Dit is "elk geschil tussen een consument en een onderneming met betrekking tot de uitvoering van een verkoop- of dienstenovereenkomst of tot het gebruik van een product" (art. I.19, 2° WER). Hieruit kan worden geconcludeerd dat het voornamelijk contractuele geschillen zullen betreffen. Al wijst het aanwenden van de notie "gebruik van een product" ook te kunnen slaan op productaansprakelijkheid.[436]

---

[434] S. VOET, "Buitengerechtelijke regeling consumentengeschillen, *N.J.W.* 2014, nr. 308, 674.

[435] Ook wel beter gekend als de ADR-richtlijn.

[436] J. STUYCK, "Boeken XVI & XVII. Buitengerechtelijke regeling van consumenten-geschillen en bijzondere rechtsprocedures (i.h.b. vordering tot staken)", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 342.

Hoofdstuk 2. De consumentenombudsdienst.

311. In eerste instantie zal de consument de onderneming moeten aanspraken bij wie hij een product heeft gekocht om een probleem te melden (artikelen XVI.2, XVI.3 en XVI.4 WER). Indien hieruit geen oplossing voortkomt zal hij zich moeten wenden tot de Consumentenombudsdienst (art. XVI.5 e.v. WER).

Sinds 1 juni 2015 hebben consumenten en ondernemingen de mogelijkheid om zich te wenden naar een contactpunt voor de buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen. De Consumentenombudsdienst vervult een drieledige opdracht (art. XVI.6 WER).[437] Vooreerst kan het de consumenten en ondernemingen inlichten over hun rechten en plichten, in het bijzonder over de mogelijkheden van buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen. Daarnaast kan het elke aanvraag tot buitengerechtelijke regeling van een consumentengeschil in ontvangst nemen en hetzij bezorgen aan de bevoegde gekwalificeerde entiteit, hetzij zelf behandelen. Tot slot kan het tussenkomen in elke aanvraag tot buitengerechtelijke regeling van een consumentengeschil, waarvoor geen andere gekwalificeerde entiteit bevoegd is.

[437] Zie uitgebreid J. STUYCK, "Boeken XVI & XVII. Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen en bijzondere rechtsprocedures (i.h.b. vordering tot staken)", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 345-349.

DEEL VII: BOEK XVII: BIJZONDERE RECHTSPROCEDURES

Hoofdstuk 1: Rechtsvordering tot collectief herstel

1. Achtergrond

312. Sinds 1 september 2014 trad in Boek XVII WER de procedure in werking voor een rechtsvordering tot collectief herstel, ook beter bekend als de *"class action".* Daar deze rechtsfiguur toch enkele gevolgen heeft op het vlak van consumentenrecht en marktpraktijken dient hierbij even stil te worden gestaan. Enkel overtredingen op consumentenrechtelijke bepalingen zijn immers vatbaar voor een *class action*. Een vordering tot collectief herstel heeft voornamelijk tot doel de toegang tot de rechter te garanderen voor partijen die anders niet snel zouden overgaan tot het instellen van een individuele vordering. Zo wijzen studies uit dat wanneer slachtoffers slechts een kleine schade lijden, zij niet snel geneigd zullen zijn om hun rechten te laten gelden.[438] Doorgaans is het zo dat de bedragen bij consumentengeschillen relatief gering zijn.

2. Doelstelling

313. In consumentengeschillen zal de consument zich niet snel tot de overheidsrechter wenden omdat in veel gevallen de kosten van een procedure niet opwegen tegen de mogelijke baten. Door het invoeren van een *class action*-systeem, waarbij die geschillen ineens en in één procedure worden afgewikkeld wil de wetgever de toegang tot de rechter in consumentenzaken verbreden en vergemakkelijken.[439] Er wordt met andere woorden de mogelijkheid voorzien wanneer een onderneming meerdere consumenten schaadt, bijvoorbeeld door een bepaling van Boek VI te miskennen, de collectieve schade van die groep consumenten ineens wordt hersteld.[440] Uiteraard blijft de individuele vordering

---

[438] E. NORDING, "Collectieve vorderingen in de Europese Unie", in J. ROZIE, S. RUTTEN en A. VAN OEVELEN (eds.), *Class actions,* Antwerpen, Intersentia, 2015, 1-3.
[439] *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3301/001, 8; S. VOET en B. ALLEMEERSCH, "De rechtsvordering tot collectief herstel: een Belgische *class action* voor consumenten", *RW* 2014-2015, nr. 17, 645.
[440] S. VOET en B. ALLEMEERSCH, "De rechtsvordering tot collectief herstel: een Belgische *class action* voor consumenten", *RW* 2014-2015, nr. 17, 645.

het eerste middel waarover de consument beschikt om zijn rechten te doen naleven.[441]

3. Procedure

314. Collectieve schade wordt gedefinieerd als "alle individuele schade die een gemeenschappelijke oorzaak heeft en die de leden van een groep heeft geleden" (art. I.21, 1° WER). Een vordering kan slechts worden ingesteld indien de gemeenschappelijke oorzaak van de collectieve schade zich heeft voorgedaan na 1 september 2014. Artikelen XVII.35 e.v. WER bepalen uitgebreid hoe een dergelijke procedure precies verloopt. Een vordering tot collectief herstel is slechts ontvankelijk indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan (art. XVII.36 WER). Vooreerst moet de ingeroepen oorzaak van de vordering betrekking hebben op een mogelijke schending door een onderneming van één van haar contractuele verplichtingen of van één van de Europese verordeningen of wetten die in Boek XVII WER worden opgesomd. Het betreffen uitsluitend consumentenrechtelijke bepalingen. Zo worden onder meer de Boeken VI en XIV van het Wetboek Economisch Recht aangehaald. Daarnaast moet een rechtsvordering tot collectief herstel meer doelmatig lijken dan een rechtsvordering van gemeen recht. Tenslotte kunnen individuele consumenten geen procespartij zijn, zij worden vertegenwoordigd door een groepsvertegenwoordiger die ook aan enkele voorwaarden moet voldoen. In wezen komen enkel consumentenverenigingen en erkende non-profit verenigingen waarvan het maatschappelijk doel in rechtstreeks verband staat met de geleden collectieve schade in aanmerking.[442]

315. Het bijzondere aan een *class action* is dat de rechten van consumenten die het slachtoffer zijn van hetzelfde schadegeval collectief en in één procedure worden verenigd. De rechter heeft in principe de keuze tussen het *opt-out* systeem of het *opt-in* systeem.[443] Enkel indien het gaat om fysieke of morele schade moet gebruik worden gemaakt van het laatste systeem. Een *opt-in*

[441] *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3301/001, 5.
[442] S. VOET en B. ALLEMEERSCH, "De rechtsvordering tot collectief herstel: een Belgische *class action* voor consumenten", *RW* 2014-2015, nr. 17, 646.
[443] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 59.

systeem, door de wet omschreven als een optiesysteem met inclusie, houdt in dat het geschil wordt beslecht in het voor- of nadeel van de groep waarvan de leden op uitdrukkelijke wijze te kennen hebben gegeven dat hun subjectieve rechten op collectieve wijze mogen worden afgedwongen. Het *opt-out* systeem, door de wet omschreven als een optiesysteem met exclusie, houdt in dat enkel die groepsleden die op uitdrukkelijke wijze afstand hebben genomen van de procedure niet gebonden zullen zijn door de uitspraak.[444] Indien de consument passief blijft is hij gebonden aan een akkoord tot collectief herstel of de uitkomst van de rechtsvordering tot collectief herstel. Hij kan niet meer individueel of collectief een actie starten tegen de verweerder.[445]

316. Na de ontvankelijkheidsbeslissing moeten de groepsvertegenwoordiger en de verweerder onderhandelen over een akkoord tot collectief herstel (art. XVII.45, §1 WER). Indien een akkoord wordt bereikt, dient dit te worden voorgelegd aan de rechtbank met het oog op de homologatie van het akkoord. De homologatieprocedure is geen procedure *pro forma* daar de rechter de homologatie kan weigeren.[446] Na de homologatie wordt een schadeafwikkelaar aangesteld. Wordt er echter geen akkoord bereikt of wordt dit niet door de rechtbank gehomologeerd dan zal de rechter het onderzoek van de rechtsvordering tot collectief herstel voortzetten (art. XVII.52 WER).

Hoofdstuk 2: Vordering tot staking

316. De vordering tot staken is ondergebracht onder Boek XVVI. Bij een vordering tot staken tegen een beoefenaar van een vrij beroep zal de rechtbank van eerste aanleg bevoegd blijven, terwijl de voorzitter van de rechtbank van Koophandel bevoegd is voor alle vorderingen tot staking op grond van Boek VI (supra nr. 302).[447]

---

[444] S. VOET en B. ALLEMEERSCH, "De rechtsvordering tot collectief herstel: een Belgische *class action* voor consumenten", *RW* 2014-2015, nr. 17, 646.
[445] C. DEMOULIN en J. KLEIN, "Class actions à la belge, opt-outs en collectieve acties", in J. ROZIE, S. RUTTEN en A. VAN OEVELEN (eds.), *Class actions,* Antwerpen, Intersentia, 2015, 49.
[446] S. VOET en B. ALLEMEERSCH, "De rechtsvordering tot collectief herstel: een Belgische *class action* voor consumenten", *RW* 2014-2015, nr. 17, 655.
[447] Zie respectievelijk artikel XVII.1, tweede lid en artikel XVII.1, eerste lid WER.

DEEL VIII: IMPACT WETBOEK ECONOMISCH RECHT OP DE REGELGEVING INZAKE MARKTPRAKTIJKEN

De codificatie van het economisch recht in een wetboek is een uitstekende zaak. Aan bepaalde materies heeft het wetboek spijtig genoeg geen aandacht besteed, maar hiertegenover heeft het wel de verdienste dat het een belangrijke invloed heeft gehad op de regelgeving inzake marktpraktijken en consumenten-bescherming. 6 van de 18 boeken hebben er rechtstreeks of onrechtstreeks op betrekking.

Hoofdstuk 1. Definities

308. De wijzigingen aan de bestaande definities brengen geen grote verassingen met zich mee. Het betreffen haast allemaal logische aanpassingen waar reeds ten tijde van de WMPC voor werd gepleit. Daarnaast moesten ook veel nieuwe definities worden omgezet naar aanleiding van de Richtlijn Consumentenrechten. Veel begrippen daarvan waren reeds gekend maar er bestond nog geen uniforme definitie voor. Voortaan zal er dus meer rechtszekerheid bestaan over de interpretatie van deze begrippen.

309. Het hanteren van een algemeen begrippenapparaat zorgt voor consistentie en eenvormigheid. Tenzij een specifiek boek het vereist wordt één begrip doorheen het hele wetboek op dezelfde wijze gedefinieerd. Dit uitgangspunt dient reeds te worden genuanceerd daar het algemene ondernemingsbegrip een verschillende invulling kent naar gelang het rechtsdomein. Wil de lijst consistent blijven, zal ook de rechtspraak een uniforme invulling moeten geven aan de verschillende begrippen. De vraag is anders wat het nut is van zo'n algemene lijst met definities als er per rechtsdomein van een algemene definitie kan worden afgeweken. Een consistent juridisch begrippenapparaat vereist namelijk dat met

één begrip één betekenis overeenkomt.[448] Het basisconcept onderneming een variërende inhoud toemeten in hetzelfde wetboek kan leiden tot een globale verzwakking van het wetboek.[449]

310. Bovendien is het een feit dat een wetboek overzichtelijk is als het aanvangt met een lijst van definities, wat ook het opzoekingswerk vereenvoudigd. Al merkt TERRYN op dat het wennen zal zijn om telkens terug te grijpen naar Boek I voor bijvoorbeeld een definitie van een begrip dat het toepassingsgebied van een specifiek boek bepaalt.[450] Volgens GEENS waren de specifieke definities immers meer op hun plaats geweest bij het begin van elk boek.[451]

311. Toch zijn er ook enkele minpunten aan het begrippenapparaat. Het is eigenaardig dat de definities die eigen zijn aan Boek VI en de definities die eigen zijn aan Boek XIV beiden worden genummerd als artikel I.8 WER. Zo bevat Boek I twee keer het artikel I.8, 35° WER, maar definieert het een verschillend begrip. Het definieert respectievelijk "digitale inhoud" (definities die eigen zijn aan Boek VI) en "een beoefenaar van een vrij beroep" (definities die eigen zijn aan Boek XIV). Dit maakt de lezing van Boek I en het verwijzen naar een definitie nodeloos ingewikkeld. Daarenboven bevatten beide reeksen haast nagenoeg dezelfde begrippen. Hopelijk interpreteren de rechtbanken deze definities op uniforme wijze. Anders zou dit de rechtszekerheid niet ten goede komen en kunnen er ongewilde ongelijkheden ontstaan.

312. Daarnaast zijn er in Boek I van het Wetboek twee titels: een titel met algemene definities en een titel met definities die eigen zijn aan bepaalde Boeken.

---

[448] C. CAUFFMAN, "De ene onderneming is de andere niet. De interpretatie van het begrip "onderneming" in de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de verhouding tot het gelijkluidende begrip in het mededingingsrecht", *DCCR* 2014, nr. 104, 64.
[449] I. VEROUGHSTRAETE, "Het Wetboek Economisch Recht: een aanbouwwetgeving", *RW* 2015, nr. 41, 1603.
[450] E. TERRYN, "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 377.
[451] K. GEENS, Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 426.

Het ware beter geweest voor elk boek een afzonderlijke titel te voorzien.[452] Op deze manier zou de nummering van de titels overeenstemmen met de nummering van de boeken. Dusdanig zou titel 6 de definities van Boek VI bevatten. Dit zou de overzichtelijkheid bevorderen en het opzoekingswerk vergemakkelijken.

313. Tot slot werden bepaalde kritieken die reeds werden geuit op de definitielijst van de WMPC in de wind geslagen. Enerzijds is de cataloog nog steeds niet volledig aangezien definities van bepaalde begrippen niet in de lijst maar in de betreffende bepalingen werden opgenomen (bijvoorbeeld referentieprijs en verkoop met verlies). Ook vaststaande juridsprudentiële definities van bepaalde begrippen zijn nog steeds niet opgenomen (bijvoorbeeld tekoopaanbieding). Anderzijds blijft het begrippenapparaat te uitgebreid, omdat definities van bepaalde begrippen (zoals onrechtmatig beding of het economisch gedrag van consumenten wezenlijk verstoren) eigenlijk toepassingsvoorwaarden van verbodsbepalingen zijn en dus beter in die verbodsbepalingen zelf waren geïntegreerd.[453]

Hoofdstuk 2. Boek VI

314. Boek VI blijft de algemene wet inzake marktpraktijken en consumentenbescherming en kan op twee manieren als een *lex-generalis* worden beschouwd. Enerzijds is Boek VI een algemene wet waar bijzondere regels kunnen van afwijken. Anderzijds is Boek VI de *lex generalis* voor de vrije beroepers. In deze masterproef werd niet ingegaan wat Boek VI ook nog zou kunnen regelen of wat beter in een andere wet of wetboek wordt geregeld.[454]

---

[452] B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 144.

[453] B. KEIRSBILCK en J. STUYCK, "Een kritische analyse van de wet marktpraktijken en consumentenbescherming", *TBH* 2010, 717; B. KEIRSBILCK, "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 144.

[454] Zie hiervoor S. STIJNS en E. SWAENEPOEL, "Evolutiepolen van de onrechtmatige bedingenleer", *DCCR* 2013, nr. 100-101, 164; B. KEIRSBILCK, "Relatie mededinging en marktpraktijken" in W. DEVROE, K. GEENS en P. WUYTINCK (eds.), *Mijlpalen uit het Belgisch*

315. Vooral de impact van de Richtlijn Consumentenrechten op Boek VI laat zich voelen. Veel nieuwe bepalingen moesten worden ingevoerd ter omzetting van de richtlijn, daarnaast moesten ook enkele bestaande bepalingen worden aangepast. Veelal heeft de Belgische wetgever dit voortreffelijk gedaan. Boek VI heeft wel een ruim toepassingsgebied aangezien het ook van toepassing is op de reeks overeenkomsten die door de Richtlijn Consumentenrechten expliciet worden uitgesloten. Het gevolg is een ruime toepassing van de richtlijn waar dit voor veel overeenkomsten wellicht niet zinvol is.[455] Wel is voortaan duidelijkheid geschept inzake de problematiek van financiële diensten en financiële instrumenten. Al is er hierbij weinig aandacht besteed aan het legistieke aspect.

316. De Richtlijn Consumentenrechten legt bijzonder veel informatie-verplichtingen op aan de onderneming. De Belgische wetgever heeft dit getrouw omgezet en soms zelfs nog uitgebreid. Hierbij wordt telkens de vraag gesteld of de consument niet wordt overladen met informatie en de informatie wel effectief zal lezen of onthouden. Het is aan de Europese wetgever om hierbij nog eens grondig te onderzoeken welke informatie echt nuttig is, rekening houdend met het ogenblik dat de consument de informatie nodig heeft.

317. De algemene bepalingen inzake overeenkomsten met consumenten verdienen waardering. De meeste bepalingen waren reeds gekend maar ter omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten zijn ze verder verduidelijkt en bevatten ze een ruimer toepassingsgebied. Helaas zijn er bij nagenoeg alle artikelen enkele opmerkingen en onduidelijkheden. Hier bestaat de kans dat rechters van verschillende landen deze bepalingen op een verschillende manier interpreteren. In deze masterproef werden enkele punten aangehaald die eenvoudig in transparante –Europese- wetgeving kunnen worden omgezet.

318. Met Boek VI is tegemoetgekomen aan de technologische evolutie. Dit is bijzonder positief aangezien meer en meer overeenkomsten worden gesloten

---

mededingingsrecht geannoteerd – Liber Amicorum, Jules Stuyck, Mechelen, Kluwer, 2013, 202-205.

[455] T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 800.

met behulp van elektronische middelen. Bijvoorbeeld de specifieke aandacht voor het sluiten van contracten op websites is een goede zaak. Ook de laakbare praktijken zoals het gebruik van default opties of het vragen van exorbitante kosten bij het gebruik van betaalmiddelen zijn aan banden gelegd. Bijgevolg is er meer transparantie omtrent de kosten die de consument dient te betalen.

319. Ook de overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimten en op afstand zijn nog gedetailleerder geregeld dan voorheen. Vooreerst is de uitbreiding van het toepassingsgebied van overeenkomsten gesloten buiten de verkoopruimte een uitstekende zaak. Het is hoofdzakelijk de impact van de Richtlijn Consumentenrechten die zich hier laat voelen. Aangezien de richtlijn is gesteund op een volledige harmonisatie beschikt de Belgische wetgever echter over weinig bewegingsruimte. Hierdoor moesten sommige regels uit de WMPC worden geschrapt, doch de implicaties hiervan zijn beperkt. De Richtlijn bood meestal op een andere manier bescherming. Voor de rechtszekerheid is het goed dat de regels tussen beide overeenkomsten voortaan gelijk lopen. Zo beschikt de consument bij beide overeenkomsten over een termijn van veertien dagen om te herroepen. Daarnaast verdient ook het model-herroepingsformulier lof. Dit zou ervoor moeten zorgen dat de consument eenvoudiger gebruik kan maken van zijn herroepingsrecht. Positief hierbij is dat in tegenstelling tot de WMPC, de consument bij overeenkomsten gesloten buiten de lokalen van de onderneming geen aangetekende brief meer moet versturen. Tot slot bevat Boek VI nog tal van kleine regeltjes betreffende de gevolgen van het uitoefenen van het herroepingsrecht. Het is echter de vraag of de gemiddelde consument deze gedetailleerde regels kan begrijpen.

320. De tweevoudige doelstelling van Boek VI was om de WMPC over te nemen en de Richtlijn Consumentenrechten om te zetten. Deze doelstellingen zijn zeker behaald. Maar meer dan dat heeft de wetgever spijtig genoeg niet gegaan. Het blijkt duidelijk dat Boek VI de regels van de WMPC zoveel als mogelijk wilde behouden. De codificatie van het Wetboek Economisch Recht bood een unieke kans om komaf te maken met de problemen die heersten onder de WMPC, doch Boek VI is hierin niet geslaagd. Bijvoorbeeld de bekritiseerde structuur van de

WMPC is volledig gelijk gebleven. Tevens heeft het door bepaalde bepalingen *per se* te willen behouden nieuwe problemen gecreëerd. Zo is het behoudt van het verbod om een voorschot te vragen bij een buiten de verkoopruimte gesloten overeenkomst op juridisch vlak een farce. Zonder dan nog maar te spreken omtrent de verenigbaarheid van bepaalde regels met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken en de afgescheiden regelgeving voor titularissen van vrije beroepen (zie de volgende twee hoofdstukken).

321. Gelet op dit alles zullen binnenkort wellicht nieuwe aanpassingen vereist zijn. Na 2007, 2010 en 2014 zal het de 4de keer zijn in een korte tijdspanne dat er grondige wijzigingen worden doorgevoerd aan de algemene wetgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming. Op deze manier kan er echter geen duidelijk en rechtszeker kader worden geschept voor de consument noch voor de onderneming.

Hoofdstuk 3. Boek VI en de conformiteit met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken

322. Het is afwachten wat de rechtbanken vinden van de nieuwe, aangepaste *ratio legis* van de soldenreglementering, het verbod om met verlies te verkopen en de regelen inzake uitverkoop. Naar mijn mening gaat het wel degelijk om een aanpassing van de doelstelling en niet om een verduidelijking ervan. De vraag is of Belgische rechters gevolg geven aan deze doelstelling. Daarbij wordt het ook uitzien naar de houding van het Europese Hof van Justitie. Tot nu toe heeft het Hof de beoordeling van de doelstelling van een nationale maatregel inzake B2C-handelspraktijk steeds teruggewezen naar de nationale rechter. Het is afwachten of het Hof deze houding blijft aannemen wanneer de Belgische wetgever zo duidelijk de gevolgen van een volledige harmonisatie tracht te omzeilen.[456] Volgens STUYCK zal het Hof van Justitie zich hierover wellicht niet snel uitspreken

[456] R. STEENNOT en E. TERRYN, "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 48.

aangezien het Hof zich buiten de discussie over het oogmerk van een nationale regeling wil houden.[457]

323. In de rechtsleer is de Belgische werkwijze alleszins niet kritiekloos. Ook al is deze werkwijze mogelijks in overeenstemming met rechtspraak van het Hof van Justitie, het ondermijnt totaal de harmonisatie van het nationale handelspraktijkenrecht. BAES haalt hierbij terecht aan dat op deze manier om het even welke bepaling ter reglementering van handelspraktijken kan worden ingevoerd of herschreven, waarbij dan telkens de bescherming van de consument uitdrukkelijk wordt uitgesloten als doelstelling. Aldus heeft de harmonisatie door de Europese wetgever uiteraard weinig zin. Zo zou zelfs opnieuw het verbod op gezamenlijke aanbiedingen opnieuw kunnen worden ingevoerd, met een aangepaste motivatie waarin het consumentenluik niet meer voorkomt.[458]

324. Meer concreet moet de regelgeving inzake prijsverlaging worden geschrapt aangezien het zonder meer in strijd is met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken. Door de uitspraak van het Hof van Jusitie zullen deze bepalingen toch niet meer kunnen worden toegepast door de rechtbanken, doch in de recente *guideline* van de Raad voor het Verbruik zijn wel richtsnoeren vastgesteld wanneer de economische inspectie een prijsverlaging *kan* beschouwen als een oneerlijke handelspraktijk. Deze werkwijze verdient mijns inziens bijval. De richtsnoeren zijn voornamelijk gericht voor de economische inspectie, waarbij de rechtbanken volledig vrij zijn om te oordelen of het al dan niet gaat om een oneerlijke handelspraktijk. De rechters zijn immers geenszins gehouden door de *guideline*. Een minpunt is misschien dat ondernemingen zonder meer akkoord gaan met het standpunt van de inspecteurs omdat ze niet het risico willen lopen op een strafrechtelijke veroordeling. Daarom zullen ze in veel gevallen een minnelijk schikking aanvaarden en zal uiteindelijk geen rechterlijke controle gebeuren.

---

457 J. STUYCK, ""Much ado about nothing"? Een nieuwe etappe in de justitiële sage ronde de sperperiodes", *TBH* 2014/4, 400, noot onder Antwerpen 6 februari 2014.
458 T. BAES, "De Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken: de moeilijke weg naar volledige harmonisatie", *TBH* 2014/6, 618.

325. Daarnaast zal wellicht ook de regelgeving inzake uitverkopen snel sneuvelen aangezien de nieuwe doelstelling enkel in de memorie van toelichting wordt verduidelijkt. Anders is het met betrekking tot de soldenreglementering en het verkoop met verlies. Hier wordt de nieuwe doelstelling expliciet in de wettekst ingeschreven. Het is echter de vraag of de Belgische wetgever dit tot het uiterste wil drijven en er opnieuw prejudiciële vragen moeten volgen. Het lijkt er alleszins op.

Hoofdstuk 4. Beoefenaars van vrije beroepers

326. In het Wetboek Economisch Recht is een afzonderlijk Boek XIV ingevoerd voor titularissen van vrije beroepers. Dit boek is aan veel kritiek onderhevig. Haast alle auteurs zijn het er over eens dat het niet nodig was om zo'n boek in te voeren. Dit boek zorgt voor onnodige complexiteit en het staat geenszins vast dat de rechtspraak onder Boek VI en Boek XIV zal gelijklopen.

327. Boek XIV brengt geen enkele meerwaarde met zich mee. Het lijkt veeleer een principekwestie waarbij de federatie voor vrije beroepen het pleit heeft gewonnen. Een advocaat of apotheker ligt toch niet wakker van het feit of hij voor zijn activiteiten nu onder Boek VI of Boek XIV valt. Dezelfde advocaat zal wellicht wel wakker liggen wanneer hij een zaak krijgt voorgeschoteld waarin hij wordt geconfronteerd met afbakeningsproblemen. Er zullen ongetwijfeld situaties ontstaan waarin er onduidelijkheid rijst omtrent het al dan niet kenmerkend karakter van een prestatie.

328. Tot slot, de invoering van Boek XIV levert eigenlijk een interne tegenstrijdigheid op. Ofwel genieten vrije beroepers een andere behandeling dan andere ondernemingen, waardoor dit terug op gespannen voet staat met het gelijkheidsbeginsel; ofwel zijn vrije beroepers in de praktijk aan dezelfde regels onderworpen, waardoor het niet nodig was een specifiek boek te voorzien.[459]

[459] J. VANROYE en K-J. VANDORMAEL, "Boek I en de Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 45.

Dus Belgische wetgever, schrap gewoon Boek XIV en kom tegemoet aan uw eigen doelstellingen: repetitieve regelgeving afschaffen en overlappingen schrappen.

Hoofdstuk 5. Rechtshandhaving en Class actions

329. Het Wetboek Economisch Recht heeft niet alleen oog voor de materiële regels, maar ook voor de gerechtelijke en buitengerechtelijke geschillenbeslechting. De wetgever heeft beseft dat de materiële regels ook effectief moeten kunnen worden afgedwongen. Consumenten zijn immers minder snel geneigd om snel naar de rechtbank te stappen. Hierbij kan de oprichting van de consumentendienst ongetwijfeld een belangrijke rol in spelen. Het moet een eerste contactpunt vormen waarbij de drempel zo laag mogelijk ligt.

330. Daarnaast kunnen *class actions* ook een mogelijkheid bieden. Deze nieuwe vordering is enkel beperkt tot consumentenzaken. Aangezien Boek VI en Boek XIV toch een groot aantal consumentenregels bundelt kunnen veel geschillen uit die boeken worden beslecht via een collectieve vordering. Volgens de memorie van toelichting zou deze procedure substantieel moeten bijdragen tot een betere naleving en verdediging van de consumentenrechten.[460] Het wordt afwachten of *class actions* ook effectief worden aangewend in de praktijk. Volgens DEMOULIN en KLEIN zijn de ontvankelijkheidsvoorwaarden bijzonder streng. Daarnaast kan volgens hen procederen via dergelijke vordering nog steeds veel geld kosten.[461]

331. De wetgeving inzake *class actions* is bijna één jaar in werking en voorlopig is er nog maar één vorderingen tot collectief herstel hangende. Wellicht is het wachten op een eerste zaak om de mogelijkheden van deze vordering ten volle te kunnen inschatten. Recent heeft Test-Aankoop een groepsvordering ingesteld om de schade te compenseren die de reizigers hebben geleden tijdens een aantal

[460] *Parl. St.* Kamer 2013-14, nr. 3301/001, 5.
[461] C. DEMOULIN en J. KLEIN, "Class actions à la belge, opt-outs en collectieve acties", in J. ROZIE, S. RUTTEN en A. VAN OEVELEN (eds.), *Class actions,* Antwerpen, Intersentia, 2015, 48.

stakingsdagen van de NMBS.[462] Al had de wetgever wellicht niet voor ogen dat *class actions* worden aangewend voor massaclaims tegen overheidsbedrijven.

[462] H. BROCKMANS, "*Belgische groepsverordening is tijger zonder tanden*", 28 mei 2015, beschikbaar op http://trends.knack.be/economie/beleid/belgische-groepsvordering-is-tijger-zonder-tanden/article-opinion-573959.html.

BESLUIT

332. In de inleiding van deze masterproef werd gesteld dat Boek VI geen metamorfose met zich meebrengt. Na het lezen van deze uitgebreide bespreking denkt u daar wellicht anders over. Het is inderdaad zo dat er veel is aangepast, doch het kader van de WMPC is behouden. Nagenoeg alle materies waren reeds gekend onder de WMPC, maar het was voornamelijk de Richtlijn Consumentenrechten die enkele grondige aanpassingen vereiste. Naar mijn mening heeft Boek VI deze richtlijn voortreffelijk omgezet. Het heeft daarentegen meer problemen met het volgen van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken.

333. Vooral het halsstarrig vasthouden aan bepaalde principes van de WMPC en de WHPC is opvallend. Het was alsof de wetgever bevreesd was voor vernieuwingen. Op sommige vlakken heeft het te weinig de kans gegrepen om definitief komaf te maken met de onduidelijkheden die onder de WMPC heersten. Met de doelstellingen die het Wetboek Economisch Recht voor ogen had was dit een uitgelezen kans.

334. Het Wetboek Economisch Recht heeft ongetwijfeld een grote impact op de regelgeving inzake marktpraktijken. Vooral de afzondering van de definities en de bepalingen inzake rechtshandhaving in afgescheiden boeken zijn hierbij opvallend. De praktijkjurist zal bijgevolg met meerdere boeken tegelijkertijd moeten kunnen werken. Er zullen zich situaties voordoen waar zowel Boek I, Boek VI, Boek XIV en Boek XV cumulatief zullen moeten worden toegepast. Zonder dan nog maar te spreken over de boeken betreffende het afdwingen van de materiële regels. Waar Boek VI en Boek XIV cumulatief moeten worden toegepast kan dit echter aanleiding geven tot afbakeningsproblemen, wat bijzonder jammer is.

335. Hopelijk blijft het Wetboek evolueren tot een volledig en volwaardige codificatie van het Belgisch economisch recht. Daarbij blijft de aandacht voor de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming essentieel. De wetgever mag niet denken dat deze materie compleet en afgewerkt is, waarbij

het enkele jaren geen aandacht behoeft. Neen, integendeel. Zoals is gebleken in deze masterproef schiet het op sommige vlakken nog steeds tekort. In de mate van het mogelijke werden oplossingen en aanpassingen voorgesteld. Hierbij mag trouwens niet worden vergeten dat de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming gevoelig is aan wijzigende omstandigheden waarbij de wetgever snel moet inspelen op nieuwe situaties.

BIBLIOGRAFIE

Rechtsleer

BAES, T., "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 759-799.

CAUFFMAN, C., "De ene onderneming is de andere niet. De interpretatie van het begrip "onderneming" in de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de verhouding tot het gelijkluidende begrip in het mededingingsrecht", *DCCR* 2014, nr. 104, 64-75.

CLAEYS, S., "Overeenkomsten met consumenten", in *De nieuwe wet marktpraktijken en consumentenbescherming: volledig overzicht van oud en nieuw,* Brussel, Larcier, 306 p.

COLAERT, V., "De toepassing van Boek VI van het Wetboek van economisch recht op de financiële sector" in V. COLAERT en A. LECOCQ (eds.), *De levenscyclus van bank-, beleggings- en verzekeringsproducten,* Brussel, Larcier, 258 p.

CRUYSMANS, E., DELFORGE, C., DE PIERPONT, G., DONNET, C., NINANE, Y., NOËL, M.P., STROOBANT, P. en VAN ZUYLEN, J., "La directive 2011/83/EU du octobre 2011 relative au droits des consommateurs" *TBBR* 2013, 174-207.

DE BOECK, A., "General information Obligations in Belgian (and French) Law of Obligations versus Article of Book VI on 'market practices and consumer protection' in the Belgian Economic Law Code", *EJCL* 2013/3-4, 399-413.

DE POURCQ, S., "De informatieverplichting bij verkoop op afstand: een hyperlink die naar een gewone website leidt, volstaat niet", *DCCR* 2012*,* nr. 97, 57-72.

DEBUSSERÉ, F., en DUMORTIER, J., "Distributie via nieuwe informatietechnologieën" in D. STRUYVEN (ed.), *Bestendig Handboek Distributierecht,* Antwerpen, Kluwer, 2010, 1-106.

DEMOULIN, C. en KLEIN, J., "Class actions à la belge, opt-outs en collectieve acties", in J. ROZIE, S. RUTTEN en A. VAN OEVELEN (eds.), *Class actions,* Antwerpen, Intersentia, 2015, 155 p.

DEMUYNCK, I., "Handelspraktijken en consumentenbescherming in een virtuele omgeving" in *privaatrecht in de virtuele en reële wereld. Postuniversitaire cyclus Willy Delva 2000-2001,* Antwerpen, Kluwer, 2002, 115-196.

DESOMER, M. en BALLESTER, B., "De nieuwe Richtlijn Consumentenrechten in het kort", *DCCR* 2011, nr. 92-93, 243-250.

DIERICK, A., De Europese Richtlijn Consumentenrechten. Richtlijn 2011/83/EU en de impact op de Belgische Wet Marktpraktijken, *N.K.W.* 2014, 1, 3-13.

GEENS, K.," De plaats van het vrij beroep in het ondernemings- en marktrecht" in B. TILLEMAN en E. TERRYN (eds.), *Beginselen van Belgisch privaatrecht. Handels- en economisch recht. Deel I Ondernemingsrecht. A,* Antwerpen, Kluwer, 2011, 2052 p.

GEENS, K., "Enkele slotbeschouwingen bij een eerste studie van het nieuwe Wetboek van economisch recht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 432 p.

GLANSDORFF, F., "Le code de droit économique et les professions libérales" in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht,* Brussel, Larcier, 2014, 253 p.

GODDAER, J., "De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel", *DCCR* 2012, nr.95, 7-65.

HONDIUS, E., "De toekomst van het consumentenrecht" in J. MEEUSEN, G. STRAETMANS en A.M. VAN DEN BOSSCHE (eds), *Het EG-consumentenacquis; nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2009, 156 p.

KEIRSBILCK, B. en STUYCK, J., "Een kritische analyse van de wet marktpraktijken en consumentenbescherming", *TBH* 2010, 704-742.

KEIRSBILCK, B., "Boeken VI en XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 432 p.

KEIRSBILCK, B., *The new European law of unfair commercial practices and competition law,* Oxford, Hart Publishing, 2011, 702 p.

KROPHOLLER, J. en VON HEIN, J., "*Europäisches Zivilprozessrecht",* Frankfurt am Main, Verlag recht und Wirtschaft, 1328 p.

LAFFINEUR, J. en STRAETMANS, G., "La directive 2011/83 relative aux droits des consommateurs: les modifications de la réglementation concernant les ventes aux consommateurs et les 'autres droits des consommateurs'", *REDC* 2013/3-4, 475-498.

LAMON, H., "Advocatenhonorarium en Wetboek Economisch Recht", *N.J.W.* 2015, nr. 323, 378-386.

LOOS, M.B.M., "Ontwikkelingen in het Europees Consumentenrecht in 2012", *Nederlands Tijdschrift voor Europees recht* 2013, 102, 102-113.

LOOS, M.BM. en LUZAK, J., "Ontwikkelingen betreffende het voortel voor een Richtlijn Consumentenrechten: de positie van de Raad en het Europees Parlement, *NTER* 2011/5, 168-177.

MEEUSEN, J., "De aanknopingspunten van de nieuwe wet handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument", *T.PR.* 1994*,* 103-169.

NINANE, Y. en BOCHON, A., "Actualités en matière de contract de consommation" in A. PUTTEMANS (ed), *Le droit de la consommation dans le nouveau Code de droit économique,* Brussel, Bruylant, 2014, 172 p.

NORDING, E., "Collectieve vorderingen in de Europese Unie", in J. ROZIE, S. RUTTEN en A. VAN OEVELEN (eds.), *Class actions,* Antwerpen, Intersentia, 2015, 155 p.

PIETERS, E., BYTTEBIER, K. en FELTKAMP, R., "Le Code de droit économique – Survol du contenu et des principales nouveautés", *TBH* 2015/5, 329-370.

PONET, B., en LAMON, H., "Is een vrije beroeper geen ondernemer zoals een andere?", *RW* 2013-2014, nr. 15, 562.

POPELIER P., en VAN NIEUWENHOVE, J., *Toegang tot de wet,* Brugge, Die Keure 2008, 220 p.

POHAR, M.A., "Commerce électronique et société de l'information", *R.E.D.C.* 2004/4, 332-333.

PUTTEMANS, A. en MARCUS, L., "L'interdiction des pratigques déloyales", in A. PUTTEMANS (ed), *Le droit de la consommation dans le nouveau Code de droit économique,* Brussel, Bruylant, 2014, 172 p.

SAMOY, I. en TERRYN, E., Informatie aan consumenten in het Voorstel voor een Richtlijn Consumentenrechten, *DCCR* 2009, nr. 84-85, 36-80.

SORREAUX, G., Cour de Justice de l'Union Européeenne 10 juillet 2014, *TBH* 2014/7, 712-713.

STEENBERGEN, J., "Het Wetboek van Economisch Recht. Achtergrond en opzet", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 432 p.

STEENNOT, R. en TERRYN, E., "De nieuwe bepalingen uit Boek VI van het Wetboek Economisch Recht: een eerste commentaar", *DCCR* 2014, nr. 104, 3-61.

STEENNOT, R., "Commentaar G Artikelen I.8, 15-16, I.8, 17-20, I.8, 30-36: definities" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014.

STEENNOT, R., "Commentaar G Artikelen VI. 37-44: Algemene bepalingen in 2de overeenkomsten tussen ondernemingen en Consumenten", in *Artikelsgewijze Commentaar Handels en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2014.

STEENNOT, R., "Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France", *EJCL* 2013/3-4, 1-35.

STEENNOT, R., "Verkoper mag kredietkaartnummer vragen bij bestelling op afstand", *Juristenkrant* 2009*,* nr. 181, 3.

STEENNOT, R., BIQUET-MATHIEU, C. en LOLY, J., "Het herroepingsrecht: het voorstel van richtlijn betreffende consumentenrechten en haar impact op de Belgische wetgeving", *DCCR* 2009*,* nr. 84-85, 81-141.

STEENNOT, R., BOGAERT, R., BRULOOT, D. en GOENS, D., *Wet Marktpraktijken,* Antwerpen, Intersentia, 2010, 226 p.

STRAETMANS, G., "Het Europese Consumentenacquis: genese en toekomstblik" in J. MEEUSEN, G. STRAETMANS, A. VAN DEN BOSSCHE (eds.), Het EG-consumentenacquis: nu en straks, Antwerpen, 2009, 156 p.

J. GODDAER, "De richtlijn consumentenrechten – gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel", *DCCR* 2012, nr. 95, 7-65.

STRAETMANS, G., "Recente tendensen in handelspraktijken", in *CBR Jaarboek 2006*, Antwerpen, Maklu, 2006, 571 p.

STREAETMANS, G., "Een kritische doorlichting van het toepassingsgebied van de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken en de Belgische omzettingswetgeving" in G. STRAETMANS, J. STUYCK en E. TERRYN, *De wet handelspraktijken anno 2008*, Mechelen, Kluwer, 2008, 321 p.

STUYCK, J., ""Much ado about nothing"? Een nieuwe etappe in de justitiële sage rond de sperperiodes", *TBH* 2014/4, noot onder Antwerpen 6 februari 2014, 395-400.

STUYCK, J., "Boeken XVI & XVII. Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen en bijzondere rechtsprocedures (i.h.b. vordering tot staken)", in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 432 p.

STUYCK, J., "De nieuwe richtlijn oneerlijke handelspraktijken. Gevolgen voor de wet op de handelspraktijken", *TBH* 2005/9, 901-915.

STUYCK, J., "*Handelspraktijken,* in *Handels- en Economisch Recht. Beginselen van Belgisch Privaatrecht",* Mechelen, Kluwer, 2013, 556 p.

STUYCK, J., "Het aankondigen van uitverkopen mag niet vooraf tot bepaalde situaties worden beperkt", *DCCR* 2013/1, 6-17.

STUYCK, J., "Les clauses abusives et les paiements supplémentaires", *R.A.E.* 2012/3, 553-561.

SWAENEPOEL, E., *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Intersentia, Antwerpen, 2011, 821 p.

SWENNEN, H., "Bepaalde Handelspraktijken", in J. STUYCK en P. WYTINCK (eds), *De nieuwe wet Handelspraktijken,* Brussel, Story-Scientia, 1992, 460 p.

SWENNEN, H., "De KMO in het handelsrecht en het economisch recht", in K. REINIERS en M. VANMEENEN (eds.), *Regelgeving op maat van KMO's,* Antwerpen, Intersentia, 2013, 240 p.

TERRYN, E., "Actualia overeenkomsten op afstand, ook voor vrije beroepen", in W. DEVROE, B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Economisch Recht,* Brugge, Die Keure, 2015, 159 p.

TERRYN, E., "Artikel 77 WHPC" in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht,* Mechelen, Kluwer, 2008, 123 p.

TERRYN, E., "De informatieplicht van artikel 30 WHPC niet verzoenbaar met "nemo censetur ignorare legem"?", *DCCR* 2003, nr. 59, 58-68.

TERRYN, E., "La transposition de la directive drotis des consommateurs en Belgique – champ d'application personnel et exclusions", *REDC* 2013/3-4, 369-398.

TERRYN, E., "Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten – Nieuwe regels op komst voor de directe verkoop", *RW* 2012-2013, nr. 24, 922-942.

TERRYN, E., *Bedenktijden in het consumentenrecht: het herroepingsrecht als instrument van consumentenbescherming,* Antwerpen, Intersentia, 2008, 686 p.

TILLEY, H., "KB 23 maart 2014 bepaalt afwijkingen op Boek VI Wetboek economisch recht voor bepaalde categorieën van financiële diensten", *B.F.R.* 2014/1-2, 89-90.

VAN DEN BOSCH, I., "De vervanging van de 'wet op de handelspraktijken' door de 'wet betreffende de marktpraktijken en de consumentenbescherming'", *N.N.K.* 2011/1, 13-18.

VAN GERVEN W. en LIERMAN, S., "*Beginselen van Belgisch privaatrecht – Algemeen Deel – Veertig jaar later",* Mechelen, Kluwer, 2010, 603 p.

VAN GERVEN, W., COUSY, H. en STUYCK, J., *Handels- en economisch Recht, Deel I, Ondernemingsrecht,* Brussel, Story, 1989.

VANDENDRIESSCHE, G., "Marktpraktijken en consumentenbescherming in Boek VI van het wetboek economisch recht", in A. TALLON, *Het nieuwe wetboek van economisch recht*, Brussel, Larcier, 2014, 253 p.

VANROYE, J. en VANDORMAEL, K-J., "Boek I en de Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRYN (eds.), *Het Wetboek van Economisch recht van nu en straks,* Antwerpen, Intersentia, 2014, 432 p.

VEROUGHSTRAETE, I., "Het Wetboek Economisch Recht: een aanbouwwetgeving", *RW* 2015, nr. 41, 1603-1609.

VOET, S. en ALLEMEERSCH, B., "De rechtsvordering tot collectief herstel: een Belgische *class action* voor consumenten", *RW* 2014-2015, nr. 17, 643-661.

VOET, S., "Buitengerechtelijke regeling consumentengeschillen, *N.J.W.* 2014, nr. 308, 674-685.

Elektronische bronnen

BROCKMANS, H., "*Belgische groepsverordening is tijger zonder tanden*", 28 mei 2015, beschikbaar op http://trends.knack.be/economie/beleid/belgische-groepsvordering-is-tijger-zonder-tanden/article-opinion-573959.html (consultatie: 1 juli 2015).

Raad voor het verbruik, *Advies over bepaalde artikelen van een ontwerp van wet houdende invoeging van een Boek VI*, Brussel, 27 september 2012, 12, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/binaries/454_tcm325-202141.pdf (consultatie 4 juli 2015).

Raad voor het Verbruik, *Advies over oneerlijke handelspraktijken en aankondigingen van prijsverminderingen*, Brussel, 25 juni 2015, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/binaries/484_tcm325-270345.pdf (consultatie 10 augustus 2015).

VEROUGSTRAETE, I., *Wetboek economisch recht: overzicht en algemene beginselen,* http://economie.fgov.be/nl/binaries/Texte_Verougstraete_tcm325-244997.pdf (consultatie 23 maart 2015).

X., "*Actes du colloque: 'codification de la législation économique' – Handelingen van het colloquium: 'codificatie van de economische wetgeving",* *http://economie.fgov.be/nl/binaries/0477-09-01-A5_tcm325-81484.pdf*. (consultatie 19 april 2015).

Rechtspraak

BGH 13 maart 2003, noot N. FISCHER, *Der Betrieb* 2003, 1103-1105.

BGH 3 november 2004, beschikbaar op www.jurpc.de/rechtspr/20040281.htm.

BGH 3 november 2010, *NJW* 2011, 56.

Brussel 12 november 2003, *Journal des Tribunaux* 2004, 186.

Brussel 21 mei 2012, *Dr. Pén. Entr.* 2012/3, 143, noot A. LECOCQ, P. PROESMANS en N. VAN DER EECKE.

Cass. 2 november 2012.

Cass. 25 oktober 2001, *Jaarboek Handelspraktijken* 2001, 393.

Gent 16 december 2013, *TBH* 2014/6, 365, noot T. BAES.

GwH 15 december 2011, nr. 192/2011.

GwH 6 april 2011, nr. 55/2011.

GwH 9 juli 2013, nr. 99/2013.

HvJ 10 juli 2014, *Commissie tegen België,* zaak C-421/12.

HvJ 14 januari 2010, *Plus Warenhandelsgesellschaft,* zaak C-304/08.

HvJ 15 april 2010, *Heinrich Heine,* zaak C-511/08.

HvJ 15 december 2011, *Inno tegen Unizo.* , zaak C-126/11.

HvJ 16 oktober 2008, *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbrauchersverbände vs Deutshce Internet Versicherung AG,* zaak C298/07.

HvJ 17 januari 2013, *Georg Köck t. Schutzverband tegen unlauternen Wettbewerb,* zaak C-206/11.

HvJ 17 maart 1998, *Hypotheken- Und Wechselbank AG*, zaak C-45/96.

HvJ 20 januari 2005, *Gruber vs Bay WA AG,* zaak C-464/01.

Hvj 22 april, Travel Vac, zaak C-423/97, *DCCR 1999,* noot H. DECONINCK, 250.

HvJ 22 april, *Travel Vac*, zaak C-423/97.

HvJ 23 april 2009, *VTB-VAB tegen Total Belgium,* zaak C-261/07 en *Galatea BVBA tegen Sanoma Magazines Belgium NV,* zaak C-299/07.

HvJ 26 september 2000, *Engelbrecht,* zaak C-262/97.

HvJ 3 oktober 2013, *Mobil Oil Körperschaft des öffentlichen Rechts v Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV,* zaak C-59/12.

HvJ 3 september 2009, *Messner,* zaak C-489/07.

HvJ 30 juni 2011, *Wamo vs. JBC*, zaak C-288/10.

HvJ 5 juli 2012, *Content Services*, zaak C49/11.

HvJ 6 september 2012, *Mühlleitner vs Yusufi,* zaak C-190/11.

HvJ 7 december 2010, *Pammer vs Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG,* zaak C-585/08.

HvJ 7 maart 2013, *Euronics vs. Kamera,* zaak C-343/12.

Vred. Waver 18 februari 2014, *DCCR* 2014, nr. 104, noot J. LAFFINEUR